

**Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde
2022. gada 13. septembrī**

**Turpinājums
2022. gada 27. septembrī**

**Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs
Aldis Laviņš.**

A. Laviņš.

Labrīt! Lūdzu sēdieties.

Turpinām tiesas sēdi.

Sēdes iesākumā informēšu, ka tiesnese Jautrīte Briede ir pieslēgusies sēdei attālināti. Ievērojot piesardzības principu, šāds risinājums šobrīd ir iespējami labākais.

Vai lietas dalībniekiem šobrīd ir iebildumi par to, ka tiesnese Jautrīte Briede šādā formātā piedalās tiesas sēdē?

L. Liepa.

Labrīt, godāta tiesa! Pieteicēju pārstāvjiem noteikti nav iebildumu.

A. Laviņš.

Paldies. Un Saeimas pārstāvim?

H. Skarbnieks.

Labrīt. Nebūs iebildumu.

A. Laviņš.

Ministru kabineta pārstāvim?

R. Vītiņš.

Labrīt. Nebūs iebildumu.

A. Laviņš.

Paldies.

Kolēģe Jautrīte Briede, jūs mūs dzirdat un viss ir kārtībā? Ieslēdziet, lūdzu, mikrofonu.

J. Briede.

Jā, labrīt visiem.

A. Laviņš.

Paldies.

Tātad, turpinām tiesas sēdi ar pieaicināto personu uzklausīšanu.
Dienas kārtībā ir Raita Karnīte, Latvijas Zinātņu akadēmijas īstenā locekle
mums lietā ir pieaicināta kā pieaicinātā persona.

Karnītes kundze, vai ir pieslēgusies tiesas sēdei?

R. Karnīte.

Jā, esmu.

A. Laviņš.

Labrīt. Tā... personas apliecinoši dokumenti ir iesniegti, pēc tiem mēs varam
pārliedzēties, ka tieši jūs esat pieslēgusies tiesas sēdei.

Karnītes kundze, lūdzu, jums vārds viedokļa sniegšanai.

R. Karnīte.

Vai varat brīdināt, cik ilgi es drīkstu runāt? Par laiku...

A. Laviņš.

Jā.

R. Karnīte.

Vai varat informēt mani, cik ilgi es drīkstu runāt?

A. Laviņš.

Jā, tātad Karnītes kundze, pieaicināto personu uzstāšanās laiks nav reglamentēts
ne Satversmes tiesas likumā, ne Satversmes tiesas reglamentā. Es aicinātu tomēr
lakoniski saviem vārdiem paust to būtiskāko, ko jūs uzskatāt šajā lietā par to, ka
siltumenerģijai, kas tiek ražota elektroenerģijas iegūšanas procesā no atjaunojamajiem
resursiem, ir jāizmanto lietderīgi. Kas, jūsuprāt, liekas būtiskais šajā. Lūdzu, saviem
vārdiem koncentrēti to jūs esat aicināta mums paust.

Paldies.

R. Karnīte.

Jā, paldies.

Augsti godātie Satversmes tiesas tiesneši un tiesneses! Esmu lūgta sniegt šo
savu viedokli un to arī esmu sagatavojusi.

Un sagatavojot savu viedokli, esmu iepazinusies ar pieteicēju sagatavoto
konstitucionālo sūdzību, Ministru kabineta un Saeimas atbildes rakstiem, lietai
atbilstošiem normatīvajiem dokumentiem un Centrālās statistikas pārvaldes un
Ekonomikas ministrijas statistikas datiem par elektroenerģijas ražošanu no
atjaunojamajiem energoresursiem. Tas ir tas pamats.

Un, lai pamatotu savas atbildes uz man uzdotajiem četriem jautājumiem, es arī veicu par katru jautājumu nelielu pētījumu un plašāku analīzi, un šīs plašākās analīzes rezultātā es esmu guvusi iespēju sniegt nedaudz arī plašāku vērtējumu, ne tikai tiešās atbildes uz jautājumiem. Un tāpēc mans šis viedokļa dokuments, ko esmu iesniegusi Satversmes tiesā, ietver četras daļas.

Pirmais ir skaidrojums par lietas būtību un man uzdoto jautājumu formulējums. Otrais ir mana viedokļa kopsavilkums, lai būtu vieglāk saprast, ko tad es esmu tur gribējusi pateikt. Mans vispārīgais viedoklis, tās nav konkrētas atbildes uz jautājumiem, bet vispārīgi par šo lietu. Un ceturtdā daļa ir konkrētās atbildes uz visiem četriem jautājumiem.

Un šo izpratni par lietas būtību, es, acīmredzot, neklāstīšu, jo tas jau Satversmes tiesai ir zināms. Es sapratu, ka šā lietā ir deviņi pieteicēji, kur ir biogāzes elektrostacijas, kas ir saņēmušas tiesības darboties saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 262, jau agrāk, un viņu apstrīdētās normas nosaka šo te pienākumu biogāzes un biomasas elektrostacijām ievērot līdz šim nebijušus nosacījumus, tas ir, prasības par siltumenerģijas lietderīgu izmantošanu. Un, ja tas netiek tehnoloģiski nodrošināts, tad šīs elektrostacijas var zaudēt tiesības saražoto elektroenerģiju pārdot valsts obligātā iepirkuma ietvaros. Un tā ir tā būtība.

Un pieteicēji atsaucās uz diviem principiem... uz diviem Satversmes pantiem un diviem principiem, kas izriet no 1. panta.

Kā es saprotu šo situāciju? Kāds ir mans vispārīgais viedoklis?

Pirmkārt, es saprotu, ka apstrīdēto noteikumu mērķis, un tas arī ir formulēts dokumentos, ar kuriem es iepazīnos, ir uzlabot elektrostaciju darbības efektivitāti, izmantojot lietderīgi ne tikai saražoto elektroenerģiju, bet arī koģenerācijā, kas ir elektroenerģijas ražošanas gandrīz vai neatņemama līdzsastāvdaļa, iegūto siltumenerģiju. Un šādā veidā biogāzes un biomasas elektrostacijas ir pielīdzinātas koģenerācijas stacijām, bet regulētas pēc citai elektroenerģijas ražotāju grupai — elektrostacijām, kas izmanto atjaunos enerģoresursus — paredzētā regulējuma. Un joprojām divi Ministru kabineta noteikumi.

Un ir jāņem vērā, ka koģenerācijas stacijas tiešām atšķiras, vismaz pēc sākotnējās pieejas, no elektrostacijām, elektroenerģijas ražotājām, kas izmanto atjaunos enerģoresursus, jo koģenerācijas staciju galvenais mērķis ir ražot siltumu un elektroenerģija ir blakus produkts, turpretī atjaunoto enerģoresursu elektrostaciju galvenais mērķis, vismaz sākumā, bija ražot elektroenerģiju un siltumenerģija ir viņu blakus produkts. Un tagad viss it kā tiek nostādīts ar kājām gaisā, arī šīm elektroenerģijām it kā par galveno produktu tiek noteikta siltumenerģijas ražošana. Un tā, man liekas, ir pati būtiskākā visas šīs lietas sastāvdaļa vai nosacījums.

Un šo apstrīdēto normu ieviešanas mērķis, kā skaidrots atbildes rakstos, abos atbildes rakstos, un juridiskais pamatojums ir elektroenerģijas ražošanai paredzētā

valsts atbalsta tiesību un efektivitātes sasaiste ar zaļās enerģijas ražotāju blakusprodukta – siltumenerģijas – lietderīgu izmantošanu, kā jau es to teicu.

Un no ekonomista skatpunkta, no mana skatpunkta, šāda prasība elektrostacijām, kas izmanto atjaunos enerģoresursus, varētu būt pieļaujama tikai tad, ja jaunās prasības neierobežo viņu galvenā produkta, tātad, elektroenerģijas ražošanu. Nu un uz to tad arī bija vērsta mana analīze, vai tā ierobežo vai neierobežo, jo mērķis ir ražot elektroenerģiju.

Šāds ierobežojums tomēr ir, es to saskatu un tas ir noteikums, ka valsts atbalstu var saņemt tikai par to tīklā nodotās elektroenerģijas daļu, kas ražota koģenerācijā un atbilst lietderīgam siltumpatēriņam, tas ir, nepieļaujot siltumenerģijas ražošanu, kurai nav pieprasījuma. Un tas šai nozarē ir ļoti būtiski, jo pieprasījums ir atslēgasvārds, jo siltumenerģijas ražošana vai lietderīga ir siltumenerģija, kas ir ražota atbilstīgi pieprasījumam.

Kaut arī regulējuma mērķis šķiet cildens, ir aizmirsts, ka atjaunoto enerģoresursu elektrostaciju galvenais uzdevums tātad ir ražot elektroenerģiju un viņas ir izvietotas visbiežāk lauku apvidos. Un arī, atbildot uz vienu no jautājumiem, es esmu izpētījusi, ka lielākā daļa no biogāzes un arī pieteicējs ir biogāzes elektrostacijas, atrodas lauku apvidos, tuvu pie resursu vietām, tas ir, tuvu pie dzīvnieku fermām vai laukiem, vai līdzīgās vietās, kur atrast šo siltumenerģijas patēriņu ir grūti vai pat varētu būt neiespējami. Un tādēļ šīs jaunās normas kļūst par nevēlamu ierobežojumu elektroenerģijas ražošanai no atjaunojamiem enerģoresursiem.

Turklāt, šīs siltumenerģijas piegādes infrastruktūra parasti elektroenerģijas ražotājiem no atjaunotajiem enerģoresursiem, vismaz līdz šim, nu visbiežāk nepastāv un nav... nu, varbūt kāda tuvumā esoša lopu kūts tiek apsildīta vai skola, vai ciemats. Un savā analīzē es arī, kā jau es teicu, esmu atklājusi, ka it īpaši grūti to nodrošināt, šo infrastruktūras izveidošanu, būtu biogāzes elektrostacijām, tas prasītu papildus resursus un investīcijas. Nu un tādēļ, riskējot zaudēt valsts atbalstu. Un valsts atbalsta zaudēšana neveicinātu elektroenerģijas ražošanas palielināšanu no atjaunotajiem enerģoresursiem.

Un vēl tāds kritizējams... diezgan kritizējams punkts ir tas, ka vienādas prasības lietderīgā siltuma izmantošanai ir noteiktas vienādas gan elektrostacijām, kas ražo elektroenerģiju no atjaunojamajiem resursiem, gan arī tām, kas ražo elektroenerģiju koģenerācijā stacijās, kas izmanto dabasgāzi. Un šeit ir atsauksme it kā uz Eiropas Savienības direktīvu, kas saka... kas regulē tādas koģenerācijas veicināšanu, kas balstīta uz lietderīgā siltuma pieprasījumu iekšējā enerģijas tirgū, bet izskatās, ka šajā direktīvā tomēr ir par koģenerācijas stacijām, bet nevis par stacijām, kuru galvenais uzdevums ir elektroenerģijas ražošana.

Un ja tomēr apstrīdētās normas ir uzskatāmas par vienīgo līdzekli lietderīgai un efektīvai valsts atbalsta izmantošanai, tad jaunus nosacījumus būtu jāsaņem pielietot ar vismaz tām biogāzes un biomasas elektrostacijām, kas dibinātas pēc noteikumu

grozījumu stāšanās spēkā vai arī vismaz ir jāpagarina jauno noteikumu stāšanās spēkā termiņi, lai ļautu elektrostacijām sagatavot infrastruktūru siltumenerģijas lietderīgai izmantošanai.

Bet šeit, protams, ir jāatrisina vēl vairāki citi jautājumi: kas finansēs šīs infrastruktūras izveidošanu, cik tas maksā, vai tas būs pa spēkam mazajām elektrostacijām un līdzīgi.

Un ja drīkstu, tad tagad īsas atbildes uz Satversmes tiesas jautājumiem.

Un pirmais jautājums bija: kāda varētu būt apstrīdēto normu ietekme uz atjaunojamo energoresursu izmantošanu enerģētikas jomā Latvijā.

Un, lai atbildētu uz šo jautājumu, es izanalizēju un manā viedokļa ziņojumā arī ir sniegta zaļās enerģijas nozares struktūras un attīstības līmeņa analīze un tā ir attēlota 1.-5. attēlā un 1.-2. tabulā. Šīs analīzes rezultātā tāpat, es secināju, šo te zaļās enerģijas nozaru struktūru un attīstības līmeni, kā jau es teicu, ka biogāzes un biomasas elektrostacijas ir nozīmīgas zaļās enerģijas ražošanā papildus lielajiem HES, tāpēc to darbība ir vēlama un sekmējama. Secināju arī pēc šīs analīzes, ka lielo HES devums ir ievērojams, liels, galvenokārt, tāpēc to darbība ir vēlama un sekmējama, bet tā ir atkarīga no laika apstākļiem un ilgtermiņā nepieaugoša, kamēr biogāzes un biomasas elektrostaciju devums labvēlīgos apstākļos pieaug un strauji, un attēlos tas ir skaidri un uzskatāmi redzams.

Un tur arī ir redzams, ka kopš 2017. gada, kad sākās diskusijas un visdažādākie grozījumi par obligātā iepirkuma komponenti, ļoti negatīvā attieksme, kopš tā gada pēdējos gados biogāzes un biomasas elektrostaciju devums ir samazinājies. Tas attēlos arī ir skaidri redzams.

Otrkārt, lai atbildētu uz šo jautājumu, izanalizēju valsts obligātā iepirkuma sistēmas nozīmi zaļās enerģētikas attīstībā un konstatēju, ka valsts obligātā iepirkumā iegūtā finansējuma daļa nozares uzņēmumu ienākumos ir augsta, augstāka par 50 procentiem. Tas gan bija 2019. gadā un noteikti ir mazāks tagad, vai ir pavisam mazs tagad, bet tam var būt nozīme mainoties apstākļiem un enerģijas cenām biržā.

Tad es noskaidroju, vai saražotās siltumenerģijas apjoms ierobežo valsts obligātajam iepirkumam piederīgo elektroenerģijas apjomu, par ko jau es arī šaubījos. Un tā ir 5. tabula šajā sadaļā. Un secināju, ka prasība izmantot saražoto siltumenerģiju pati par sevi elektroenerģijas ražošanu varētu neietekmēt, bet svarīga ir iegūtā siltumenerģijas aprēķina metodika un koeficienti un arī tas, ka šī siltumenerģija ir noteikta par galveno kritēriju valsts obligātā iepirkuma tiesību iegūšanai. Nu, tas ir ļoti kritisks punkts.

Tad es mēģināju saprast, kas ir lietderīgā siltumenerģija un kā to aprēķina un tam veltīts ir 6. attēls un 6. tabula. Un veicu vienkāršu aprēķinu, lai konstatētu, kāda ietekme ir šai aprēķina metodikai un konstatēju, ka definīcija ir neskaidra, bet ietekme ir liela.

Un visbeidzot es mēģināju saprast, vai prasības par siltumenerģijas lietderīgu izmantošanu ietekmēs elektrostaciju darbību. Un arī tur ir 6. tabula. Un secināju, ka, jo lielāks ir koeficients... siltumenerģijas un elektroenerģijas attiecības koeficients, jo mazāks ir iegūtajai elektroenerģijai atbilstošais siltumenerģijas apjoms. Un tas, protams, ražotājam ir diezgan bīstami.

Un vienkāršā atbilde uz pirmo jautājumu pamatojas patiesībā, ka atjaunos enerģoresursus var izmantot tikai tad, ja kāds vēlas to izmantot, un, ja uzņēmēji iesaistās atjaunojamo enerģoresursu izmantošanas nozarēs, un tie paliek neizmantoti, ja uzņēmumiem nozare nešķiet pievilcīga. Un nozares pievilcību nosaka apstākļu kopums, kas nosaka nozares struktūru, attīstības līmeni, valsts attieksmi, bet kas izpaužas arī normatīvajā regulējumā, tā stabilitātē un skaidrībā un nozares īpatnību ievērošanā normatīvajā regulējumā, investīciju atdevē un peļņas iespējām.

Un ieviestie grozījumi satur daudz nepārdomātu aspektu. Tāpēc visticamāk, ka ietekmēs elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamajiem enerģoresursiem drīzāk negatīvi nekā pozitīvi, vismaz attiecībā uz tām elektrostacijām, kurām mainās iepriekš noteiktie nosacījumi. Tie neietekmēs nemaz vai maz ietekmēs biogāzes un biomasas elektrostaciju efektivitāti, kas bija it kā mērķis šo noteikumu ieviešanai, bet var radīt apgrūtinājumu biogāzes, sevišķi mazo, un biomasas elektrostaciju darbībai, tie sekmēs labāku atjaunoto enerģoresursu izmantošanu tikai tādā gadījumā, ja tiks atrisināti siltumenerģijas piegādes jautājumi, panākta konkurētspējīga piegādes cena, ņemta vērā siltumenerģijas patērētāju pieejamība un atrisināts finansēšanas un ieguldījumu jautājums siltumenerģijas infrastruktūras sagatavošanā. Un noteikums, ka valsts obligātajā iepirkumā var nodot tikai to elektroenerģijas daļu par kuru var pierādīt, ka tā ir ražota koģenerācijā, var, protams, ietekmēt mazo elektroenerģijas ražotāju ekonomiku un pat izstumt viņus no tirgus. Un turklāt izmaiņas, biežas izmaiņas, mazina motivāciju vai iespējas turpināt elektrostaciju darbību.

Tā kā apstrīdētās normas ir vērtējamās kā ierobežojošas, jo valsts atbalstu elektroenerģijas ražošanai no atjaunojamiem enerģoresursiem nosaka pēc lietderīgās siltumenerģijas ražošanas, kas iepriekš nebija, ir iespējams, ka elektroenerģijas ražošana no atjaunojamiem enerģoresursiem var arī turpmāk samazināties.

Otrs jautājums ir, vai ar apstrīdētajām normām ieviestās prasības saistībā ar lietderīgās siltumenerģijas standartiem ir ekonomiski pamatotas, ņemot vērā pieteikuma iesniedzēju un citu ražotāju elektrostaciju, kuru tiesības piedalīties obligātajā iepirkumā pamatotas ar atjaunojamo enerģoresursu izmantošanu, novietojuma un to apkārtņē esošo siltumenerģijas pieprasījumu.

Nu, un kā jau es teicu un domāju, var teikt, ka ar apstrīdētajām normām ieviestās prasības saistībā ar lietderīgās siltumenerģijas standartiem īsti nav ekonomiski pamatotas un tādu pamatojumu es arī neatradu nevienā no dokumentiem, ar kuriem es iepazīnos.

Elektrostaciju apkārtņē esošo siltumenerģijas pieprasījumu nevarēju novērtēt, nebija datu, bet īsā analīze pierāda, ka lielākā daļa no viņām, kā jau es teicu, atrodas laukos.

Un arī nav īsti skaidrs, kas ir saprotams ar lietderīgās siltumenerģijas izmantošanu. Vai, piemēram, par lietderīgas siltumenerģijas izmantošanu tiek uzskatīta siltumenerģijas izmantošana ar elektrostaciju saistītā siltumnīcā, kā tas bieži notiek, jo šajā definīcijā ir minēts pirkšanas kritērijs, tas nozīmē, elektroenerģiju, kuru nopērk, bet to, ko izmanto siltumnīcā, patiesībā jau nenopērk.

Attāluma ietekme, kā es to redzu, sūdzības pieteicēju apstrīdētās normas pašreizējā traktējumā rada būtiskas konkurences priekšrocības valsts obligātā iepirkuma tiesību iegūšanā koģenerācijas stacijām, kas ražo elektroenerģiju izmantojot dabasgāzi un arī ir tiesīgas saņemt kompensācijas valsts obligātā iepirkuma ietvaros, jo tās atrodas apdzīvotās vietās vai tuvu tām, un tām jau ir izveidota siltumapgādes sistēma, bet dabasgāze tikai nosacīti un tikai tagad tiek uzskatīta par atjaunojamo energoresursu. Ir uzsākta diskusija par to.

Kā redzams pēc analīzes, tad no biomasas elektrostacijām 36 biomasas elektrostacijām ir iespējams, ka siltumenerģijas patērētājs atrodas netālu vai pat tuvu, bet biogāzes stacijām tikai 18 stacijām no 55 šis patērētājs varētu būt pieejams un tas nozīmē, ka elektrostacijām ir jātērē papildus resursi.

Trešais jautājums. Vai ar apstrīdēto normu ieviešanu tiek novērsta iespēja tādiem elektroenerģijas ražotājiem, kuriem ir tiesības piedalīties obligātajā iepirkumā, pārkompensācija?

Un šeit mana atbilde ir ļoti noteikta — nē, neietekmē... Jo apstrīdētās normas, tāpat kā iepriekš spēkā esošās, valsts atbalsta obligātā iepirkuma veidā aprēķinātā, paredz vēlamo kompensācijas līmeni. Sakarā ar Elektroenerģijas tirgus likumu kā nosaka atbalsta apmēru, valsts atbalsta apmēru nosaka pēc tā... pēc iekšējās peļņas normas. Un tas nozīmē, ka ir normatīvs regulējums, kā to noteikt. Un ja nu pārkompensācija ir tomēr notikusi, tad tas ir tikai tāpēc, ka ir bijuši nepareizi aprēķini, nepareizi dati vai arī pārkompensācija nav atļauta. Turklāt, ja ir pārkompensācijas novēršanai paredzēta speciāla metode valsts atbalsta noteikšanai, tad ir jābūt arī mehānismam, kas pieļauto pārkāpumu kompensāciju novērš un atklāj.

Un ceturtais jautājums. Vai un kāda nozīme ir obligātā iepirkuma sistēmas attiecināšanai uz atjaunojamo energoresursu izmantošanu elektroenerģijas ražošanā, lai īstenotu Latvijas enerģētikas un klimata politikas plānošanas dokumentos nospraustos mērķus un ievērotu to vadlīnijas?

Nu, protams, ļoti liela, jo valsts obligātā iepirkuma sistēma veicina atjaunoto energoresursu izmantošanu elektroenerģijas ražošanai. Un tas atbilst klimata... enerģētikas un klimata politikai un vadlīnijām.

Turklāt, valsts iepirkuma mehānismu... valsts obligātā iepirkuma mehānismu plaši izmanto arī citās valstīs, Eiropas valstīs gan iepriekš, gan arī tagad var arī mainīt šos valsts iepirkuma tiesību piešķiršanas noteikumus, bet es nekur nevienā no piemēriem neatradu kā valsts atbalsta saņemšana būtu saistīta ar obligātu prasību par siltumenerģijas un par lietderīgās siltumenerģijas nodrošināšanu... izmantošanu.

Obligātā iepirkuma sistēmas veidojas arī tagad, piemēram, Austrijā es atradu, Grieķijā, Dānijā, Somijā, Nīderlandē un man uzdotajā jautājumā ir jautāts arī, vai tas ir vienīgais valsts atbalsta veids. Nē, tas nav vienīgais atbalsta veids, bet nav ieteicams ieviest vairākas finanšu sistēmas šai te elektroenerģijas ražošanas no atjaunojamajiem energoresursiem veicināšanai. Vajadzētu, lai sistēma ir vienkārša, viegli saprotama un arī pietiekoša stabila nākotnē.

Nu, es laika trūkuma dēļ, laikam, tad nestāstīšu, kādi valsts atbalsta veidi vēl ir iespējami. Nu, vienu jau mēs īstenojam praksē, tie ir mazie saules paneļi, kurus sekmē Ekonomikas ministrijas investīcijas. Var būt arī, piemēram, arī tādi risinājumi, kā ražot elektroenerģiju ne tikai tur, kur tā tiek patērēta, bet arī citur, nu, piemēram, ražot elektroenerģiju ar saules paneļiem lauku saimniecībā un patērēt pilsētas dzīvoklī. Savstarpēji dalīties jeb kopīgot pašu saražoto elektroenerģiju, piemēram, daudzdzīvokļu mājās, jo tad nevajadzētu maksāt par sadales sistēmas izmantošanu, veidot elektroenerģijas energokopienas un arī dot priekšrocības tiem ražotājiem...

A. Laviņš.

Karnītes kundze, piedodiet, lūdzu...

R. Karnīte.

Tūlīt...

A. Laviņš.

Piedodiet, lūdzu, es tomēr pārtraukšu... Varbūt tomēr pieturamies pie biogāzes un pie siltumenerģijas izmantošanu lietderīgi tieši no šī ražošanas veida. Par citiem ražošanas veidiem, es aicinātu šobrīd tomēr nekavēt laiku, jo laiks ir ļoti ierobežots mums. Paldies, ar visu cieņu.

R. Karnīte.

Jā, paldies, man ir tikai viens teikums vēl pasakāms. Un tas ir tāds. Man bija arī uzdots jautājums, vai valsts plānoto enerģētikas un klimata politiku var īstenot bez valsts atbalsta atjaunoto energoresursu izmantošanai elektroenerģijas ražošanai?

Un te ir, protams, jāvadās no valsts atbalsta mērķa. Valsts atbalsta mērķis ir ļoti konkrēts — kompensēt izmaksu starpību, jo atjaunoto... nu, sevišķi biogāzes un biomasas stacijām tās ir augstākas un tā kā pašlaik elektroenerģijas cenas kāpj, galvenokārt fosilā kurināmā cenu kāpuma dēļ un tur pamatā ir gan neekonomiski

apstākļi, bet starpībai starp izmaksām atjaunoto... nu, biogāzes un biomasas stacijās un biržas cenu samazinās un tas nozīmē, ka valsts atbalsta nepieciešamība arī samazinās un iespējams, ka var iztikt arī bez tā.

Paldies. Tas arī bija pēdējais teikums.

A. Laviņš.

Jā, paldies, Karnītes kundze, jums par izvērsti sagatavotajām atbildēm uz tiesas uzdotajiem jautājumiem.

Un es pieļauju, ka vēl varētu būt jautājumi no tiesnešiem. Vai tādi būs tiesnešiem?

Jā, tā tad vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Labrīt, Karnītes kundze, paldies gan par jūsu rakstveida tiešām pamatoto viedokli un ieguldīto darbu un laiku šāda pētījuma veikšanai. Un arī par šodien pausto viedokli.

Bet es jums gribēju jautāt vēl un atgriezties pie jūsu pieminētās lietderīgās siltumenerģijas definīcijas. Sakiet, lūdzu, ja jums kā ekonomistei būtu jāatbild, ja kāds jums jautātu... ņemot vērā tā tad likumā iekļauto lietderīgās siltumenerģijas definīciju. Ja uzņēmējs izmanto šo te siltumu, nu, teiksim, kā jūs minējāt, gurķu audzēšanai, vai tad tā būtu lietderīga siltumenerģijas izmantošana vai nebūtu? Kāda būtu jūsu atbilde?

R. Karnīte.

Nu, vadoties pēc definīcijas — nebūtu, jo es neredzu, ka tur būtu pirkšanas akts. Jo šī definīcija īpaši akcentē, ka lietderīgi izmantota ir tā siltumenerģija, kuru patērētājs ir nopircis. Vai ne patērētājs, bet lietotājs ir nopircis. Bet, nu, kas tur notiek gurķos... tā it kā neiznāk nopirkta. Ja vienīgi īpašnieks nav izveidojis atsevišķi kā juridisku vienību šos siltumnīcu... Nu, droši vien, ka to var izdarīt un droši vien, ka to arī dara. Tas nozīmē, ka viņš pārdod šo siltumenerģiju pats sev, savam otram uzņēmumam, lai tiktu iegūtas tiesības nodot to atbilstošo elektroenerģijas daudzumu. Nu, šeit ir tā ēnas puse, ka neskaidras definīcijas rada grūtības. Un atjaunojamo energoresursu izmantošanas nozarē šādas definīcijas un juridiskās normas ir ļoti raksturīgas.

A. Rodiņa.

Paldies.

Bet ja mēs abstrahētos no likuma regulējuma un tagad jums kā ekonomistei būtu jāsniedz atbilde uz jautājumu, kā saprast šo te terminu, ko mēs lietojam „ekonomiski pamatots pieprasījums”. Vai tad ekonomiski pamatots pieprasījums varētu būt siltumenerģijas izmantošana vai nu zivju audzēšanai pamainot subjektu, vai gurķu audzēšanai, un, vai šādā aspektā, ja jums būtu jānovērtē, vai ekonomiski pamatots šis

te siltumenerģijas izmantošanas veids varētu būt arī siltuma izmantošana biogāzes ražošanai?

Abstrahējoties no likuma normām, bet tieši jums kā ekonomistei jautājums. Paldies.

R. Karnīte.

Nu, es varbūt īsti nesapratu, ko nozīmē „siltuma izmantošana biogāzes ražošanai”, bet, nu, piemēram, zivju audzēšanai un tai paši gurķu audzēšanai siltumnīcās, es domāju, ka tas ir ekonomiski pamatota siltumenerģijas izmantošana. Jo ekonomiski pamatota siltumenerģijas izmantošana ir jebkura, kura dod labumu nevis ka siltums, teiksim, izplūst gaisā un silda gaisu.

Bet, kā jau es teicu, ja definīcijas ir neskaidras, tad var rasties visdažādākie traktējumi un atkarībā no tā, vai ir vēlams vai nav vēlams šis valsts atbalsts. Nu, vai ir iespējams, visticamāk, jo es nedomāju par sliktiem nodomiem no valsts puses šeit.

A. Rodiņa.

Paldies.

Sakiet, lūdzu, Karnītes kundze, vai jūsuprāt apstrīdētās tiesību normas un, teiksim, visas šīs normas, kas ir ieviestas šajā mūsu zināmajā sistēmā, par kuru mēs runājam vairākās tiesas sēdēs, tātad, vai šīs te apstrīdētās tiesību normas varētu apdraudēt gan pieteikuma iesniedzēju, gan arī nozares ekonomisko dzīvotspēju?

R. Karnīte.

Es domāju, ka noteikti. Un tas jau arī diezgan plaši bija izstāstīts un izklāstīts šajā te konstitucionālās prasības pieteikumā, jo es domāju, ka investīcijas, lai izveidotu siltuma pārvades sistēmas, nav mazas. Un tās nav paredzētas, izveidojot šo... Veidojot šo elektrostaciju, nav bijis zināms, ka viņiem būs jā rūpējas par siltumenerģijas patēriņ... patērētāju, jo jābūt ir patērētājam. Un ja... nu, vienalga, vai tas būtu... nu, kaut vai siltumnīca vai kas cits, pirmkārt, tās ne sevišķi atbilst šīm lietderīgās siltumenerģijas patēriņa definīcijai „savas siltumnīcas”. Un savukārt, sameklēt lauku sētas, kurām būtu vajadzīgs centralizētais siltums, ir grūti. Ja elektrostacijas īpašnieks to būtu zinājis brīdī, kad viņš šo savu staciju iekārtoja, viņš būtu parūpējies arī par šo faktoru, bet, tā kā viņam tas nebija zināms, tad, protams, viņš tam nav gatavs. Un, kā jau es teicu un rakstīju savā tajā viedoklī, termiņš ir ļoti īss, tikai pāris mēneši, lai panāktu to un pēc tam jau elektrostacija riskē zaudēt tiesības saņemt valsts obligātā iepirkuma tiesības.

A. Rodiņa.

Paldies.

Ir zināms, ka, protams, visi resursi ir jāizmanto lietderīgi. Un tajā skaitā arī lietderīgi ir jāizmanto siltumenerģija.

Bet saki, lūdzu, vai pastāvēja kādi citi veidi, kā veicināt šīs te siltumenerģijas lietderīgu izmantošanu tieši atjaunojamās energostacijās? Nevis tie, kas ir tagad ieviesti. Vai bija kādas citas alternatīvas, jūsuprāt? Kā varētu veicināt siltuma lietderīgu izmantošanu arī šajās stacijās? Paldies.

R. Karnīte.

Nu, uz šo jautājumu laikam man būs pagrūti atbildēt. Es varu tikai pateikt, ka, protams, es arī atzīstu un atbalstu to vēlmi izmantot, it īpaši mūsdienās, izmantot lietderīgi gan siltumu, gan arī elektroenerģiju, ko ražo elektroenerģijas ražotāji no atjaunojamajiem energoresursiem. Un tāpēc arī es pieļauju pilnīgi droši, ka šo normu var pielietot... var attiecināt uz elektrostacijām, kuras dibina tagad.

Bet kādi citādi varētu būt siltumenerģijas izmantošanas veidi, kā sildīšana, to man ir diezgan pagrūti pateikt. Iespējams, ka ir kaut kādas tehnoloģijas, bet es par tām tiešām nezinu.

A. Rodiņa.

Jā. Paldies.

R. Karnīte.

Nu, protams, bar apsildīt savu māju, ka viņi jau dara, var apsildīt savas fermas, ko viņi jau dara. Bet tas it kā būtu pašpatēriņš... bet no tādām pārdošanai... nu, tur tomēr ir vajadzīgs pircējs. Un kas tad var būt šis pircējs? Varbūt tuvējā skola, ja tāda ir? Varbūt ciemats, ja tāds ir, bet ja nav?

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Mēs arī iepriekšējās tiesas sēdēs runājām, ka, protams, Latvijai ir jāizpilda gan klimata mērķi, gan arī tā saucamo SEG-emisiju prasību izpilde. Un zināms, ka lauksaimniecība ir tieši viens no lielākajiem SEG, ja tā varētu teikt, gāzu veidotājiem vai radītājiem.

Saki, lūdzu, vai jums ir zināms, kā valsts strādā pie kādiem alternatīviem risinājumiem, kā varētu, tad mazināt SEG-emisiju... nu, teiksim, šo te prasību izpildi, pieņemot, ka, kā mums arī tiek stāstīts, ja vairāki šī tirgus dalībnieki, tātad biogāzes stacijas, kuras savāc lauksaimniecības atkritumus, iziet no tirgus, kas notiek ar šo te SEG-emisiju prasību izpildi? Paldies.

R. Karnīte.

Nu, pilnīgi loģiski, ka tad tās SEG-emisijas palielinās. Citu risinājumu es laikam nevarēšu pateikt... citu atbildi.

Un tieši tādēļ jau ir ļoti svarīgi parūpēties par šīm biogāzes, it īpaši biogāzes stacijām, jo viņas izmanto, un arī biomasas, viņas izmanto šos lauksaimniecības atkritumus un tāpēc jau arī tā problēma ir tik asa, ka viņas tiešām atrodas pie tām fermām, lai būtu tuvāk izejvielas, bet līdz ar to, ko tad viņas apkurinās?

Bet, manuprāt, šī problēma nav arī pietiekoši izpētīta, jo mans pētījums... nu, ko es īsā laikā varēju tur atklāt, to es arī atklāju. Bet tam būtu nepieciešami, protams, daudz dziļāki pētījumi, cik maksā kopā tām iepriekš izveidotajām stacijām, cik lielas viņas ir, cik lielas ir investīciju iespējas. Nav jau sevišķi atklāta tā informācija, ko elektrostacijas var sniegt un grib sniegt, pareizāk sakot.

A. Laviņš.

Paldies.

Karnītes kundze, no jūsu sniegtajām atbildēm man ir radušies divi īsi jautājumi.

Atbildot uz jautājumu par to, vai siltumenerģija, kas ir izlietota piemēra pēc, tika minēti gurķu audzēšanai, zivju audzēšanai... jūs ļoti pārliecinoši atbildējāt, ka no ekonomista viedokļa tā būtu jāuzskata par lietderīgi izmantotu siltumenerģiju.

Nu, pirmsšķietami liekas, ka ikvienam būtu tā saprotams. Un es pieļauju, ka Latvijas valdībai arī tas ir saprotams.

Jūs varētu nosaukt kādus iemeslus, kāpēc tomēr šajā definīcijā šādai siltumenerģijas izmantošanai Latvijas valsts tomēr ir teikusi, ka tā nav lietderīgi izmantojama?

R. Karnīte.

Nu, es nekur neatradu, ka būtu skaidri un gaiši pateikts, ka tā nav lietderīgi izmantojama. Tur ir neskaidri, jo šeit ir runa par to pirkšanu, bet šeit nav pirkšana. Un līdz ar to tā it kā tā nav. Bet varbūt, ka ir. Tas droši vien ir atkarīgs no īpašās pieejas katrā brīdī.

Bet kāpēc ir tādi noteikumi? Tas man ir ļoti skaidrs, jo ilgstoši jau interesējoties par šo nozari, jo ir pretestība pret šo obligātā iepirkuma sistēmu un ir ļoti tāda intensīva prasība to pēc iespējas samazināt. Un viens veids, kā to varētu patiešām nopietni samazināt, būtu nemaksāt kompensācijas tām koģenerācijas stacijām, kuras izmanto dabasgāzi, jo dabasgāze, kā jau es teicu, tikai šobrīd par to tiek diskutēts, vai tā ir vai nav zaļais energoresursus. Un maksāt tikai tiem ražotājiem, kuri patiešām izmanto zaļo enerģiju. Bet šāda kompensāciju samazināšana noteikti apdraudētu energosistēmas, kopējās valsts energosistēmas, drošību un tāpēc tā tiek uzturēta, jo tā ir saistīta ar kredītmaksu un citām lietām. Vismaz tā tas tiek skaidrots.

Un, lūk, cenšoties izpatikt šiem OIK pretiniekiem un it kā izrādīt labo gribu, valdība nepārtraukti cenšas samazināt OIK maksājumus elektroenerģijas ražotājiem, tajā skaitā arī no zaļās enerģijas un meklēt arī visdažādākos avotus, kā to darīt. Nu,

piemēram, kā tagad... deklarējot, ka OIK vairs nebūs rēķinos, bet secinot, ka šo obligātā iepirkuma kompensāciju vienalga nāksies maksāt no „Latvenergo” līdzekļiem, kas principā ir tas pats.

Un tāpēc es domāju, ka valdība meklē visus veidus, kā varētu šo obligātā iepirkuma maksājumu energoražotājiem samazināt. Un šis ir viens no tiem veidiem.

Bet, kā jau es teicu, es redzu arī ceļu, jo kādēļ gan mana siltumnīca nevarētu būt mans otrs uzņēmums un kādēļ gan es nevarētu likt naudu no vienas kabatas otrā? Tā kā nu ekonomika jau ir ļoti tāda gluma lieta ar pielāgošanu.

A. Laviņš.

Labi. Tātad tas, ko es sadzirdēju, jūs tomēr teicāt, ka šī definīcija varētu arī dažādi tikt interpretēta. Paldies.

R. Karnīte.

Es tā domāju, jā.

A. Laviņš.

Jā, paldies.

Un otrs jautājums bija saistīts ar to, ka jūs apgalvojāt, ka biogāzi izmantojot kā kurināmo un ražojot elektroenerģiju, šo uzņēmēju tiesības ražot elektroenerģiju ir ierobežotas, jo esot nākušas klāt papildu prasības par siltumenerģijas lietderīgu izmantošanu.

Bet, Karnītes kundze, sakiet, vai tomēr... Jā, un tajā brīdī, kad sāka uzņēmēji ražot šādā veidā siltumenerģiju, šādas prasības nebija izvirzītas. Tās vēlāk tika izvirzītas.

Bet mans jautājums ir, sakiet, lūdzu, vai tomēr uzņēmējiem, kaut vai raugoties no veselā saprāta viedokļa par saudzīgu attieksmi pret vidi... vai tiešām uzņēmējiem... mēs varam apgalvot, ka uzņēmēji, veicot biznesu un saražojot siltumenerģiju, tiem nebūtu jāpadomā, kur lietderīgi to izmantot jau no paša sākuma, pat ja valsts dokumentā, normatīvajā aktā, to nav pieprasījusi. Kāds būtu jūsu vērtējums par šo?

R. Karnīte.

Es jums varu droši apgalvot, ka katrs uzņēmējs ir izdomājis sīki un smalki kā viņš izmantos savu saražoto produktu un kā no tā iegūs pēc iespējas vairāk atdevi, lielāku atdevi. Un tāpēc jau arī būvē pie šīm elektrostacijām siltumnīcas un meklē citus izmantošanas veidus, arī siltumenerģijas.

Bet runa iet par normu, kas nosaka, ka šo siltumenerģiju ir jāpārdod. Viena lieta ir, ja var pierādīt viņas izmantošanu, lietderīgu izmantošanu, bet tad par lietderīgu vajadzētu uzskatīt jebkādu izmantošanu, kura dod kaut kādu derīgu efektu. Bet ir izmantota šī siltumenerģiju, nevis izpūsta gaisā.

Bet šinī definīcijā mani mulšina tas vārds par to „patērētāju”, jo varētu būt „siltumenerģijas lietotājs”, tas būtu siltumnīca, bet „patērētājs” vairāk saistās ar pirkšanu. Kā es to saprotu.

Iespējams, es kļūdos.

A. Laviņš.

Paldies. Jā, sapratu. Vai pieteicēju pārstāvjiem...

R. Karnīte.

Jā, es atvainojos ļoti... Rodiņas kundze jautājums par gāzi un elektroenerģiju... nu, patiešām, biostacijās ražo gāzi un no tās tad ražo elektroenerģiju... jā.

A. Laviņš.

Jā, tieši tā. Tā mēs arī sapratām.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem būs jautājumi Karnītes kundzei?

L. Liepa.

Jā, paldies godātā tiesa.

Godātā Karnītes kundze, jūs arī diezgan izvērsti un arī ar piemēriem minējāt Elektroenerģijas tirgus likuma 31.³ pantā minētā jēdziena „lietderīgā siltumenerģija” svarīgāko komponenti — ekonomiski pamatots.

Un mēs jautāsim jums kā ekonomistei. Vai varētu uzskatīt, ka apzīmējums „ekonomiski pamatots” varētu tikt izteikts sekojoši, proti, tā ir objektīvi pastāvoša vajadzība, kuras apmierināšanai konkrētais piedāvājums ir visatbilstošākais un ir saimnieciski izdevīgs, proti, tas ietvertu sevī jebkāda veida patēriņu, tajā skaitā arī jūsu minēto piemēru ar...

A. Laviņš.

Manu godājamo kolēģi... Mēs ļoti labi zinām, ka tiesā mums vajadzētu izvairīties no tā, ka mēs uzdodam tādu jautājumu un tajā ietveram apgalvojumu, lai vienkārši saņemtu atbildi „jā”. Tāpēc es tomēr teiktu... formulējiet jautājumu citādi.

L. Liepa.

Godātā tiesa, es neesmu ekonomists, tāpēc es izvirzīju hipotēzi un mani interesētu vai godātā akadēmiķe Karnītes kundze varētu piekrist vai, tieši otrādi, nepiekrist un variēt definīciju, ka ekonomiski pamatots siltumenerģijas izmantošanas veids būtu objektīvi pastāvoša vajadzība, kuras apmierināšanai konkrētais piedāvājums ir visatbilstošākais un ir saimnieciski izdevīgs. Paldies.

R. Karnīte.

Jā, juristiem ir grūti atbildēt...

Es domāju, ka definīcijai vajadzētu būt, pirmkārt, vienkāršākai, ne tik... nu, kā es to nosauktu, labās auss kasīšanai ar kreiso roku... vienkāršākai, lai viņa būtu saprotama un viņai vajadzētu izteikt jēgu, kā lietderīga siltumenerģijas izmantošana ir tā, kura dod, es nezinu, ekonomisku produktu, vai kurai ir kaut kāda reāla atdeve, bet kā to noformulēt juristu valodā, to es neuzdrošinos skaidrot.

L. Liepa.

Liels paldies. Jūs, manuprāt, ļoti precīzi to formulējāt.

Paldies, jautājums ir atbildēts.

Šobrīd pieteicēju pārstāvjiem vairs nav jautājumu

A. Laviņš.

Paldies. Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi?

H. Skarbnieks.

Jā, liels paldies par jūsu pētījumu izvērsto.

Viens precizējošs jautājums.

Sakiet, lūdzu, jūs tam pieskarāties... Pirmkārt, divi jautājumi tomēr. Kas ir izraisījis biogāzes staciju skaita samazināšanos un vai kā viens no apstākļiem nav tas, ka kopš 2012. gada faktiski vairs netiek piešķirtas tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros? Paldies.

R. Karnīte.

Nu, es domāju, ka biogāzes staciju samazināšanās varbūt būtu skaidrojama ar to, ka šajā staciju dibināšanās periodā, sākuma periodā, bija gan nepietiekoši aprēķināti biznesa modeļi, gan arī negodīgi un faktiski tādi modeļi, kurus īstenot vispār nekad nebija paredzēts. Tādēļ, pievērsoties stingrāk likuma kontrolei un likuma normu ievērošanai, kur nu tas bija iespējams. Jo, kā jau es arī teicu, pēc mana vērtējuma, tieši šajā zaļās enerģijas ražošanas jomā, gan Ministru kabineta noteikumi, un, it īpaši, Ministru kabineta noteikumi, ir ļoti savādi un daudzās vietās viņi rada tādas iespējas tādām interpretācijām, kas sākumā it kā nemaz nav uzskatāmas par negodīgām.

Bet es domāju, ka galvenais rādītājs ir nevis skaita samazināšanās, protams, jūs pats atbildējāt, ka skaita samazināšana noteikti ietekmēja atslēgšana no obligātā iepirkuma pabalsta saņemšanas... valsts pabalsta saņemšanas obligātā iepirkuma veidā. Bet jāskatās ir, lai novērtētu nozares perspektīvas, jāskatās nevis uz skaitu, bet uz saražoto elektroenerģijas daudzumu un tas krīt, un tas ir bīstami. Jo, protams, stacijas var būt vairāk vai mazāk, bet viņas palielinās, jo ir labi apstākļi, var būt mazāk stacijas un tomēr... Bet kā jūs redzējāt, ja skatījāties šos attēlus, tad tiešo no zaļās enerģijas, no zaļajiem energoresursiem ražotās elektroenerģijas palielinājums ir vislielākais potenciāls, jo lielie HESi, viņu dotais produkts ir tādā līdzenā apjomā.

Tā kā tur ir milzīgs potenciāls, bet arī lielas problēmas, protams.

H. Skarbnieks.

Jā, paldies jums.

A. Laviņš.

Ministru kabineta pārstāvim... Vai būs jautājumi?

R. Vītiņš.

Jā, būs viens jautājums. Un tas tāds vispārīgāks ir.

Vai komersanta saimnieciskās darbības balstīšana tikai uz valsts atbalstu, būtu ekonomiski pamatots un ilgtspējīgs risinājums, ja komersants nerēķinās ar iespējām pārdot saražoto siltumenerģiju un elektroenerģiju brīvajā tirgū? Paldies.

R. Karnīte.

Nu... lasot dokumentus, gan Ministru kabineta atzinuma rakstu, gan arī... it īpaši Ministru kabineta atzinuma rakstu, tur ļoti bieži un vairākkārt ir pieminēts šis, kā es to tulkotu, vienkāršā valodā, ražotāju slinkums par sevi parūpēties un padomāt par nākotni. Bet jāreķinās, ka investīcijas šajā ražošanas nozarē nav nemaz... it īpaši biogāzes un biomasas uzņēmumos nav nemaz tik mazas un protams, ka uzņēmēji rēķinās ar nākotni. Tieši tur jau ir tā nelaime, ka viņi rēķinās ar nākotni, bet saņem pārmaiņas. Viņi rēķinās ar stabilu nākotni, bet saņem pārmaiņas. Vai viņi grib vai negrib pārdot siltumenerģiju, es domāju, ka, ja viņiem tas būtu iespējams, viņi to noteikti gribētu. Bet, redziet, elektroenerģiju var pārvadāt pa vadiem un tur tā infrastruktūra ir varbūt vienkāršāka, bet siltumenerģiju pārdot, kā to prasa, un ko es uzsveru un ko man liekas, arī Kabineta noteikumi uzsver, ir vajadzīgs tas patērētājs. Nu, un ja tas patērētājs atrodas desmit kilometru attālumā, kā tas nereti arī ir, tad ko maksā, cik maksā šīs sistēmas un uzņēmums sākumā ir mazs. Es domāju, ka nevis vēlēšanās pārdot vai nepārdot elektroenerģiju... siltumenerģiju vai slinkums to darīt ierobežo uzņēmējus to izvēloties arī par paralēlu biznesa virzienu, bet gan neiespējami ir to izdarīt un tas šajos grozījumos nav ņemts vērā. Vai tas ir vai nav iespējams, vismaz vairumam biogāzes un biomasas uzņēmumiem, it sevišķi jau biogāzes.

A. Laviņš.

Paldies.

Viens bija jautājums, ja?

R. Vītiņš.

Un tad otrs precizējošs jautājums ir par tādām regulārām investīcijām stacijas efektivitātes palielināšanai. Vai šāds būtu risinājums, lai novērstu šādu minēto neiespējamību pārdot brīvajā tirgū patērētājiem? Paldies.

R. Karnīte.

Es domāju, ka man pārdošanai un, ja tas ir iespējams, fiziski, ja tas ir iespējams, siltumenerģijas nogādāšanai līdz patērētājiem... ja būtu valsts palīdzība šim mērķim, bet es nezinu, cik lielai viņai ir jābūt un cik tas kopā maksātu, bet, ja vismaz būtu daļēja valsts palīdzība, es nedomāju, ka uzņēmumi tad atteiktos, jo nav jau patīkami likvidēt savu uzņēmumu. Bet, ja tas nav iespējams, es domāju, ka divas lietas svarīgas.

Pirmais ir atbalsts investīcijām, iespējams, kādā fondu projektā. Un otrais ir, protams, siltumenerģijas cena par kādu tas uzņēmējs var viņu pārdot. Ja šie divi jautājumi būtu atrisināti, un fiziski būtu pieejams par saprātīgu izmaksu ietvaros patērētājs, tad, protams, šāda prasība būtu pilnīgi pamatota, es pilnīgi piekřītu un es domāju, ka arī atsaucība no uzņēmējiem būtu.

Bet savukārt, šo problēmu vēl var risināt tad, ja šos noteikumus, šo jaunu prasību, piemērojam nevis tiem, kas jau ir rēķinājušies ar kaut ko citu, bet tiem, kas pašlaik dibina uzņēmumus. Tātad, viņi jau uzreiz zina, ka viņiem būs šāda prasība. Prasība ir objektīva un saprotama. To es varu atzīt.

A. Laviņš.

Jā. Paldies.

Karnītes kundze, teikšu Satversmes tiesas vārdā paldies jums par dalību šajā tiesas sēdē, par veltīto laiku gan rakstveida viedokļa sagatavošanai, gan arī šodien tiesas sēdē sniedzot izvērstas atbildes. Paldies jums un varat atslēgties no pieslēguma tiesas sēdei. Un lai jums jauka šī diena! Paldies.

R. Karnīte.

Jā, paldies. Un paldies, ka uzklauskājāt. Visu labu!

A. Laviņš.

Visu labu!

Turpinām tiesas sēdi ar nākamās pieaicinātās personas uzklauskāšanu.

Un kā nākamā ir Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes doktorante Viktorija Soņeca.

Soņecas kundze ir ieradusies klātienē. Vai personu apliecinoši dokumenti ir pārbaudīti?

A. Ziemele.

Dokumenti ir pārbaudīti.

A. Laviņš.

Paldies.

Soņecas kundze, lūdzu, mēs aicinām jūs pie tiesas tribīnes, lai sniegtu viedokli.

V. Soņeca.

Labdien!

Pateicos par uzaicinājumu sniegt viedokli.

Vēlos uzsvērt, ka šajā lietā es apskatījos kopumā uz nacionālajām tiesību normām no Eiropas Savienības tiesību perspektīvas un tie galvenie secinājumi man ir izklāstīti manā viedoklī. Es mēģināju diezgan kodolīgi, lakoniski uzsvērt pašus galvenos aspektus.

Bet īsumā, uz ko mums būtu jāpievērš uzmanība. Vismaz, kā es to redzēju un kā es uz to būtu skatījusies.

Ja mēs skatāmies uz divām dažādām stacijām, kas ir koģenerācijas stacijas un stacijas ar atjaunojamajiem resursiem. Mums jāatceras, ka uz vienu stacijas veidu attiecas konkrēts tiesiskais regulējums, kur ir atsevišķas direktīvas. Piemēram, ja mēs skatāmies uz koģenerācijas stacijām, tās ir divas direktīvas, kuras ir attiecināmas uz konkrētām stacijām. Tāpat mums ir konkrēti Ministru kabineta noteikumi. Ja mēs skatāmies uz atjaunojamajiem resursiem... uz stacijām, kuras izmanto atjaunojamus resursus, tad mums šeit ir trīs direktīvas un arī vairāki Ministru kabineta noteikumi.

Ja mēs saliekam viņus vienkārši shematiski un mēs paskatāmies vēsturiski, kādas normas ir iekļautas, ko likumdevējs ir izšķīries iekļaut, tad mēs redzam, ka šie noteikumi - viņi ir dažādi, viņi regulē dažādas stacijas, viņiem ir dažādi mērķi. Un tikai ar grozījumiem likumā, Elektroenerģijas tirgus likumā, likumdevējs ir izdomājis, ka var pievienot lietderīgās siltumenerģijas definīciju un attiecināt arī uz atjaunojamajiem energoresursiem.

Bet, ja mēs paskatāmies direktīvā, jo šajā anotācijā arī ir atsauces uz direktīvu, bet direktīva, vēlos uzsvērt, ir attiecināma uz koģenerācijas stacijām nevis uz atjaunojamajiem energoresursiem. Likumdevējs tomēr, kad ir ietvēris šos grozījumus, viņš ir skatījies tieši uz koģenerācijas stacijām un viņš nav vērtējis to, ka mums ir divi dažādi tiesiskie regulējumi, divi dažādi tiesiskie ietvari. Un, protams, var aizgūt terminoloģiju no viena tiesiskā regulējuma uz otru tiesisko regulējumu, bet, tad ir jābūt skaidrai likumdevēja, un šajā gadījumā Eiropas Savienības tiesību likumdevēja, nostājai, ka šāda iespēja ir iespējama.

Ja mēs skatāmies uz direktīvām, tad no direktīvām, kas attiecas uz koģenerācijas stacijām, ir skaidri norādīts, ka tur mērķis ir lietderīga siltuma izmantošana. Tas ir nepārprotami. Tas ir gan mērķī ierakstīts, gan arī vairākos pantos.

Ja mēs skatāmies uz atjaunojamiem energoresursiem, tad kopumā jēdziens „lietderīgs siltums” parādās 2018. gada direktīvā, kas ir 2018/2001 tikai 5. pielikumā C sadaļas 1. punkta B apakšpunktā, kur faktiski tiek runāts, ka lietderīgs siltums ir siltums, kas ir saražots, lai apmierinātu ekonomiski pamatotu pieprasījumu pēc siltuma siltumapgādes un aukstumapgādes vajadzībām.

Ja es pareizi šo saprotu, tad faktiski kopumā lietderīgais siltums tiek izmantots, lai aprēķinātu kaut kādu to siltumu, kas ir saražots, bet viņš netiek izmantots pašā direktīvā kā tādā kā lietderīgas siltumenerģijas prasība, kas būtu jāattiecinā kopumā uz kritēriju attiecībā uz atbalsta iegūšanu.

Kā es teicu, šajā gadījumā ir jāskatās uz kopējām šīm direktīvām, uz viņu kopējo mērķi, uz viņu kopsakaru, mēs nevaram izraut vienu jēdzienu un piemērot viņu uz pilnīgi citu satvaru, kā šajā gadījumā, manā izpratnē, likumdevējs ir darījis.

Ja mēs arī skatāmies uz pašām direktīvām un uz viņu mērķiem, uz viņu kopējo struktūru un atrašanās vietu, un arī to kā likumdevējs ir pārņēmis, jo ir atsauces uz direktīvām, lai gan šajā gadījumā jāuzsver, ka Ministru kabineta noteikumos likumdevējs vispār nav ietvēris atsauces uz direktīvām, bet, ja mēs viņas vērtējam kopsakarā ar direktīvu tekstu un jēgu, mēs varam viņas likt kopā, ka tas tiešām... ka likumdevējs tomēr ar Ministru kabineta noteikumiem ir pārņēmis direktīvas normas.

Bet, ja atgriežamies pie direktīvām, tad kopumā skatoties to mērķi un priekšmetu un pašu būtību, tad mēs redzam, ka tikai tās direktīvas, kas runā par koģenerācijas stacijām, runā par lietderīgu siltumenerģijas izmantošanu nevis... un netiek attiecināts šis jēdziens uz stacijām, kas izmanto atjaunojamus energoresursus.

Nākošais. Ja mēs skatāmies arī uz direktīvām un, kas šajā gadījumā ņemot vērā, ka ir atsauces uz pārņemšanu, tad direktīvām ir jābūt skaidrām un arī jebkuram cilvēkam ir jābūt izpratnei, kas ir ar tām direktīvām, ko Eiropas Savienības likumdevējs vēlas panākt. Un arī uzņēmējiem ir jābūt skaidram. Ja, piemēram, direktīvā vispārībā nav uzsvērts, kad šāds jēdziens vai kritērijs kā „lietderīga siltumenerģija”, neviens uzņēmums, skatoties direktīvas tekstu, piemēram... un gaidot, kad nacionālais likumdevējs pārņems direktīvu, viņš nevar paredzēt, ka būs šāda prasība. Šajā gadījumā likumdevējs, ieverot šādu prasību likumā faktiski ir pārsteidzis iedzīvotājus, uzņēmumus, jo neviens sapratīgi nevarēja paredzēt, arī es paskatījos un pameklēju, vai bija kādas diskusijas iepriekš, un nebija šādas diskusijas ne no ministriju puses, nav nekur publicēts, ka būs šāds kritērijs kopumā ietverts, arī Eiropas Savienības likumdevējs nav norādījis, ka šāds kritērijs tiks ietverts.

Un faktiski tanī brīdī, kad mums ir jauna direktīva, dalībvalstij ir pienākums viņu pārņemt noteiktā laika periodā. Jebkura persona, paskatoties šo direktīvas tekstu, var prezumēt, kādas tiesības un pienākumi viņai izrietēs no šī konkrētā normatīvā akta, vēl pirms nacionālais likumdevējs būs šo direktīvu pārņēmis nacionālajā tiesību sistēmā.

Šajā gadījumā ņemot vērā, ka direktīvas teksts kopumā neviens, kas attiecas uz atjaunojamiem energoresursiem, neuzsver lietderīgu siltumenerģijas izmantošanu, neviens nevarēja šo paredzēt un tomēr ir jābūt normatīvajiem aktiem paredzamiem, saprotamiem un uztveramiem. Un kādēļ ir ietverts kopumā šāda atsauce uz lietderīgu siltumenerģiju un attiecināts tas uz stacijām, kas izmanto atjaunojamus energoresursus,

nav skaidrs ne no normatīvo aktu izstrādes materiāliem, jo it īpaši, ka grozījumu anotācijā ir atsaukšanās uz direktīvu Nr. 204/8, kas ir attiecināma uz koģenerācijas stacijām. Un, ja likumdevējs atsaucas uz direktīvu, kas attiecas uz koģenerācijas stacijām, kur ir lietderīga siltumenerģija un viņš to attiecina uz stacijām, kur ir atjaunojamie energoresursi, tad nav saprotama tā loģika, kāpēc viņš attiecina un arī nav nekur izskaidrots.

Lai gan es neapšaubu, ka, protams, ir jābūt arī uzņēmumiem un jādoma par lietderīgu siltumenerģijas izstrādi un izlietojamību, bet tajā pašā laikā tad, kad tiek pieņemts normatīvais akts, ir jāsaprot arī, kā viņš tiks piemērots un šādā gadījumā es īsti nesaredzu, ka likumdevējs ir šo aspektu vērtējis.

Tādējādi es arī nonācu pie secinājuma, ka kopumā šajā gadījumā nav izvērtēta atbilstība Eiropas Savienības normatīvajiem aktiem, jo it īpaši, manuprāt, kritiski ir vērtējama likumdevē... Saeimas atsaukšanās uz noteikumiem, kas ir 262. noteikumi, ka šajos noteikumos faktiski jau ir bijusi atsauce uz direktīvu, kas ir attiecināma uz koģenerācijas stacijām un tur ir minēta lietderīga siltumenerģijas izmantošana. Tas nozīmē, ka likumdevējs nevis izmanto pieeju, ka mums ir Eiropas Savienības normatīvais akts, kurš mums ir jāpārņem un mums ir jāskatās atbilstība, vai mūsu nacionālie normatīvie akti atbilst Eiropas Savienības tiesībām, to mēs nedarām. Ko dara likumdevējs? Viņš pasaka, ka tur mums bija MK noteikumi, viņi mums pateica, ka tur bija tā lietderīgā izmantošana un mēs viņu vienkārši pārņemam. Nevis mēs ejam pēc loģikas, ka mēs vērtējam nacionālo normatīvo aktu atbilstību Eiropas Savienības tiesībām, bet vienkārši mēs paskatāmies, kāda ir mūsu vēsturiskā attīstība.

Tā tam nevajadzētu būt. Ir jauna direktīva, ir jāvērtē atbilstība esošo normatīvo aktu atbilstība Eiropas Savienības jaunajam aktam. Un, ja nē, ja nav atbilstība, tad ir jāgroza normatīvais akts.

Šajā gadījumā es neredzēju no visiem izstrādes materiāliem, kā arī sniegtajām atbildēm uz to, ka likumdevējs ir vērtējis šo nacionālo normatīvo aktu atbilstību Eiropas Savienības tiesībām, lai gan ir atsevišķas atsauces uz direktīvas normām. Bet ietvert atsauci uz direktīvas normām nenozīmē, ka izvērtēja tās atbilstība direktīvas normām. Atbilstības vērtēšana un vienkārši atsauces ietveršana ir divas dažādas lietas.

Nu, jā... un ņemot vērā, ka nav kopumā veikta vērtēšana, kopumā neviens nevarēja paredzēt, ka būs šāda norma ietverta, es uzskatu, ka šajā gadījumā nav ievērots tiesiskās palāvības princips, kā arī tiesiskās noteiktības princips no likumdevēja puses, pieņemot konkrētus grozījumus šajā konkrētajā likuma normā.

Tas būs īsumā viss no manas puses.

A. Laviņš.

Paldies. Vai tiesnešiem būs jautājumi? Jā, lūdzu, vārds tiesnesei Anitai Rodiņai.
Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā, paldies, Soņecas kundze.

Vai es pareizi saprotu tād, ka jūs raugāties uz šīm divām sistēmām, tajā skaitā, kas ir atspoguļotas divās jūsu pieminētajās direktīvās — Energoefektivitātes direktīvā un Atjaunojamo resursu direktīvā — kā uz tādiem diviem savstarpēji nodalītiem „ceļiem”. Vai es tā pareizi sapratu?

V. Soņeca.

Jā, tieši tā.

Jo man ir tāda necila shēma.... Jo, ja mēs shematiski skatāmies, tad ir, piemēram, uz koģenerācijas stacijām, tas ir divas direktīvas, kas šobrīd ir spēkā. Tā ir 2012/27 un iepriekš bija 2004/8. Un tad mums ir atjaunojamiem resursiem, tur mums ir trīs atkal direktīvas. Jo arī Eiropas Savienības likumdevējs, viņš parasti preambulā, Eiropas Savienības likumdevējs, norāda, ka viņam ir svarīga harmonizēt vai sabalansēt atsevišķas normas. Bet šajā gadījumā tas nav atrodams ne preambulā, ne izstrādes materiālo. Līdz ar to es secinu, ka Eiropas Savienības likumdevējs nav vēlējies šos divus tiesiskos satvarus nav vēlējies harmonizēt savstarpēji.

A. Rodiņa.

Paldies.

Bet saki, lūdzu, kā tad būtu skaidrojama Atjaunojamo energoresursu direktīvā jeb 2018/2001 direktīvā, 77. apsvēruma. 77. apsvēruma noteic, ka būtu jāuzsver iespējamā sinerģija starp centieniem aizvien plašāk ieviest siltumapgādi un aukstumapgādi no atjaunojamiem energoresursiem un ir tieša atsauce uz mums jau zināmo direktīvu, ka tā ir 2012/27/ES, jeb tā ir tā saucamā Energoefektivitātes direktīva, ko jūs teicāt, kas pārsvarā regulē tād koģenerācijas staciju darbību. Kā jūs skaidrojat tad šādu te apsvērumu? Un vai tad šis apsvēruma nebūtu jāņem vērā, meklējot sinerģiju starp šīm te divām direktīvām un divām shēmām?

V. Soņeca.

Jā, protams, šāds apsvēruma tik tiešām ir šajā kopumā direktīvā ietverts, bet viņš ir ietverts kā vispārējs, ka būtu meklējami šādi risinājumi. Bet atkal no direktīvas teksta īsti neizriet.

Protams, kā jau es teicu likumdevējs, viņš varētu meklēt šādus risinājumus, bet viņiem, tad būtu bijis jābūt skaidri noteiktiem vai arī kaut piemērojamiem, nevis ar atpakaļvērstu spēku, kā šajā gadījumā, uz visām absolūti stacijām. Un, ja mēs pieņemam šādu normu, kāda viņa ir un viņa ir piemērojama uz absolūti visiem un ir piemērojama ar nediferencētu pieeju, pat ar cēlu mērķi ievērot sinerģiju, kura pagaidām nav izveidota, bet tas ir viens no apsvērumiem, kas būtu tanī gaismā jāinterpretē, šīs

direktīvas normas, tad īsti to mūsu likumdevējs nav darījis. Īsti neizriet gan no izstrādes materiāliem, gan no pašas tiesību normas.

A. Rodiņa.

Labi. Paldies.

Bet vai šajā gadījumā nebūtu pareizāk runāt par to, ka ir... mēs varam runāt par šo divu direktīvu sinerģiju, ko jūs saprotat arī un tā tad beigās nenoliedzat, ka mēs varētu skatīties uz šo jautājumu sinerģijā. Bet otrs jautājums ir par šo te tālāku tehnisko prasību izpildi. Tie ir tomēr divi dažādi nodalāmi jautājumi. Tie tehniskie jautājumi, ko es domāju, kas ir iekļauti Ministru kabineta noteikumos.

Bet tad attiecībā uz Eiropas Savienības tā tad tiesībām, tad jūs tomēr pieļaujiet šo sinerģiju?

V. Soņeca.

Jā, es pieļauju viņu... Es viņu pieļauju, ja mēs skatāmies kopumā kā uz nākotni, jo tas ir viens kā no apsvērumiem, kas iziet no šīs direktīvas preambulas uz ko būtu jātiecas, respektīvi, tā ir tā doma, ko jau Eiropas Savienības likumdevējs ieliek tajā direktīvā uz ko būtu nākotnē jātiecas.

Bet, ja likumdevējs būtu konkrēti pateicis jau no direktīvas pantiem, ka mēs tagad samērojam šīs vai mēs izmantojam šos un tos terminus no tās un tās direktīvas, kas diezgan bieži ir sastopams citās direktīvās, tā tad tā būtu tā konkrētā sinerģija, ko būtu jau jāizmanto mūsu likumdevējam.

Es nenoliedzu par to lietderīgo siltumenerģijas izmantošanu, par to ir jādomā un par to jau tiek runāts. Bet šajā konkrētajā gadījumā, kad tiek pārņemta šī direktīva un kas ir atsevišķs satvars, un kur tiek tikai vērsta uzmanība, ka būtu par to jādomā... Es apšaubu, ka mūsu likumdevējs ir bijis tik tālredzīgs un viņš jau tajā brīdī ir skatījies uz šo konkrēto jautājumu tik tālredzīgi, lai jau norādītu uz lietderīgu siltumenerģijas izmantošanu, attiecībā jau arī uz visām stacijām, kuras ir uzsākušas savu darbību un jau ieguvušas valsts atbalstu. Tad būtu vismaz kādiem pārejas noteikumiem jābūt, lai varētu sagatavoties šīs stacijas, jo nevar pārsteigt nesagatavoti uzņēmējus ar noteikumiem, kas nav tieši izrietoši. Jo ideja ir skaidra, viņa ir cēla, viņa ir ļoti laba. Bet viņa ir uz nākotni vērsta.

A. Laviņš.

Soņecas kundze, kas par pamatu šādai skeptiskai attieksmei pret likumdevēja spēju tālredzīgi noregulēt šo jautājumu, ja tiesas sēdē vairākkārt ir izskanējis, ka nu tas ir tik pašsaprotami, ka elektroenerģijas ražošanas procesā iegūto siltumu būtu jāizmanto lietderīgi. No kurienes šī skepse?

V. Soņeca.

No izstrādes materiāliem. Vērtējot, skatoties izstrādes materiālus... kā tika izstrādāti šie kopumā izstrādes materiāli, šīs kopumā normas... motivācijas trūkums... es īsti... jo būtu jāsaprot, kāpēc konkrēti likumdevējs ir izšķīries par šo tiesību normu tieši šādā redakcijā, kādi ir bijuši apsvērumi. Skatoties izstrādes materiālus, es nenonācu... un es paskatījos pat vairāk, es arī diskusijas paskatījos, kādas bija pie izstrādes. Es neesmu atradusi nevienu apsvērumu, kas izrietētu, kādēļ tieši šāda ir bijusi likumdevēja pieeja.

A. Laviņš.

Tātad jūs pamatojoties uz izstrādes materiāliem. Tas kas ir uzrakstīts, tas kas ir pateikts šajās apspriedēs, ka it kā tas nebija pateikts, ka siltumenerģijai jau no paša sākuma būtu jābūt izmantotai lietderīgi. Jūs šo atsauci uz direktīvu tā netulkojat, ka tā jau ir bijusi ar mērķi jau no paša sākuma ražotājiem dot skaidru sapratni, ka šāda prasība ir saprātīga.

V. Soņeca.

Jā, faktiski es viņu tā arī saistīju, jo...

A. Laviņš.

Paldies. Turpinām ar jautājumiem.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labdien, Soņecas kundze, paldies par viedokli.

Man būs viens jautājums. Jūs teicāt par to neatbilstību... Nu, respektīvi, direktīvai, bet vai direktīva liedz valstij izvirzīt šādas prasības? Un ja neliedz, vai valsts nevar paredzēt plašāk nekā tas ir noteikts direktīvā?

V. Soņeca.

Kopumā direktīva neaizliedz, viņa nav noteikusi aizliegumu, bet tajā pašā laikā jāvērtē, vai, ieviešot noteikumus... un nacionālais likumdevējs kādus noteikumus pieņem vai ievieš, vai viņi jau kopumā atbildīs Eiropas Savienības tiesībām nevis konkrētai direktīvai, bet veselam Eiropas Savienības tiesību kopumam. Un, piemēram, tā pati KOB lieta, kas mums arī bija, tur kopumā tika uzdoti jautājumi un prasīts, vai pamatlīguma pantiem neatbilst un Eiropas Savienības tiesa pateica, ka jāvērtē nevis tikai konkrētie panti vai konkrētās direktīvas, bet visas Eiropas Savienības tiesību sistēmas kopums.

Un šajā gadījumā, ja tiek pieņemta norma, kas varbūt, iespējams, atbilst vienai direktīvai, tai normai jāatbilst arī kopumā citām direktīvām un cit... arī regulām un kopumā vispārējiem tiesību principiem, Eiropas Savienības vispārējiem tiesību

principiem. Nebūtu loģiski pieņemt tiesību normu, kas atbilst tikai vienam Eiropas Savienības tiesību aktam, bet tā savukārt neatbilst citam.

A. Kučs.

Ja es varētu precizēt, kādus iespējamus riskus jūs šeit saskatāt attiecībā uz Eiropas Savienības tiesībām kopumā? Pamattiesību hartu? Hartas... Līgums par Eiropas Savienības darbību? Konkrēti.

V. Soņeca.

Kopumā es īsti...Es kopumā nesaskatu varbūt pamattiesību hartas pārkāpumu šeit kā tādu. Es saskatu ierobežojumus. Es uzskatu, ka šeit ir noteikti... ir noticeis ierobežojums, nepamatots ierobežojums veikt uzņēmējdarbību savā ziņā. Līdz ar to tas būtu tikai no šāda aspekta.

Bet, kā jau es teicu, ja likumdevējs būtu paredzējis vai nu pārejas noteikumus vai savādāku šo konkrēto normu, tad situācija arī būtu savādāka.

A. Kučs.

Un tad, ja es varu nobeidzot. Pieteikuma iesniedzēji arī ir norādījuši uz šādu... Apsvērt iespēju vērsties Eiropas Savienības tiesā, es teikšu tā... Kā jūs to redzat? Vai no esošās Eiropas Savienības tiesas judikatūras tās atbildes ir pietiekami skaidras, vai jūs arī redzētu tādu nepieciešamību?

V. Soņeca.

Kopumā, ja mēs paskatāmies, es paskatījos par katru direktīvu to judikatūru... Viņas praktiski nav Eiropas Savienības tiesā, teiksim, nu tādā šķērsgrīzumā. Protams, vērsšanās Eiropas Savienības tiesā tā būt... manā ieskatā būtu vērtējama kā pozitīva no diviem aspektiem.

Pirmais. Lai gūtu skaidru atbildi, vai tik tiešām mēs varam paņemt no viena tiesiskā satvara jēdzienu un ietvert viņu citā, kad mums ir vesela virkne ar dažādām direktīvām, kas ir pielīdzināma un piemērojama koģenerācijas stacijām un otra ir atjaunojamajiem energoresursiem, vai tas ir pieļaujami šajā situācijā, vai tādēļ netiek ierobežotas kaut kādas iespējas saņemt tieši valsts atbalstu, lai gan man šķiet, ka šajā gadījumā tiek ierobežotas iespējas saņemt valsts atbalstu.

Un otrs. Manuprāt, šāda vērsšanās būtu ļoti lietderīga arī varbūt no metodoloģijas puses, jo Eiropas Savienības tiesa arī varētu sniegt norādes attiecībā par to, kā tad norma būtu piemērojama. Un par to metodoloģiju, kāda tad likumdevējam būtu jāizmanto, ka tiek pieņemtas normas un vai ir pieļaujama šāda vienas definīcijas pārņemšana uz citu tiesisko satvaru un atpakaļ. Manuprāt, tas būtu ļoti lietderīgi no tāda viedokļa.

Bet nu, kopumā... skatoties, tad es tiešām... mans viedoklis joprojām ir nemainīgs, ka tie ir divi dažādi tiesiskie satvari, sinerģija ir iespējama, bet viņa ir uz

nākotni vērsta. Noteikti ne uz tām stacijām, kas ir šobrīd jau esošas, darbojošas un kurām jau ir valsts atbalsts. Jo paredzēt šādu normu un lietderības prasību vienkārši nebija iespējams. Protams, par to var domāt un arī lasot direktīvas tekstu... bet kā tādu vienkārši no direktīvas izrietošu, viņa nebija... šī prasība kopumā neizriet tieši no teksta direktīvas.

A. Kučs.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Paldies, Soņecas kundze, par jūsu viedokli, rakstveida viedokli un arī šodienas atbildēm.

Es mazliet vēlējos precizēt, teiksim, lai būtu pavisam skaidra tā jūsu nostāja konkrētajā jautājumā.

Proti, jūs savā viedoklī tieši 23. punktā kā gala secinājumu izvirzāt vai nonākat pie gala secinājuma, ka pieteicēja apstrīdētās tiesību normas tātad nav saderīgas ar Eiropas Savienības tiesībām. Diezgan plašs apgalvojums.

Un tagad es mazlietiņ gribētu varbūt, lai jūs konkretizētu. Jo pieteikuma iesniedzējiem ir ļoti, ļoti konkrēti piemēri, kas ir tas, kas neatbilst Eiropas Savienības tiesībām. Un konkrēti, piemēram, ja mēs skatāmies arī jūsu analizēto direktīvu, proti, direktīvu 2012/27/ES. Un tātad, ja konkrēti pieteikuma iesniedzējs norāda, ka tātad direktīva... gan no direktīvas apsvērumiem, gan arī no attiecīgajiem pantiem, prasības par lietderīgu siltumenerģijas izmantošanu esot attiecināmas tikai uz jaunām vai būtiski modernizētām koģenerācijas stacijām, kas attiecīgi neatbilst un apstrīdētās normas šādu normu neievieš.

Nākamais. Arī atsaucos uz tās pašas direktīvas 1. pielikumā norādīto, proti, norēķina periodu par kuru aprēķināmi lietderības rādītāji un, proti, tas ir gads nevis mēnesis, kā tas ir Ministru kabineta noteikumos Nr. 560.

Sakiet, lūdzu, vai... kā jūs saskatāt šos argumentus no pieteikuma iesniedzēju pusēm, proti, vai šādā veidā tas saskan ar jūsu arīdzan apgalvojumu, ka, piemēram, konkrētie gadījumi, ko es tikko minēju, tostarp nav saderīgs ar Eiropas Savienības tiesībām, jo mums ir lietā konkrēti piemēri, kas nav saderīgs.

Varbūt jūs varat apstiprināt, noliegt vai minēt konkrētus savus piemērus, kas ir tas, kas nav saderīgs ar Eiropas Savienības tiesībām un likumdevējs vai attiecīgi Ministru kabinets nav precīzi vai pareizi pārņēmis? Paldies.

V. Soņeca.

Paldies. Jā, šajā gadījumā kopumā es varēšu apstiprināt, jo mans viedoklis faktiski sakrīt ar jau konstitucionālās sūdzības iesniedzēju viedokli šajā jautājumā. Arī abstrahējoties no visiem argumentiem un vienkārši skatoties un vērtējot gan direktīvas, gan Ministru kabineta noteikumus... un es nevarēšu minēt jums savus atsevišķus piemērus, bet atkal vadoties pēc tās loģikas, kas minētas šajās konkrētajās normās, ko jūs nosaucāt, viņas attiecināmas uz atjaunojamajiem energoresursiem... Tas bija 2018. vai ne? Jā, tas bija uz atjaunojamiem energoresursiem, bet konkrētos apstākļos. Un atkal uz nākotni. Tas nav vērsts tagad uz tām, kuras ir jau uzbūvētas stacijas un kuras ir esošas.

I. Kucina.

Labi. Paldies.

Vai no tā es pareizi saprotu, ka jūsu nostāja būtu, ka tomēr likumdevējs nevar pasliktināt tos kritērijus atbalsta sniegšanai, kas ir bijuši jau laika gaitā pieņemti? Vai tomēr likumdevējs un arī valdība ir tiesīga šos kritērijus, teiksim, stiprināt, padarīt stingrākus un, kā mēs dzirdējām no pieteikuma iesniedzējiem, arī, iespējams, kādā zināmā mērā arī nerealizējamus? Paldies.

V. Soņeca.

Nu, manuprāt, likumdevējam tomēr būtu jāapsver iespējas izvirzīt kritērijus, kas ir realizējami, kas ir fiziski un reāli realizējami. Un, protams, likumdevējs var mainīt kritērijus, bet tajā pašā laikā mums jārunā ir par samērību un jāizvērtē arī esošo stāvokli, esošo uzņēmēju stāvokli, vai netiek tik ļoti pasliktināts tas stāvoklis, ka viņi vienkārši nevar turpināt savu darbību turpmāk. Jo izvirzot kritērijus, kurus vienkārši nevar izpildīt ne tehnoloģiski, ne fiziski, tad vienkārši cilvēki, kas ir jau uzsākuši savu darbību, savu uzņēmējdarbību, viņi viņu nevar turpināt, viņiem ir sava uzņēmējdarbība jābeidz, jo viņi nevarēja vairs saņemt valsts atbalstu.

Un šajā gadījumā, jā, kritēriji var tikt stiprināti, bet tajā pašā laikā likumdevējam ir jāapsver arī, kas tiek nodarīts šiem uzņēmējiem un varbūt jāparedz kāds termiņš, kādas iespējas vai papildus kritēriji vai papildus laiks, lai viņi varētu, bet saprātīgs laika periods, nevis daži mēneši, bet saprātīgs laika periods, kuru ietvaros var tikt pamainītas vai nu tehnoloģijas, vai arī tā būtība vai mērķi, lai tomēr varētu atbilst šiem kritērijiem.

I. Kucina.

Paldies. Un man vēl būs tu divi jautājumi.

Proti, ja jūs klausījāties jeb iepazīnāties ar Tieslietu ministrijas viedokli, tad mēs zinām, ka Tieslietu ministrija tomēr ir tā vadošā ministrija, kas tomēr pārrauga arī Eiropas Savienības tiesību ievērošanu un attiecīgi ministrijā ir konkrēta struktūrvienība, kas šīs darbības veic. Un Tieslietu ministrijas viedoklis ir gana skaidrs, gan arī savā

viedoklī, gan arī nesena jās tiesas sēdē, ka ir diezgan stingra pozīcija par to, ka likumdevējs ir rīkojies atbilstoši Eiropas Savienības tiesībām, jo neviena no minētajām direktīvām, ko jūs arī apskatījāt, neliedz valstij ieviest stingrākas prasības nekā to paredz attiecīgās direktīvas. Un arī neparedz arī tādus noteikumus, kas atbalsta shēmas ietvaros, nu teiksim, uzliktu valstīm par pienākumu kādu konkrētu darbību vai kritēriju harmonizāciju. Tātad, Tieslietu ministrijai ir ļoti skaidra pozīcija par to, ka ir atbilstība Eiropas Savienības tiesībām.

Jūs apgalvojāt, ka pavisam nav saderība ar Eiropas Savienības tiesībām.

Tad.. nu, vai ir kāds kopsaucējs, ka tomēr ir kaut kas, ko valsts var darīt stingrāk, vai tomēr jūs pilnībā nostājaties, ka Eiropas Savienības tiesības šādu valsts rīcību neparedz?

A. Soņeca.

Jā, es klausījos arī Tieslietu ministrijas viedokli.

Jā, tik tiešām, direktīva skaidri neaizliedz, bet mēs nevaram skatīties uz normatīvo aktu tikai un tādā aspekta, ja tas neaizliedz, tad mēs varam darīt jebko un jebkādā kontekstā. Šajā gadījumā nav stingrs aizliegums, bet tas nenozīmē, ka nacionālais likumdevējs var pieņemt jebkuras tiesību normas un atsaucoties uz to, ka tur nav tā aizlieguma. Šajā gadījumā tā loģika īsti nestrādā.

Ja mēs skatāmies uz Eiropas Savienības tiesībām un kopumā uz nākotni. Ja šī norma tiek izvērtēta, ja viņa tiek precizēta, tiek pārdomāts par kritērijiem vai par papildus kritērijiem, tas ir jau cits. Bet, ja mēs skatāmies uz šo te normu, kā viņa šobrīd ir ietverta likumā, kā viņa ir uzrakstīta un kā viņu jāpiemēro, tad šeit es redzu nesaderību ar Eiropas Savienības tiesībām. Ja viņa tiek pārvērtēta Eiropas Savienības tiesību gaismā, konkrēti, direktīvu gaismā, vai konkrēti pārdomājot arī kritērijus, kurus piemērot uzņēmējiem, tas ir kaut kas savādāks. Jo tad arī tie uzņēmēji var izpildīt šos uzliktos kritērijus. Bet, ja tie ir kritēriji, kuri ir vienkārši ielikti iekšā bez apsvērumiem, vienkārši atsaucoties uz citu direktīvu, tad ir arī jautājums par to, kā varēja par to zināt, objektīvi, kā uzņēmēji varēja par to iedomāties ātrāk.

I. Kucina.

Paldies. Un pēdējais jautājums par direktīvu 2018/22 konkrēti par 6. panta pirmo punktu.

Ja es tagad dzirdēju, ka jūs arī klausījāties un mēs vairākās tiesas sēdēs arī par to esam runājuši. Arī dzirdējam Tieslietu ministrijas viedokli. Proti, kā jūs saskatāt 6. panta pirmā punkta jautājuma būtību? Proti, arī Briedes kundze iepriekšējās tiesas sēdēs uzdeva šo jautājumu pārējiem ekspertiem, pieaicinātajiem ekspertiem, proti, vai šeit būtu saskatāms Eiropas Savienības tiesību piemērošanas vai interpretācijas jautājums, ja mēs runājam par projektu ekonomiskas dzīvotspējas, tā kā atbalstīto projektu

ekonomiskas dzīvotspējas nodrošināšanu, saglabāšanu, veicināšanu, ko paredz šis te 6. panta pirmais punkts? Paldies.

V. Soņeca.

Paldies par jautājumu.

Augsti godātā tiesa, es neesmu paņēmusi direktīvas tekstu līdzī, tāpēc būs grūti nokomentēt neredzot to tekstu.

A. Rodiņa.

Jā, es atļaušos nolasīt, jo man arī ir vairāki jautājumi par šo pašu pantu.

Pirmā tātad daļa „neskarot pielāgojumus, kas vajadzīgi, lai ievērotu LEST 107. un 108. pantu, dalībvalstis nodrošina, ka atjaunojamās enerģijas projektiem piešķirtā atbalsta līmeni un ar atbalstu saistītos nosacījumus nepārskata tā, ka negatīvi tiek ietekmētas šādi piešķirtās tiesības un apdraudēta jau atbalstīto projektu ekonomiskā dzīvotspēja”.

V. Soņeca.

Manuprāt, šis konkrētais pants, viņš skaidri arī pasaka par šiem kritērijiem to, ka nevar pasliktināt šo konkrēto stāvokli, kas ir jau tiem uzņēmumiem, kas ir saņēmuši valsts atbalstu. Šajā gadījumā valsts tomēr ir pasliktinājusi to stāvokli uzliekot tādu kritēriju, kas nav izpildāms, kas nav tehnoloģiski izpildāms.

I. Kucina.

Paldies. Man jautājumu vairāk nebūs.

A. Laviņš.

Paldies. Nākamie jautājumi ir... tātad vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, labdien! Man jums viens jautājums tikai no tādas terminoloģiskas skaidrības un lai neveidojas kaut kādi pārpratumi.

Jūs vairāk teicāt, ka likumdevējs nevar noteikt šādas prasības. Mūsu izskatāmajā lietā tātad mums ir Elektroenerģijas tirgus likums un Kabineta noteikumi. Sakiet, lūdzu, vai jūsu viedoklis, ka likumdevējs nevar, attiecas uz Elektroenerģijas tirgus likumu?

V. Soņeca.

Jā, tieši tā. Jo tieši šajā likumā ir deleģējums Kabineta tālāk jau izstrādāt Ministru kabineta noteikumus un jau pamatojoties uz šo deleģējumu, kur ir 31.³ pants, tur kopumā ir ietverti šie panti, kas arī nosaka, uz ko tad ir attiecināma šī lietderīgās siltumenerģijas definīcija, ka tā ir attiecināma gan uz koģenerācijas stacijām, gan uz

stacijām, kur tiek izmantoti atjaunojamie energoresursi. Līdz ar to šajā gadījumā es uzskatu, ka tas ir likumdevējs, kas ir izstrādājis likuma normu... likuma normu grozījumus.

G. Kusiņš.

Un saki, lūdzu, tad vai es pareizi saprotu, ka tad jūsu viedoklis atšķiras no pieteikuma iesniedzēju viedokļa vismaz daļā, jo pieteikuma iesniedzēji ir norādījuši, ka tas neiebilst pret lietderīgas siltumenerģijas kā prasības noteikšanu pati par sevi?

V. Soņeca.

Nu šajā gadījumā, tad mums atšķiras tas viedoklis.

G. Kusiņš.

Un tas nozīmē, ka jūs redzat šo kā... arī tieši šo apmēru, kādā likumdevējs ir vēlējis, lai siltumenerģijas šīs prasības tiktu noteiktas. Nevis kā deleģējumu, bet kā jau konkrētu prasību apjomu?

V. Soņeca.

Jā. Jo kopumā, atsaucoties arī uz... un skatoties šo normu, kā viņa tika pieņemta, es pieņemu, ka jā, lietderības prasību varētu ietvert, bet viņa būtu jāpaskaidro, vai arī vairāk jākonkretizē un tad jāsniedz deleģējums Ministru kabinetam. Jo šajā gadījumā, ietverot vienkārši lietderības prasību, mēs redzam, kas ir noticis ar Ministru kabineta noteikumiem, ka viņi ir kopumā visu attiecinājuši un sasaistījuši ar šo lietderības prasību arī stacijām, kuras izmanto atjaunojamus energoresursus.

G. Kusiņš.

Un saki, lūdzu, vai tad, jūsuprāt, tad likuma norma neatbilstu Eiropas Savienības tiesību prasībām, ja, piemēram, Ministru kabinets būtu noteicis tādas prasības, kas ir izskanējušas jau tiesas sēdē? Atskaites periods — viens gads, vai vēl kaut kas... Respektīvi, tādas prasības par kurām iepriekšējās tiesas sēdēs pieteikuma iesniedzēji izteicās, ka tās ir izpildāmas. Pie tādas situācijas tad tas likuma deleģējums arī neatbilstu?

V. Soņeca.

Iespējams, ka viņš atbilstu, bet tad mēs... tad būtu jāskatās varbūt no piemērotāja prakses, kā viņš to būtu piemērojis. Iespējams, ka tad varētu... bet... jā...

G. Kusiņš.

Jo pats deleģējums, cik es saprotu, Elektroenerģijas tirgus likuma 31. pantā ir vienkārši teikts: „prasības nosaka Ministru kabinets”.

V. Soņeca.

Jā. Ietverot, ka tieši, ka... ir tieši par tām lietderības prasībām.

G. Kusiņš.

Labi. Paldies. Skaidra jūsu pozīcija.

A. Laviņš.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā, Soņecas kundze. Es gribu atgriezties pie Atjaunojamo resursu direktīvas 2018/2001 6. panta izpratnes. Jo jūs teicāt, tiešām nav Eiropas Savienības tiesas judikatūras, kurā smelties idejas par to, kā būtu jāsaprot šī te tiesību norma, jo, protams, direktīva ir jauna.

Bet sakiet, lūdzu, kā... Vai jūs varētu vienkārši saviem vārdiem izstāstīt tiesai, kā vajadzētu saprast šīs te direktīvas 6. panta pirmās daļas sākumu, proti, es vēlvienreiz nolasīšu un tad jūs saviem vārdiem, kā jūs saprotiet pastāstiet... „neskarot pielāgojumus, kas vajadzīgi, lai ievērotu LEST 107. un 108. pantu... dalībvalstis nodrošina...”. Kā saprast šo sākumu? Neskarot pielāgojumus, kas vajadzīgi, lai ievērotu 107. un 108. pantu dalībvalstis nodrošina.

Vai tas nozīmē, ka ir iespējamās izmaiņas un tās ir jāsaskaņo ar Komisiju? Vai šī ievada norma nozīmē kaut ko citu? Paldies.

V. Soņeca.

Šajā konkrētajā gadījumā skatīties uz šo tiesību normu... tad ieviešot šo normatīvo regulējumu, viņam nebūtu jau jāskar tās prasības, kas jau ir noteiktas, viņam nebūtu būtiski viņas jāskar, vismaz tā es viņu lasītu.

A. Rodiņa.

Jā, bet tad vai... ja mēs lasītu šādi, vai tas nozīmē, ka nav nekādas izmaiņas iespējamās ar Eiropas Komisiju saskaņotā valsts atbalsta shēmā? Tad tā? Tad neko mainīt nevar? Kaut gan otrā daļa runā par to, ka var šo atbalsta līmeni saskaņot ar objektīviem kritērijiem?

V. Soņeca.

Nu, jā... Viņu var mainīt saskaņojot, bet šajā gadījumā, ja mēs lasām pirmo daļu, tad tām izmaiņām nebūtu tādām, kas var ietekmēt. Bet, ja tomēr viņas ietekmē, tad tā otrā daļa nāk „iekāpj spēlē”, tad tanī gadījumā ir jāsaskaņo ar Eiropas Komisiju. Eiropas Komisija apstiprina valsts atbalstu, kas tiek sniegts un tos noteikumus.

A. Rodiņa.

Paldies. Sakiet, lūdzu, vai jebkura, jebkāda izmaiņa valsts atbalsta shēmā ir jāsaskaņo ar Eiropas Komisiju? Kas ir tas sliexsnis vai kādi ir tie noteikumi, kad ir jāsaskaņo izmaiņas valsts atbalsta shēmā ar Eiropas Komisiju?

V. Soņeca.

Kopumā būtu jāsaskaņo tās prasības, kuras kopumā ietekmē jau sniegto atbalstu, kas ietekmē jau piešķirto un saskaņoto ar Eiropas Komisija atbalstu. Eiropas Komisija saskaņo konkrētu atbalstu ar konkrēto dalībvalsti. Ja tas tiek mainīts kaut kādā mērā, Eiropas Komisija tomēr būtu par to jāinformē, jo Eiropas Komisija ir atbildīga tieši par valsts atbalsta sniegšanu un par tām prasībām. Tieši tādēļ arī ir izveidots šis mehānisms, ka Eiropas Komisija ir tā, kas piešķir, atļauj un lemj, vai tas būs saderīgs ar iekšējo tirgu.

A. Rodiņa.

Labi. Paldies.

Un visbeidzot vēl viens jautājums par šī te panta interpretāciju un izpratni.

Jo, ja jūs klausījāties, tad tiešām arī iepriekšējā tiesas sēdē izskanēja viedoklis, ka šis 6. pants un tajā ietvertās garantijas attiecas uz nozares nevis uz individuālu projektu dzīvotspēju. Respektīvi, ir jāskatās nozares griezumā nevis uz konkrētu atbalstīto projektu dzīvotspēja. Kāds būtu jūsu viedoklis?

V. Soņeca.

Es teiktu, ka tas varētu būt... skatot šo no tāda ... es neesmu tā domājusi un neesmu to vērtējusi no šādas perspektīvas, bet noteikti tas varētu būt kopumā, ne tikai uz projektiem... Ne tikai uz vienu konkrētu projektu, jo Eiropas Komisija, kad vērtē, viņa vērtē vienas valsts kopsakarā. Nu, respektīvi, Eiropas Komisijai ir tā kopējā bilde par visu valsti un viņa valsts kopsakarā vērtē sniegto atbalstu. Līdz ar to viņa skatās, kad arī saskaņo atbalstu, uz to visu nozari, kas ir un vai viņš būs saderīgs un vai viņu var... Bet tajā pašā laikā Eiropas Komisija ir jāsaprot, ka vēl ir tāda lieta, kad valsts atbalsts dažreiz var pārklāties, jo Eiropas Komisija tikai skatās pa nozarēm, kas ir konkrētā dalībvalstī, katrā dalībvalstī, bet viņa neskatās kā Eiropas Savienībā kopumā. Un ar tiem pašiem atbalstiem, kas šobrīd, piemēram, ir bijuši pēc kovida un saistībā ar avio lidojumiem un avio sabiedrībām, tur arī dažreiz var būt tā, ka atbalsts pārklājas, bet šis nav tas gadījums.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai pieteikuma iesniedzējiem būs jautājumi?

T. Krūmiņš.

Jā, paldies, godātā tiesa.

Uz vairumu saviem jautājumiem jau guvām atbildes, tā kā liels paldies par to.

Būtu viens precizējošs jautājums tieši par šo te likuma normu 31.³ pirmā daļa. Varbūt es atļaušos ātri vēlreiz nolasīt. Īsumā: „atjaunojamo energoresursu ražotājiem, kas koģenerācijas procesā ražo siltumenerģiju, ir pienākums nodrošināt siltumenerģijas lietderīgu izmantošanu”.

Jautājums tieši par to, kam tad būtu jānosaka šie izņēmumi tieši šajā te principā. Mēs dzirdējām no atbilžu un jautājumu apmaiņas, ka šī te direktīva paredz izņēmumus, proti, neattiecinā tās prasības uz maza apjoma koģenerācijas iekārtām vai vecām, nebūtiski modernizētām iekārtām un tā tālāk.

Un vai jūsu ieskatā, ja šī te prasība, kāda tā tagad ir noformulēta, ka tās lietderīgā siltumenerģija attiecas pilnīgi uz visiem atjaunojamo energoresursu ražotājiem, kas koģenerācijā ražo siltumenerģiju, vai tad tam būtu jābūt likumdevējam? Vai arī tie izņēmumi ir būtiski, ka tam būtu jābūt likumdevējam, kas paredz šos izņēmumus likumā, vai arī tad pietiek ar deleģējumu Ministru kabinetam, lai jau tad Ministru kabinets tālāk šos te būtiskos izņēmumus paredzētu Kabineta noteikumos? Paldies.

V. Soņeca.

Jā, paldies par jūsu jautājumu.

Es uzskatu, ka šeit būtu jānosaka deleģējums Ministru kabineta noteikumiem, bet atkal es atgriezīšos pie šīs konkrētās normas, kas nosaka... Man šķiet tā, kā viņa ir uzrakstīta, nenorādot par to, ka ir iespējami kaut kādi izņēmumi vai kaut kādi kritēriji, nenorādot un nesniedzot Ministru kabinetam norādījumu, ka ir šāda iespēja, turklāt es to sasaistu ar to, ja mēs lasām arī vēsturiski, kā tie Ministru kabineta noteikumi, kas ir attiecināmi uz atjaunojamiem energoresursiem un koģenerācijas stacijām, kā viņi ir attīstījušies vēsturiski, tad tomēr likumdevējam, kas šajā gadījumā ir, izejot no likuma normas... viņam būtu bijis jādod kaut kāda norāde ar deleģējumu Ministru kabinetam, lai jau būtu norāde, ka te tomēr ir jāpadomā par kritērijiem. Jāpadomā jau par kaut kādiem izņēmumiem. Jo šī ir ļoti vispārīgi. Šāda norma, kā viņa ir uzrakstīta, viņa ideāli derētu tajā brīdī, ja būtu visiem absolūti skaidrs, ka mums ir jāskatās pret Eiropas Savienības noteikumiem, ja mums būtu jau šīs stacijas, kas jau būtu ar tām tehnoloģijām, kas gan paredzētu lietderīgu izmantošanu gan elektroenerģijai, gan arī siltumam. Respektīvi, ja tas jau būtu, tad šo varbūt tā arī varētu rakstīt, bet šajā gadījumā, kad arī likumdevējs, manuprāt, viņš zina, kas notiek valstī un viņš zina to esošo situāciju, ir jāprot saprast, cik daudz un kā viņš var nodeleģēt konkrēto pienākumu Ministru kabinetam.

Jā, es neapstrīdu, ka šeit noteikti var būt šādi, bet tikai pie citiem apstākļiem. Pie esošajiem apstākļiem šai normai būtu jābūt bijušai mazliet savādākā kontekstā uzrakstītai.

Vismaz es to tā redzu.

T. Krūmiņš.

Paldies jums liels.

A. Laviņš.

Paldies. Vai jautājumi būs Saeimas pārstāvim?

H. Skarbnieks.

Nē, paldies.

A. Laviņš.

Ministru kabineta pārstāvim?

R. Vītiņš.

Jā, viens jautājums. Vai piekrītat, ka Elektroenerģijas tirgus likums attiecas gan uz atjaunojamo energoresursu stacijām, gan arī uz koģenerācijas stacijām? Paldies.

V. Soņeca.

Viņš kopumā attiecas uz abu tipu. Bet tas, ka viņš attiecas uz abu tipu, tas nenozīmē, ka mēs varam likt vienas un tās pašas prasības abu tipu stacijām vai vienus un tos pašus kritērijus attiecināt uz abu veidu stacijām. Ja mums ir dažāda veida stacijas, kas strādā ar dažādām tehnoloģijām, es gan nezināšu tādus tehniskos jautājumus, bet viņas ir dažādas. Un tad attiecīgi jāsaprot, kādus kritērijus mēs varam attiecināt uz viena veida stacijām un kādus kritērijus mēs varam attiecināt uz cita veida stacijām, nesaliekot visu vienā, tā teikt, katlā un nepiemērojot kopsakarā nediferencēti attiecībā uz visām stacijām. Ir jāuzliek tādus kritērijus, kas ir izpildāmi, kas ir saprātīgi izpildāmi un kas ir atbilstoši.

A. Laviņš.

Jā. Vai būs vēl citi jautājumi?

R. Vītiņš.

Nē. Citu jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Paldies.

Soņecas kundze, paldies jums par sniegto viedokli, par dalību tiesas sēdē vispirms, par sniegto viedokli un sniegtajām atbildēm. Jauku dienu jums, paldies.

V. Soņeca.

Paldies jums.

A. Laviņš.

Turpinām tiesas sēdē uzklausīt pieaicinātās personas.

Un kā nākamā ir Rīgas Juridiskās augstskolas vieslektore, zvērinātā advokāte Jūlija Jerņeva.

Vai Jerņevas kundze ir pieslēgusies tiesas sēdei?

J. Jerņeva.

Jā, Labdien. Mani var dzirdēt?

A. Laviņš.

Jā, labdien. Tā, personu apliecinoši dokumenti ir iesniegti un pēc tiem mēs varam pārliecināties, ka mums tiesas sēdei ir pieslēgusies Jerņevas kundze.

Tātad, Jerņevas kundze, jums tiek dots vārds viedokļa sniegšanai Satversmes tiesas lietā. Lūdzu!

J. Jerņeva.

Jā, labdien! Paldies ļoti liels par iespēju izteikties šajā lietā.

Esmu noklausījusies dažus viedokļus šajā lietā un mēģināšu varbūt neatkārtot tādas acīmredzamas nianšes un, ja būs nepieciešams, tad varbūt uz tiesnešu jautājumiem atbildēšu precīzāk.

Tātad, kā es redzu šo lietu un kas man ir sakāms, raugoties no pārsvarā Eiropas Savienības tiesību perspektīvas, protams.

Tātad, iesniedzēji motivē savu konstitucionālo sūdzību ar to, ka Saeima un Ministru kabinets, izpildot Saeimas deleģējumu, ir negaidīti un nepamatoti būtiski izmainījis tās prasības, kādas ir piemērojamas atjaunojamo energoresursu izmantojamos... stacijas.

Un tā visa rezultātā pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka viņu iespējas turpināt piedalīties obligātā iepirkuma sistēmā ir apdraudētas un, ņemot vērā vēsturisko šī regulējuma kontekstu, atsevišķos gadījumos nebūs nemaz iespējams, ievērojot jaunās prasības. Latvijas līmenī mums ir Elektroenerģijas tirgus likums un Ministru kabineta noteikumi Nr. 560, kuros ir ietverti vairāki noteikumi ar mērķi ieviest jaunu prasību, tātad AER stacijām izmantot lietderīgi tātad siltumenerģiju.

Un, ja mēs raugāties uz to, kā tiek skaidroti iemesli un no kurienes Latvija ir smēlusies iedvesmu, lai šīs normas ieviestu, mēs redzam tādu Eiropas Savienības normatīvo aktu bloku, kur, neieejot detaļās par vēsturiskām versijām, tātad ir Atjaunojamās enerģijas direktīva - vecākās versijas un Energoefektivitātes tā saucamā direktīva. Šīs divas direktīvas katra ir ar mērķi regulēt savu iekārtu un staciju darbību. Un Energoefektivitātes direktīva primāri runā par koģenerācijas stacijām, kur atjaunojamās enerģijas stacijas citastarpā arī mēdz būt ar koģenerācijas efektu, tā teikt, bet Atjaunojamās enerģijas direktīvas teksts, mērķi, preambula nemaz nerunā par...

neuzsver šo te koģenerācijas nozīmi un nenorāda tiem uzņēmējiem, kuri vēlas šajā tirgū ienākt, ka šādi būs tie spēles noteikumi un ka tieši koģenerācija būs viens no vai primārais mērķis, kas viņiem būs jāsasniedz. Šie divi normatīvie akti, šīs divas direktīvas nav paralēlas... šie nav paralēlie regulējumi, kuri nekādā veidā nekur nesaskaras. Proti, ne tikai direktīvās ir atsevišķas atsauces, piemēram, Atjaunojamās enerģijas direktīvā ir, man šķiet, divas atsauces vismaz uz Energoefektivitātes direktīvu. No tā viedokļa mēs varam saprast arī Ministru kabineta viedokli, ka tik tiešām nav nemaz tik nestandarta pieeja izmantot, pārņemt jēdzienus no Energoefektivitātes direktīvas, lai runātu par Atjaunojamajiem energoresursiem.

Vienlaicīgi es gribētu uzsvērt to, ka šīs direktīvas ir lielāka regulējuma sastāvdaļas. Proti, mēs runājam par tīrās enerģijas tā saucamo paketi, kuras sastāvdaļas ir tieši šīs divas direktīvas, kā arī tā saucamā pārvaldības regula. Un tīrās enerģijas pakete ir daudz dažādu paņēmienu kopums un kā mērķis ir nodrošināt to, ka Eiropas Savienība ievēro gan savas uzņemtās starptautiskās saistības, kopumā rūpējas par vides tiesību, par klimata... nepieļaut klimata pārmaiņas vai vismaz mēģina iespēju robežās samazināt Eiropas Savienības negatīvo ietekmi uz klimata pārmaiņām. Un tādēļ ir būtiski uzsvērt, ka, ja mēs runājam par Atjaunojamās enerģijas direktīvu un ja mēs skatāmies uz preambulu, ja mēs skatāmies uz to kādā kontekstā šī direktīva tiek pārsvarā pieminēta, tad mēs redzam, ka no vienas puses, kā jau tas tika minēts vairākkārt, uzsvars ir uz to, ka mēs vēlamies izmantot maksimāli, izmantot, palielināt atjaunojamo resursu izmantošanu. Bet ar kādu mērķi? Ar mērķi nodrošināt, ka mums ir atbilstība tā saucamajam Parīzes nolīgumam, kas ir Apvienoto Nāciju Organizācijas vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām, kura tika pieņemta 21. pušu konferences... ietvaros 2015. gadā. Parīzes nolīgums. Un tieši šis ir tas vienojošais moments šīm divām direktīvām, tāpēc tās nav paralēlas. Bet vienlaicīgi katra no tām, manuprāt, ir... Tātad koģenerācijas staciju un atjaunojamo enerģiju staciju regulējumi tika pieņemti, lai sasniegtu savus atšķirīgos mērķus. Tas, ka šie mērķi var zināmā mērā pārklāties citastarpā tīri tehnoloģiski, jo atjaunojamo enerģiju izmantošanas rezultātā koģenerācija ir viens no efektiem, tā teikt, tas nenozīmē to, ka direktīvas ir uzskatāmas par vienu vienojošu kopumu.

Tāpēc, skatoties uz direktīvām un raugoties uz nacionālo regulējumu no Savienības tiesību viedokļa, mums vajadzētu tātad atbildēt uz jautājumiem, vai Latvija ir pareizi ieviesusi direktīvu, vai tā ir vai tā nav, ka Latvijai bija tiesības papildināt savu nacionālo regulējumu ar tādām normām, kas nav tieši aizliegtas vai tieši paredzētas direktīvā un vai mūsu regulējums jebkādā citā veidā nav tomēr potenciāli neatbilstošs direktīvas mērķim.

Un ir zināms, ka direktīva ir nevis precīzs, tieši piemērojams normatīvais akts, bet ir mērķu kopums, tātad direktīvā noteikts mērķis, kas ir jāsasniedz, savukārt dalībvalstīm ir izvēles brīvība attiecībā uz risināšanas formām un metodēm.

Atkarībā no direktīvas, atkarībā no jautājuma, kuru ir paredzēts regulēt, direktīvas mēdz būt vairāk precīzas, mazāk precīzas, tehniskākas vairāk vai mazāk... Un atsevišķos gadījumos direktīva ir tik precīza, ka izvēles iespējas un izvēles brīvība ir diezgan ierobežota.

Šajā gadījumā mēs runājam par situāciju, ka Latvija ir ieviesusi papildus prasību, tātad stingrāku prasību, bet šī prasība nav tātad par lietderīgas siltumenerģijas obligātu izmantošanu noteiktā apmērā, kam būtu tieša ietekme uz valsts atbalstu. Šī prasība nav skaidri atrunāta Atjaunojamās enerģijas direktīvā, tā nav pieminēta šajā kontekstā un no Atjaunojamās enerģijas direktīvas, to lasot es neredzu, ka Savienības mērķis būtu bijis nodrošināt, ka uzņēmējs domā ne tikai par to, kādus resursus viņš izmanto, bet arī, lai nodrošina šo te koģenerāciju pietiekami efektīvā, augsti efektīvā apmērā.

Standarta situācijā es būtu teikusi, ka, ja mums ir stingrākas prasības, ko ir ieviesusi dalībvalsts, tad nevajadzētu būt runai par pārkāpumiem. Tomēr vērstu uzmanību uz to, ka direktīvas transponējot vienmēr paliek virsmērķis. Virsmērķis ir jāasniedz. Un šis virsmērķis ir noteikts direktīvā. Proti, stingrākas prasības, vājākas prasības, cita veida metodes rīcības brīvību izmantojot... šos visus paņēmienus izmantojot, dalībvalstij ir jānodrošina, ka tiek sasniegti direktīvā nospraustie mērķi un noteikti netiek panākts rezultāts pretējs direktīvas mērķim. Ja direktīvas preambulā ir uzsvars uz Parīzes nolīgumu, kurā ir viens no pamatmērķiem tātad siltumnīcas efekta gāzu emisijas samazināšana, ja no direktīvas preambulas varam redzēt, ka viens no direktīvas mērķiem ir nodrošināt šo te tieši Parīzes nolīguma izpildi citastarpā veicinot to resursu izmantošanu, kas ir videi draudzīgi, tad situācijā, ja dalībvalsts regulējums, kurš šķietami ir pieņemts dalībvalsts rīcības ietvarā, noved pie situācijas, ka dalībvalsts attiecīgā industrija varētu potenciāli būtiski sarukt, tā rezultātā samazinot atjaunojamo resursu izmantošanu konkrētajā dalībvalstī, mēs varam teikt par to, ka direktīvas mērķi nav ņemti vērā, pieņemot attiecīgo regulējumu.

Šajā procesā ir bijuši vairāki viedokļi... ir izskanējuši, arī tehniski un ekonomiski viedokļi, no kuriem var secināt, ka ir pamats uztraukties par nozares dzīvotspēju un pieņemot, ka risks ir... varētu būt pamatots un, ka tas tiešām varētu būt viens no sagaidāmajiem rezultātiem, ka daļa no atbalsta saņēmējiem, kuri vēsturiski saņēmuši atbalstu rēķinoties ar citiem spēles noteikumiem, ja viņi iznāks no tirgus, Latvija nebūs izpildījusi savus mērķus attiecībā uz tātad... Es atvainojos... Tātad attiecībā uz atjaunojamo energoresursu īpatsvaru savā ekonomikā, Eiropas Savienības regula, kuru es jau esmu minējusi, kas ir tīrās enerģijas pakas sastāvdaļa, tātad pārvaldības regula citastarpā nosaka, ka dalībvalstīm ir jāpaziņo tātad šie sasniedzamie mērķi un uz šiem sasniedzamajiem mērķiem, attiecībā uz to, kāds ir tas atjaunojamo energoresursu īpatsvars, balstās arī pati Eiropas Savienība, izpildot savus pienākumus, kas izriet no starptautiskajiem nolīgumiem.

Ja mēs skatāmies uz šo te pienākumu sadalījumu starp Eiropas Savienību un dalībvalstīm, gribētu vērst arī tiesas uzmanību Eiropas Savienības deklarācijai, Parīzes nolīgumam, kas ir pievienots Eiropas Savienībai, pievienots šim te starptautiskajam līgumam, kur Savienība ir paziņojusi, ka tieši tā ir kompetenta gan slēgt līgumus, gan arī pildīt no tiem izrietošās saistības, kas palīdz citastarpā cīnīties pret klimata pārmaiņām. Tātad, tieši Savienība ir tā, kas ir no ārpasaules viedokļa, no trešo valstu viedokļa, ir atbildīga par šo saistību izpildi.

Tātad ir Savienības regulējums, Atjaunojamo energoresursu direktīva, kurā nosaka, ka tās primārais mērķis ir nodrošināt pēc iespējas augstāku atjaunojamo energoresursu īpatsvaru valst... Savienībā. Šīs normas ir ar mērķi izpildīt tātad Parīzes līgumu, par kuru arī ir kompetenta Eiropas Savienība.

Ar to es gribēju vērst tiesas uzmanību, ka, pieņemot stingrākus noteikumus, mēs potenciāli ne tik daudz runājam par to, vai Latvija šajā situācijā pietiekami precīzi izpilda, izprot Eiropas Savienības direktīvas normas, bet mēs runājam par to, ka Latvija ar šādu rīcību, neizpildot uzņemtās saistības, var potenciāli apdraudēt arī Savienības saistību izpildi.

Jā, godātā tiesa! Attiecībā uz jautājumiem, kas... ko es esmu šodien dzirdējusi varbūt, atsevišķus komentārus gribētu arī izteikt.

Tātad, manuprāt, Saeima ir deleģējusi Ministru kabinetam ļoti plašu nenoteiktu uzdevumu nodrošināt, ka atjaunojamo enerģiju... elektroenerģijas ražošanas procesā siltumenerģija tiktu izmantota efektīvi. Šis mērķis pats par sevīm plašs nav, manā ieskatā, nekādā veidā pretrunā ar Eiropas Savienības tiesībām. Es neredzu, ka šādu mērķi noteikt būtu ne aizliegts, ne, ka tas arī potenciāli varētu novest pie tā, ka būtu skaidrs deleģējuma... jeb skaidrs Savienības direktīvu mērķu nepareizas interpretācijas situācija.

Bet tiktāl, ciktāl Ministru kabinets sava deleģējuma uzdevuma ietvaros ir pieņēmis tādas normas, kuras neatkarīgi no tā no kura cita regulējuma pārņemtas, no Energoefektivitātes direktīvas vai jebkuras citas direktīvas. Ja šī regulējuma rezultātā ir potenciāli apšaubāms, vai joprojām Latvija un Eiropas Savienība spējīga panākt nosprausto mērķi par to, cik daudz tieši atjaunojamie energoresursi ir jāizmanto Latvijai, Ministru kabinets šajā ziņā nav ievērojis pienākumu izvērtēt augstāk stāvoša spēka... augstāk stāvošu normu piemērošanu un interpretāciju šajā lietā.

Energoefektivitātes... Atjaunojamās enerģijas direktīvas 6. pants citastarpā arī šajā ziņā, manuprāt, nebija izvērtēts, pieņemot Ministru kabineta noteikumus Nr. 560 tiktāl, ciktāl mums ir jāņem vērā uzdevums nodrošināt, lai netiktu negatīvi ietekmēts jau piešķirtais atbalsts. Un tā iemesls, manuprāt, ir tāds, ka, pirmkārt, valsts atbalsts ierasti tiek piešķirts, no Eiropas Savienības tiesību viedokļa, tikai izņēmuma gadījumos, ja pastāv svarīgāki mērķi nekā ekonomiskā attīstība, vēlme palīdzēt uzņēmējiem, bet šie mērķi šajā gadījumā ir vides aizsardzība, klimata pārmaiņas pārtraukšana jeb

negatīvo pārmaiņu atrunu samazināšana, un šis valsts atbalsts jau esot piešķirts, tam tika atvēlēta dalībvalstu budžeta nauda, ar mērķi panākt šo te Eiropas Savienībai būtisku mērķu sasniegšanu. Ja mēs šobrīd šo atbalstu padarīsim par bezjēdzīgu, faktiski izspiežot šos... vismaz atsevišķus uzņēmējus no tirgus, valsts atbalsta sistēmas efektivitāte būs apšaubāma. Tāpēc, manuprāt, ir šīs direktīvas 6. panta pirmajā punktā nospraustais mērķis, nodrošināt ne ar to, ka netiek apdraudēta jau atbalstītu projektu... projektu, kuram jau piešķirts valsts atbalsts, dzīvotspēja, ir būtisks. Tas, manuprāt, arī ir pietiekami skaidrs. Mēs nerunājam konkrētajā gadījumā par to, vai pieteikuma iesniedzējiem... Vai viņiem tiek būtiski, nebūtiski samazināts piešķirtā valsts atbalsta apmērs. Mēs runājam par to, ka potenciāli saimnieciskās darbības turpināšanas izmaksas kontekstā ar jaunajām prasībām būs tik lielas, ka būs jāpārtrauc uzņēmējdarbība, manuprāt, šajā gadījumā būtu potenciāls 6. panta pārkāpums.

A. Laviņš.

Jerņevas kundze, es šajā brīdī jūs pārtraukšu. Es esmu sapratis, ka viedokli jūs sniedzāt un šobrīd reflektējiet uz vairākiem, jūsuprāt, svarīgiem aspektiem, ko jūs esat dzirdējusi tiesas sēžu laikā.

Iespējams, ka mēs varētu šobrīd turpināt tā, ka tiesneši uzdos jautājumus un tad caur šiem jautājumiem šīs refleksijas uz izskanējušo informāciju būs iespējams izteikt.

Tāpēc šobrīd vārdu došu jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Ja, paldies, Jerņevas kundze.

Klausoties jūsu viedokli, man radās pavisam viens konkrēts un tiešs jautājums, ko es sākotnēji jums uzdošu.

Sakiet, lūdzu, vai, jūsuprāt, tad valsts, pieņemot apstrīdētās tiesību normas, ir pārkāpusi Eiropas Savienības tiesības? Pavisam tieši un konkrēti. Paldies.

J. Jerņeva.

Tiktāl, ciktāl, manuprāt, Ministru kabinets nav izvērtējis šī regulējuma ietekmi uz to, vai tiks ievērotas Atjaunojamās enerģijas direktīvas prasības, jā, ir pārkāptas Eiropas Savienības tiesības. Un, manuprāt, arī ir pamats uzskatīt, ka nav ievērotas direktīvas 6. panta 1. punkta prasības.

A. Rodiņa.

Paldies.

Sakiet, lūdzu, Jerņevas kundze, mēs arī zinām, ka Eiropas Savienības tiesas judikatūrā nav sniegta Atjaunojamo energoresursu direktīvas 6. panta interpretācija. Nav arī precīzi sniegta atbilde uz jautājumu par šo direktīvu iespējamo sinerģiju.

Vai jūs redzat, ka šajā reizē, ņemot vērā jūsu viedokli, ņemot vērā tiesas sēdē izskanējušos viedokļus, būtu nepieciešams vērsties Eiropas Savienības tiesā ar prejudiciālu jautājumu? Paldies.

J. Jerņeva.

Paldies par šo jautājumu.

Man liekas, ka šī potenciāli tiešām ir lieta, kurā jārunā par jautājumu uzdošanu, jo no tiesas sēdē izskanējušajiem viedokļiem man ir radies iespaids, ka atsevišķos gadījumos viedokļi ir diametrāli pretēji. Manuprāt, gadījumā, ja Satversmes tiesa būtu nolēmusi Ministru kabineta noteikumus atzīt par neatbilstošiem Satversmei un atgriezt atpakaļ, tad nebūtu nepieciešamība prasīt Eiropas Savienībai šo te interpretāciju. Bet, sinerģijas jautājums ir viens. Manuprāt, svarīgākais ir noskaidrot, kādi ir abu divu regulējumu mērķi, vai tiešām ir tik vienkārši, ka koģenerācijas stacijas ir stacijas, kuras gan ražo enerģiju, gan siltumenerģiju un tām tiek piemērotas savā ziņā sarežģītākas, komplicētākas prasības un savukārt atjaunojamo energoresursu stacijām nevar uzlikt pārāk augstas koģenerācijas prasības, jo faktiski pieteikuma iesniedzēji saka, ka tās prasības ir pārāk augstas un ir nepamatotas. Un šajā gadījumā, manuprāt, tad tas ir jautājums par Eiropas Savienības tiesību interpretāciju.

A. Rodiņa.

Paldies par jūsu viedokli.

Es vēl gribēju arī jums pajautāt par atjaunojamo Energoresursu direktīvas 6. panta pirmās daļas izpratni. Jūs dzirdējāt, es arī tādu jautājumu uzdevu Soņecas kundzei, bet sakiet, lūdzu, kā jūs saprotiet šīs te direktīvas pirmo, sākotnējo šo te palīgteikumu „neskarot pielāgojumus, kas vajadzīgi, lai ievērotu”. Vai no šā mēs varam secināt, ka, protams, direktīvas 6. pants pieļauj iespēju, ka var būt veiktas izmaiņas sākotnējās shēmās, ja vien šīs izmaiņas ir saskaņotas ar Komisiju. Vai varbūt šis pants, tieši te palīgteikums kalpo kādam citam mērķim? Kā jūs saprotiet, saviem vārdiem varbūt izstāstiet. Paldies.

J. Jerņeva.

Paldies par jautājumu.

Manuprāt, šis palīgteikums kalpo nevis, lai norādītu, ka Komisijai būtu tiesības atkāpties no šajā direktīvā noteiktā, bet te ir vispārējas dabas norāde uz to, ka primāri tomēr būtu valsts atbalsta normu ievērošana. Piemēram, ja mēs skatāmies uz šajā lietā vairākkārt pieminēto 2017. gada Eiropas Komisijas vēstuli, tad šī vēstules nobeigumā, nosacīti rezultatīvajā daļā, Eiropas Komisija pauž nožēlu, ka Latvija nav ievērojusi Eiropas Savienība... Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta, man liekas, 3. daļu, kurā ir noteikts, ka dalībvalstij ir jāpaziņo atbalsta shēmas, pirms tās tiek ieviestas. Konkrētajā gadījumā Eiropas Komisija ir uzskatīja, ka nav pamata uzsākt pārkāpuma

lietu, bet šis palīgteikums šim pantam, manuprāt, norāda uz to, ka nav iespējams sagaidīt, ka jau atbalstītu projektu ekonomiskā dzīvotspēja būs svarīgāka nekā pienākums ievērot valsts atbalsta regulējumu, kāds ir noteikts Līgumā par Eiropas Savienības darbību.

A. Rodiņa.

Jā. Paldies.

Tātad, jums ir zināms šis te Eiropas Komisijas lēmums, kur jūs pieminējāt ar šo noslēdzošo daļu.

Sakiet, lūdzu, vai ar apstrīdētajām tiesību normām tika veiktas izmaiņas valsts atbalsta shēmā, jūsuprāt?

J. Jerņeva.

Šis lēmums bija... Vēstule, es atvainojos, drīzāk bija atbilde uz atsevišķu personu sūdzībām par Latvijas atbalsta atbilstību Savienības tiesībām. Un tajā nebija, vismaz publicētajā daļā, es neredzēju nedz detalizētus aprēķinus, nedz formulas, bet valsts atbalsta shēmas parasti saskaņojot, Eiropas Komisija ņem par pamatu... Ir divas dažādas situācijas. Viena ir individuāla rakstura lēmums, kurā tiek izvērtēts konkrēts valsts atbalsts, konkrētam uzņēmumam ar konkrētiem cipariem, formulām. Un otrs ir shēma, tātad vispārēja ideju sistēma, kur Komisija izvērtē principāli vai šāda veida atbalsts šai konkrētajai industrijai šajos konkrētajos apstākļos, ņemot vērā papildus mērķus, piemēram, vides aizsardzības nepieciešamību, vai šī shēma būtu atbalstāma. Un šīs shēmas ietvaros ir parasti zināma rīcības brīvība, jo dalībvalsts, saskaņojot shēmu, vēlāk neiet saskaņot konkrētus individuālus lēmumus, pozitīvus vai negatīvus pie Komisijas.

A. Rodiņa.

Un vēl viens noslēdzošais jautājums.

Tiešām, mēs arī runājam vairākkārt par šo te... šī panta interpretāciju. Un viena no versijām ir, ka 6. pants un tajā ietvertās garantijas attiecas uz nozari nevis uz individuālu uzņēmēju dzīvotspēju. Šādu viedokli pauda citastarp Tieslietu ministrijas pārstāve.

Sakiet, lūdzu, kāds ir jūsu viedoklis. Vai šis te pants ir jāraugās, kā nu, teiksim, nozari, regulējošais pants, vai tomēr šajā pantā iekļautās garantijas attiecas uz individuāliem projektiem? Paldies.

J. Jerņeva.

Man liekas, ja es gribētu būt konsekventa, jo es savu runu arī sāku ar to, ka, manuprāt, direktīvas mērķis ir nodrošināt lielāku mērķu sasniegšanu citastarp, arī Parīzes līgumu vai Eiropas Savienības kopējā klimata politikas īstenošanu. Tiktāl gan

šis pants, gan direktīva kopumā runā par nozari jeb par... pat ne par nozari, bet par vides mērķiem, kuri ir sasniedzami ar noteiktām metodēm. Uz šī ceļa uzņēmēji, ja paliek vieni, arī finansiāli vieni, viņi netiks līdz ceļa galam. Tāpēc ir nepieciešams valsts atbalsts. Un tiktāl, ciktāl šis valsts atbalsts ir nepieciešams, lai nozare vispār pastāvētu. Vai arī, lai nepastāvētu nozare, kura būtu aizņemta ar valstij piederošiem uzņēmumiem tikai, vai vienu monopola uzņēmumu, jo mēs vēlamies veselīgu nozari, tiktāl šīs būtu, manuprāt, savā ziņā individuālās tiesības, kas izriet no šī pamatmērķa — nodrošināt nozares attīstību. Un no Savienības tiesību viedokļa, ja mēs raugāmies uz Savienības tiesas pieeju, ka tur, kur ir nepieciešama potenciāla iesaiste, kontrole, jo dalībvalstis ir jākontrolē no Eiropas Savienības viedokļa, Eiropas Savienība pati nespēj izkontrolēt visu normatīvo aktu atbilstību Savienības tiesībām. Un šajā situācijā caur konstitucionālo sūdzību pieteikuma iesniedzēji citastarpā īsteno arī Eiropas Savienības tiesību kontroli un vērš tiesas uzmanību. Tāpēc es teiktu, ka no Savienības tiesību perspektīvas, būtu pamats uzskatīt, ka šī norma piešķirtu individuālās tiesības nozares pārstāvjiem.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem būs jautājumi?

T. Krūmiņš.

Paldies. Viss ir skaidrs. Jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Paldies.

Saeimas pārstāvim? Vai būs jautājumi?

H. Skarbnieks.

Paldies. Viss ir skaidrs. Jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Un Ministru kabineta pārstāvim?

R. Vītiņš.

Paldies. Arī nebūs jautājumu.

A. Laviņš.

Jerņevas kundze, paldies jums par sniegto viedokli, sniegtajām atbildēm uz tiesnešu jautājumiem. Un arī es vēlos pateikties jums par atsaucību piedalīties šajā lietā, sniedzot arī rakstveidā viedokli. Paldies jums. Jauku dienu!

J. Jerņeva.

Visu labu!

A. Laviņš.

Visu labu! Jā, jūs varat atslēgties no pieslēguma tiesas sēdei, kas arī tikko nu bija arī izdarīts.

Tātad, turpinām ar pieaicināto personu uzklauššanu.

Un šobrīd uzklaušsim Eiropas Savienības tiesību eksperti Solvitu Harbacēviču. Harbacēvičas kundze, vai jūs esat pieslēgusies tiesas sēdei?

S. Harbacēviča.

Vienu mirklīti... Jā, es esmu pieslēgusies. Labdien!

A. Laviņš.

Jā, paldies. Redzam, dzirdam jūs.

Lietā ir iesniegti personu apliecinoši dokumenti un pēc tiem mēs varam pārliecināties, ka tieši jūs esat pieslēgusies mūsu tiesas sēdei.

Harbacēvičas kundze, lūdzu, jums tiek dots vārds viedokļa sniegšanai.

Man lūgums saviem vārdiem, tā lakoniski koncentrēti izstāstīt no Eiropas Savienības tiesību perspektīvas tos būtiskos jautājumus, ko jūs vēlaties paust tiesai. Lūdzu!

S. Harbacēviča.

Man gandrīz vai jāatvainojas, godātajai tiesai, jo, teiksim, tas, ko es teikšu, būs patiešām lakonisks.

Un zināmā mērā varbūt es sākšu reaģējot uz to, ko es tikko dzirdēju, pieslēdzoties pēdējai daļai no Jerņevas kundzes arī viedokļa. Pirms tam diemžēl es nevarēju piedalīties un nedzirdēju, jo mums bija saslēgšanās ar Ukrainas Augstāko tiesu.

Bet vienkārši tas vienīgais jautājums... Teiksim tā, sāksim ar šo te Rodiņas kundzes pirmo jautājumu par to, vai, teiksim, ar šīm te normatīvajām izmaiņām un es šobrīd runājot skatīšu kā vienotu kopumu gan to, kas ir lemts gan Saeimas, gan Ministru kabineta līmenī, vai ar to ir pārkāpts kaut kas valsts atbalsta regulējumā.

Es teiktu noteikti, nē. Vienkārši tāpēc, ka, teiksim tā, kā jau izriet no šī te...Teiksim, tā Dibināšanas līguma centrālā nostāja ir tāda, ka valsts atbalsts ir

nelikumīgs, ja vien tas, teiksim, noteiktā procedūrā un noteiktu mērķu vārdā nav pieņemts un saskaņots ar Eiropas Komisiju.

Tajā pašā laikā... no tīri šaura valsts tiesību, valsts atbalsta tiesību Eiropas Savienības kontekstā viedokļa, es teiktu, ka nē, tur nav pārkāpumu.

Šis jautājums par iespējamo, varbūt, teiksim, kolīziju vai attiecībām saistībā ar šiem te atjaunotajiem energoresursiem, ar šo regulējumu un ar to, teiksim, cik mēs daudz nodrošinām, man ir jāatzīst, ka es nepaskatījos šo regulējumu, bet es tagad reaģēju vienkārši momentā uz dzirdēto... Bet es gribētu teikt, ka es būtu gandrīz vai pilnīgi pārliecināta, ja mēs paskatītos šo te aktu, kas regulē atjaunojamo energoresursu izmantošanu, piemēram, preambulā, mēs noteikti redzētu mērķus, kādēļ šie energoresursi tiek izmantoti un kādēļ tas mums ir svarīgi.

Teiksim, ja izveidojas tāda situācija, ka mēs šos energoresursus neizmantojam efektīvi un, ja izveidojas tādas situācija, ka, piemēram, mēs ražojam no viņiem elektrību, bet siltumu vienkārši palaižam gaisā, es gribētu teikt, ka visdrīzāk te ir pretruna ar pašu šo te regulējumu energoresursu jomā, jo tas noteikti... principā viņa galvenais pamats droši vien ir siltumnīcas efekta novēršana nevis, piemēram, planētas uzsildīšana nepalaižot to, teiksim, caur dzīvokļa sildīšanas sistēmām, bet vienkārši iztērējot kaut kur un kaut kā.

Vai mūsu Latvijas regulējums pirms tam uzlika uzņēmējiem pienākumu to darīt? Es domāju, ka te jau ir diezgan skaidrs no lietas materiāliem un arī droši vien no tā, ko ir teikuši runātāji iepriekš, ka nē. Tajā pašā laikā no materiāliem, no lietas materiāliem izriet, ka, teiksim tā, vismaz novērtēšanas kritērijos šī te siltumenerģijas izmantošanas efektivitāte bija kā viens no, teiksim tā, uz kritērijiem, uz ko skatoties varēja dabūt labāku vērtējumu šī konkrētā shēma. Tā kā zināmā mērā, teiksim, šī efektivitāte tur mūsu likumdošanā parādījās, bet noteikti ne pietiekamā veidā.

Leģitīmais... tālāk lasot, iepazīstoties ar to, ko saka par šo jautājumu Ministru kabinets un ko saka Saeima. Es gribētu nokomentēt vienu jautājumu par to, ko ir teicis Ministru kabinets, jo, ja es saprotu pareizi, Ministru kabinets ir nedefinējis kā leģitīmo mērķi, teiksim, šiem te konkrētajām darbībām, kuras jūs šodien izskatiet... to, ka tiek... teiksim tā, samazināta vai efektivizēta valsts atbalsta shēma.

Es teiktu, ka tas nav pietiekami dziļi. Es teiktu, ka tas ir zināmā mērā iluzors mērķis, jo šī valsts atbalsta shēma eksistē kaut kādu mērķu sasniegšanai un pati par sevi neitrāli viņa visdrīzāk, manuprāt, nav analizējama.

Un, teiksim, tur varētu būt tādas, savukārt, iespējams, ka tas ir kaut kas, kas mums ir diskusijas gaitā jāpārformulē uz vides aizsardzību, kā es, piemēram, arī tikko runāju šo te atjaunojamo energoresursu izmantošanas kontekstā, vai uz energoresursu ekonomiju, vai, teiksim, uz tarifiem patērētājiem, uz šo te izmaksu sabiedrības locekļiem samazināšanos. Tas viss būtu tas, kas varētu un kam vajadzētu būt šīs te valsts atbalsta shēmas pamatā. Un tāpat, teiksim, tie īstie leģitīmie mērķi ir, teiksim tā,

šo vienu līmeni dziļāk un mums vajadzētu skatīties uz to. Vienkārši... valsts atbalsts... viņš nevar būt abstrakts. Viņam ir jābūt kaut kāda mērķa sasniegšanai.

Man atkal arī klausoties ienāca prātā, es tagad nenocitēšu ļoti konkrēti, bet vienkārši stāsts bija tāds... Tā bija arī Eiropas Savienības tiesas lieta strukturālo fondu jomā, kur, teiksim tā, darbi tika daļēji izpildīti un pēc tam tika prasīts maksājums šos darbus nepabeidzot, bet vienkārši šīs lietas rezultāts bija... praktiskais rezultāts, bija tāds, ka tuksneša vidū bija uzcelts dambis, bet nebija pievesti irigācijas kanāli. Un tad vienkārši tas ko... teiksim, komentārs uz šo situāciju bija, mērķis nav uzcelt tuksnesī dambi, mērķis ir nodrošināt, lai kaut kāda teritorija tiktu apūdeņota.

Tā kā es domāju, ka mums vajadzētu padomāt arī šajā kontekstā.

Drošības pēc un tā droši vien nebūtu slikta doma, varētu arī par šo te valsts atbalstu un atjaunojamo energoresursu problemātikas jautājumu uzdot... uzdot prejudiciālo jautājumu, bet tādā gadījumā es gribētu teikt, kad varbūt tā mūsu problēma būtu tāda, ka mūsu statistika uzrādītu kaut kādu izmantošanu, bet *de facto* tas izmantošanas veids līdz šim ir bijis pietiekami neefektīvs un principā pretējs tai idejai, kādas dēļ vispār šī te atjaunojamo energoresursu izmantošana tiek regulēta un uz ko tas tiek virzīts.

Jā... Vēl par to mērķi. Es atzīmēju, es paskatījos, piemēram, jā, Saeimas atbildes rakstā 7. lappusē, manuprāt, bija, teiksim tā: „samazinās obligātā iepirkuma izmaksu slogs, kas gulstas uz elektroenerģijas gala lietotājiem, un elektroenerģijas gala cena kopējā samazinājuma rezultātā sekmētu visas sabiedrības labklājību”. Nu, tas, jā, tas loģiski, tas ir labs un saprotams mērķis.

Par vēl par... Tas komentārs par budžeta naudas piešķiršanu, ko mēs te arī tikko dzirdējām. Šī ir tāda tipa shēma, kur acīmredzami budžeta nauda tiešā veidā piešķirta nav, bet kur tas tiek regulēts, kā, piemēram, līdzīgi kā *Ven de Kaler* judikatūras gadījumā, caur tarifiem... caur tarifiem, ko visi mēs maksājam.

Un... nu, jā... Vienīgais, ko es varētu teikt, ka man jāsaka, teiksim tā, zināmā mērā literārs citāts, apmēram jebkuram no šiem valsts atbalsta saņēmējiem ir tāda mazlietiņ... tajā brīdī, kad tiek ņemta vienā vai otrā formā nauda no publiskajiem resursiem, es gribētu teikt, ka te ir tas teiciens „*Beware of Greeks bearing gifts*”. Tātad, teiksim tas, ko tu vari saņemt, galu galā, zināmā mērā ir tavas ar liela riska pakāpi „Trojas zirgs” tavam biznesam vai tavam biznesa plānam, ko tu esi zināmā mērā domājis būvēt uz šiem te valsts resursiem tiešā vai pastarpinātā formā, kā šeit caur tarifiem.

Bet te es arī gribētu atsaukties, principā mēs neesam ļoti atšķirīgā situācijā, kā tajā viedokļa lietā, ko es nesen jums jau sniedzu, lietā 2022-06-03, kur mēs arī paskatījāmies nedaudz gan par tiesiskās paļāvības, gan par tiesiskās drošības principiem.

Bet nu kopumā... jā, šis ir būtisks jautājums. Tikai nākamais mans jautājums, protams, ir tas, teiksim, ja mēs atsakāmies no šī te OIK shēmas kopumā, tad zināmā mērā mūsu diskusija šobrīd ir teorētiska un galvenais ir, teiksim, lai šajā te nākamajā pakāpē visi iesaistītie spētu darbotos ar lielāku tiesiskās palāvības situāciju, nekā mēs šajā konkrētajā gadījumā.

Vienīgais, kas mani mulšina tīri praktiski šajā lietā, ir tas, kad es neredzu, es neredzu izvērtējumu un es neredzu individuāli izvērtējamu iespēju visā šajā te regulējumā. Es neredzu, piemēram, manī nav tās iekšējās drošības sajūtas... es nezinu, cik izmaksā, piemēram, uz tās likumdošanas bāzes, kāda ir bijusi sākotnēji, tīri praktiski izveidot šo biznesu ja, un vai ar šo te likumdošanu atkal skatoties kopumā gan to, ko pieņem vāls... ne Saeima, bet to, ko pieņem Ministru kabinets, vai mēs nenostādām kādu cilvēku, teiksim tā, uzņēmēju, tādā situācijā, ka viņš zaudē savus ieguldījumus. Tajā brīdī, teiksim, ja peļņa samazinās vai tamlīdzīgi, tas jau ir mazlietiņ savādāks regulējums, jo par to arī iepriekš mēs jau esam runājuši un skatījušies, ka principā šī neiegūtā peļņa, it sevišķi valsts atbalsta kontekstā, nu nav gluži tāds klasisks īpašumtiesību objekts.

Bet, ja ir tādas situācijas, ka pēkšņi tiek pieņemts kāds regulējums un principā, teiksim, tev ir jātaisa tas business ciet, jo viņš nav efektīvs, pat, ja viņš ir izveidots zināmā mērā uz varbūt nepilnīgas nacionālo tiesību bāzes, tad tur potenciāli varētu būt problēma. Bet es nejūtos kompetenta izteikties par to detaļās, jo man diemžēl nav pietiekami daudz ekonomisku zināšanu par attiecīgo sektoru.

Tas tā ļoti... Es centos shematiski un par tām lietām, par kurām es saprotu. Es ceru, ka bija arī skaidrs.

A. Laviņš.

Labi, Harbacēvičas kundze. Paldies jums.

Dosim iespēju tiesnešiem uzdot jautājumus. Un vārds tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā, labdien, Harbacēvičas kundze. Paldies, ka pieslēdzāties.

S. Harbacēviča.

Labdien, Rodiņas kundze.

A. Rodiņa.

Sakiet, lūdzu, man ir divi jautājumi.

Pirmais ir tieši saistīts ar valsts atbalstu. Sakiet, lūdzu, vai apstrīdētās tiesību normas, jūsuprāt, ieviesa izmaiņas ar Eiropas Komisijas saskaņotajā valsts atbalsta shēmā? Ja jā, vai šīs izmaiņas bija jāsaskaņo ar Eiropas Komisiju? Paldies.

S. Harbacēviča.

Viņš principā samazināja šo valsts atbalstu. Es pēkšņi apmulsu par to, vai tas bija formāli jāsaskaņo.

Jebkurā gadījumā, ņemot vērā šo likumdošanas... Teiksim tā, no valsts atbalsta viedokļa, no Eiropas Savienības valsts atbalsta viedokļa, viņas gāja... šīs izmaiņas iet pareizajā virzienā. Teiksim tā, ja šī shēma tika paziņota... viņa sākotnēji, visa šī valsts atbalsta shēma, viņa netika paziņota, bet, tad nu teiksim Eiropas Komisijai izvērtējot viņas... izvērtējot, teiksim, to shēmu pēc būtības tajā brīdī, kad viņa par viņu uzzināja, viņa neuzskatīja par vajadzīgu, teiksim tā, pieprasīt viņas atcelšanu.

Izmaiņas šajā shēmā noteikti nenovestu pie tāda paša rezultāta.

Bet es pēkšņi esmu samulsusi par to vai man jāatzīstas, ka es tagad neatceros no galvas, vai mums ir judikatūra un ko viņa saka par to, ja valsts atbalstu pēkšņi samazina. Jo parasti mēs redzam, teiksim, tādu pilnīgi pretējo tendenci. Kad īstenībā teiksim tā, man vajadzētu šo jautājumu papētīt, ja ir vēl iespēja atbildēt uz to mazliet vēlāk, es to arī labprāt izmantotu.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Un otrs jautājums. Jūs savā runā teicāt, ka būtu labi šajā gadījumā Satversmes tiesai vērsties Eiropas Savienības tiesā.

Sakiet, lūdzu, kur jūs tieši redzat šīs te lielākās bažas? Vai par direktīvu sinerģiju vai citiem aspektiem? Jo es nespēju precīzi piefiksēt tieši jūsu tās lielākās bažas. Vai jūs varētu precizēt? Paldies.

S. Harbacēviča.

Jā... Man nav ļoti lielu bažu... dēļ zināmā mērā... bet, teiksim, jebkurā gadījumā tas izklausītos pēc inteligenta jautājuma.

Jā, man gribētos... man gribētos, teiksim... Eiropas Savienības tiesas judikatūra, teiksim, analizējot šādus te kompleksas tiesību jomas, principā iziet no premises, ka, teiksim tā, dažādu jomu regulējums nav savstarpējā pretrunā, ja. Tā kā tas, ko mēs darām, mums tas ir jāinterpretē iespēju robežās, teiksim, harmoniski, lai panāktu, teiksim, to rezultātu, ko mēs pieņemam, ir gribējis Savienības likumdevējs.

Tas, kas mani mulšina šajā te jautājumā... Atkal klausoties to problemātiku, kurā es iepriekš nebiju iedziļinājusies, ir tas, ka man rodas iespaids, ka mums ir izveidojusies sistēma, teiksim, kurā mums ir grāmatvedība par to cik daudz enerģijas mēs izmantojam no šiem atjaunotajiem energoresursiem. Tagad tas pieņemums, es saprotu, ir, ka šīs valsts atbalsta shēmas izmaiņu kontekstā šī proporcija varētu mazināties Latvijā un līdz ar to viņa varētu mazināties arī Eiropas Savienībā. Vienkārši tāpēc, ka tas netiek... nu, teiksim, papildus caur tarifiem netiktu vairāk finansēts.

Tajā pašā laikā te ir, atkal tā pretējā lieta ir tas, ko es jau teicu, ka jebkura energoresursu izmantošanas regulējums acīmredzami ir vērsts uz tās vides mērķiem un šo energoresursu efektīvu izmantošanu. Un, ja mēs efektīvi neizmantojam siltumu, bet, kas rodas tajā pašā laikā, reģistrējam to kā... kā šo te ļoti zaļo politiku, izmantojot atjaunojamus resurs... atjaunojamus energoresursus, tad ļoti iespējams, ka mēs darbojamies pretrunā arī tai energoresursu un vides aizsardzības jomas regulējumu loģikai.

Tā kā... man rodas tāda triangulācija par to, teiksim, mūsu statistika, mūsu reālais piensums vides aizsardzībai un tad korelācija ar valsts atbalsta regulējumu.

A. Laviņš.

Paldies.

S. Harbacēviča.

Un, protams, visā **tajā** fonā vēl ir apmēram un tūlītās to visu vispār atceļ un ko...

A. Laviņš.

Ja, dzirdējām to. Paldies.

Turpināsim ar jautājumiem.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Jānim Neimanim. Lūdzu!

J. Neimanis.

Tātad šajā lietā, visticamāk, esat iepazinusies ar to lietas pamata problemātiku un man ir jautājums saistībā ar valsts atbalsta tātad piešķiršanu un procesa gaitā valsts atbalsta nosacījumu pastiprināšana, prasību pastiprināšana, strīds par to. Vai šo lietu kā tādu var izvērtēt iepretim tiesībām... uzskatīt kā tiesību uz īpašumu ierobežojumu, ja valsts maina un pastiprina atbalsta sniegšanas prasības, vai tas ir īpašumtiesību ierobežojums? Vai tur ir saskatāms kāds īpašumtiesisks aizskārums, kas ir šiem komersantiem?

S. Harbacēviča.

Tas nav gluži viennozīmīgs jautājums. Tajā pašā laikā, kā jau es pieminēju, tam ir pieskārusies arī pati Satversmes tiesa un tas ir arī jautājums, kas ir pacelts šajā te lietā, ko es jau pieminēju, kur es arī sniedzu viedokli.

Es gribētu teikt, ka nākotnē potenciāli saņemams valsts atbalsts noteikti nav, teiksim, tāds īpašuma objekts klasiskajā izpratnē. Jo nu, piemēram, iedomājamies situāciju, ka mēs vienu vai otru apstākļu dēļ dodam šo valsts atbalstu un pēc tam, teiksim, viņu atceļam. Nu, ja mēs runātu par klasisku īpašuma situāciju, tad droši vien

tā paralēle būtu ar kaut kādu, es nezinu, ar ko mēs varētu vilkt paralēli ar nacionalizāciju.

Bet, ja mēs, teiksim, uzskatītu, ka mēs savācam kaut kādu īpašumu, vienkārši tādā gadījumā atņemam cilvēkam kaut ko, tad klasiskajā izpratnē tas, protams, būtu jākompensē, bet tādā gadījumā... nu, valsts atbalsta regulējuma loģikā tas ir diezgan absurds jēdziens, jo principā jau ir, teiksim tā, vienalga, kādā formā kaut ko dod, ja teiksim, ja tā pati došana ir turpmāk nevēlama vai neiespējama, vai nelikumīga, vienalga kādā veidā mēs skatāmies.

Tā kā es teiktu, ka nē. Bet tajā pašā laikā es domāju, ka jautājums... nu, piemēram, ja ir bijušas investīcijas, kas ir bijušas, teiksim, tik lielas, ka viņas nav kompensējušās un, teiksim, tad šī valsts atbalsta shēmas kontekstā principā cilvēkam vai uzņēmējam rodas nevis peļņa, bet zaudējums, ko nu, es arī nevaru... es domāju, ka tas ir diezgan teorētiski, bet to arī nevar izslēgt. Nu, tādā gadījumā gan es domāju, ka mums vajadzētu skatīties uz tiesībām uz īpašumu. Bet ne tikmēr, kamēr, teiksim tā, šis business ir plusos.

A. Laviņš.

Paldies. Turpināsim ar jautājumiem.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Jā, paldies.

Labdien, Harbacēvičas kundze! Un paldies par jūsu atbildēm.

Mazlietiņ varbūt precizējot. Vai es pareizi saprotu. Pēc jūsu ieskata, tad sanāk tā, ka valsts principā bauda tādu kā rīcības brīvību pie valsts atbalsta piešķiršanas iespējām, vai nu padarot stingrākas, konkrētajā gadījumā mēs runājam par apstrīdētajām normām, kas ir gan stingrākas, gan valsts uzliek sev arī par pienākumu uzraudzīt stingrāk attiecīgi piešķirto valsts atbalstu. No otras puses, tālāk skatoties grozījumus, tātad 2022. gada 8. marta noteikumos, kas ir Nr. 177, Ministru kabineta noteikumi, te atkal tos grožus atlaiž, atkal tas valsts atbalsts paliek, tā teikt, ne tik stingrs, tāds nosacīti jau samērīgāks un jau reāli izpildāmāks.

Tātad, kāda ir tā valsts rīcības brīvība, jūsuprāt, savienojot tās ar Eiropas Savienības tiesībām un attiecīgajām direktīvām, par ko mēs runājam?

Vai es pareizi saprotu, ka jūsu ieskatā tātad valsts var brīvi rīkoties un Eiropas Savienības tiesības attiecīgi šādu rīcības brīvību, kas ir gana elastīga gan laika ziņā, varbūt pēc gada vai pēc desmit gadiem, ko valsts var mainīt... nu, teiksim, pieļaujama pēc Eiropas Savienības tiesībām?

S. Harbacēviča.

Es gribētu teikt, ka mēs situācijā, ja mums ir apstiprināta, piemēram, valsts atbalsta shēma, tad mēs rēķināmies ar kaut kādiem noteikumiem, citos gadījumos ar konkrētām summām. Šeit tā nebūs, šeit būs vienkārši, teiksim tā, aprēķina principi... Nu, tūri strikti skatoties no Eiropas Savienības tiesību viedokļa, manuprāt, problēmas rodas tad, kad noteikumu maiņas rezultātā, teiksim tā, tie valsts resursu... vai šajā gadījumā caur tarifiem valsts resursu transfērs uz biznesu palielinās. Ja viņš samazinās, tad, manuprāt, tur nav, teiksim, tādas problēmas no Eiropas Savienības tiesību viedokļa, ja vien viņas nerodas sekundāri, kā šeit bija tas teorētiski uzdotais jautājums par saistību ar energoresursu regulējumu, kur man vēl nav simtprocentīgas atbildes.

Un, kā jau es arī atzinu, es tagad pēkšņi samulsu par saskaņošanas procedūru situācijā, kad tiek samazināts valsts atbalsta summāri vai vispār izbeidzot.

Jebkurā gadījumā es domāju, ka labā prakse, ko es saprotu, ka diemžēl gan mūsu iestādes īsti nerealizē, ir, teiksim tā, jau jebkura dokumenta sagatavošanas brīdī valsts atbalsta jomā konsultēties arī neformāli ar Eiropas Komisiju un iespējams, ka daudzas no problēmām, kas mums rodas, rodas tieši tāpēc, ka šādas prakses nav. Man, piemēram, arī, teiksim, teorētiski runājot, man absolūti nav iekšējas pārliecības, ka nākamā shēma, ko mēs šobrīd dalām - atbalstu mājāsaimniecībām, kas tiek radīts, ka arī tas nekrīt valsts atbalsta regulējumā vienkārši tāpēc, ka šobrīd nav nekādu finanšu griestu un tas tiek vienkārši, teiksim, nauda, kas tiek dota, principā vienā vai otrā formā, viņa diezgan automātiski nonāk biznesā.

Tā kā... piedodiet, tas vienkārši ir ārpus šīs konkrētās lietas... Šīs konkrētās lietas regulējuma, bet skatoties uz to mūsu problemātiku kopumā, man uzreiz... Man ir jautājums, vai mēs vēl neesam, teiksim, procesā, lai radītu jums nākamo lietu kategoriju, ar ko jums vajadzēs darboties.

Tā kā tas ir apmēram tik, cik es varu šajā sakarībā pateikt. Teiksim, es...

Pavisam īsi. Es kļūtu ļoti uzmanīga tajā brīdī, kad mēs palielinām to, ko mēs iedodam kādam citam, jo tā ir ļoti noteikta shēmas izmaiņa un tas gan ir jāsaskaņo.

A. Laviņš.

Paldies. Lūdzu!

I. Kucina.

Paldies.

Un vēl viens jautājums. Jūs noteikti klausījāties arī diskusijās, ko mēs esam ar iepriekšējiem lietpratējiem Eiropas Savienības...

S. Harbacēviča.

Es diemžēl nevarēju pieslēgties... Mums bija saslēgšanās ar Ukrainas Augstāko tiesu. Tā kā es daļēji dzirdēju tikai Jerņevas kundzi un uz to arī reaģēju tūlītās atbildot...

I. Kucina.

Labi. Un konkrēti jautājums par direktīvas 2018. 6. panta pirmo daļu. Jūsu priekšā atrodas... jūs varat redzēt?

S. Harbacēviča.

Man nav šobrīd tā teksta priekšā...

I. Kucina.

Lūk, un jautājums ir par to... ne tikai, kas saistīts ar to skaņošanu varbūt ar Eiropas Komisiju. Bet jautājums ir par to, vai attīstīto projektu ekonomisko dzīvotspēju un kā mēs to interpretējam vai saprotam no Eiropas tiesību viedokļa, vairāk vai mazāk, jautājums, kas ir Eiropas Savienības tiesas jautājums vai tomēr piemērotāja un nacionālās tiesas piemērošanas un izvērtēšanas jautājums? Proti, ilgtspējas, ekonomiskās dzīvotspējas neapdraudējums.

S. Harbacēviča.

Es teiktu, ka tas ir nacionālās tiesas... Primāri nacionālās tiesas piemērošanas jautājums. Un tad, teiksim, ja nacionālajai tiesai rodas jautājumi šīs piemērošanas kontekstā, tad tie... mēs zinām, kādā procedūrā viņi ir uzdodami. Bet, teiksim tā, mana mazlietiņ, teiksim tā, baža vispārējo tiesību principa kontekstā ir vai par to šo regulējumu pieņemot ir... vai par to ir pietiekami domāts, vai nesanāks tāda situācija, piemēram, ja kaut kas rezultējas *de facto* konfiskācijā, tad ko tad... vienkārši par zaudējumiem tiesāsies cilvēki? Nu, arī nav izslēdzams un arī ir mehānisms, bet nu varbūt ne ideālā situācija šajā gadījumā.

Es teiktu, ka noteikti... nu, nacionālā tiesa ir daudz labākā situācijā, lai izvērtētu konkrētos gadījumus, jo, protams, Eiropas Savienība vērtēs faktus tiktāl, ciktāl, teiksim, tas saistās ar to tiesību jautājumu izpratni, kas viņiem ir likts priekšā.

I. Kucina.

Paldies.

A. Laviņš.

Turpināsim ar jautājumu uzdošanu.

Vārds jautājumiem ir tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labdien, Harbacēvičas kundze. Man viens jautājums būs.

Jūs teicāt, kad... nu, jau sākotnēji, ja mēs paskatāmies plašāk, tad pretēji vispār šim mērķim un arī direktīvai būtu tāda darbība, ka tas siltums izkūpētu gaisā. Un es gribēju tieši varbūt par šo izkūpēšanu gaisā. Kā jūs to saprotat? Jo apstrīdētais regulējums arī paredzēja, ka netiek ieskaitīts pašpatēriņš, respektīvi, netiek ieskaitīta tā enerģija, kas tiek saražota... nu, kas tiek patērēta, teiksim, lai tos pašus kūtsmēslus vai

biomasu uzsildītu, lai tieši pašam ražotājam. Kā jūsprāt?]Kā jūs uz to skatītos, arī kā uz palaišanu gaisā vai tomēr kā to, kas tiek izmantos ražošanas procesā, respektīvi, pašpatēriņu mēs nevarētu uzskatīt par palaišanu gaisā? Kāds būtu jūsu skatījums?

S. Harbacēviča.

Nē, nu jā... tur ir labāk jāsaprot šīs te ražošanas tehnoloģijas nekā... atklāti sakot, es to esmu šobrīd, teiksim, nekonsultējoties ar jomas speciālistiem, esmu spējīga izprast. Bet es domāju, ka tur... ka pats regulējums, jau iepazīstoties ar lietas materiāliem, ka principā, teiksim tā, pašpatēriņš no iztērēšanas, nelietderīgas iztērēšanas nošķir. Tajā pašā laikā arī pašpatēriņš, galu galā, visa šī regulējuma kontekstā nav tas, apmēram, kas ir šī regulējuma mērķis, ja, teiksim, no efektivitātes viedokļa, ka principā mūsu tā vēlme ar to jaunieviesto likumdoš... regulējumu, ir principā nošaut tos divus zaķus uzreiz - dabūt gan elektrību, gan, piemēram, siltumu, nezinu nu, kādam lauku ciemam. Tajā pašā laikā, nu tur, teiksim, piemēram, būtu bijusi sākotnēji ļoti skaidrs šis normatīvais regulējums, tad varbūt būtu izvēlēti kaut kādi citi inženieru risinājumi vai, kā bija arī lietas materiālos norādīts, nu, piemēram, atrašanās vieta cita šai te konkrētajai ražotnei. Tajā pašā laikā... nu, jā, jautājums, cik tas ir vispār iespējams, ja, piemēram, ir tāda ražotne, kas darbojas ar kūtsmēsliem...

A. Laviņš.

Es atvainojos... Jautājums bija par pašpatēriņu. Mēs šobrīd jau sākām aplūkot jautājumu, kāpēc tieši izvēlēta tā vieta un cik tas bija ilgtspējīgi šim konkrētajam uzņēmējam.

Vai būs vēl citi jautājumi?

A. Kučs.

Nu, es varu precizēt. Paldies par atbildi.

Jūs teicāt, ka no paša sākuma tas, uz ko mums ir jāvērs... ir elektrība un siltums. Vai domājot par vidi un vides mērķiem nav jāņem vērā arī, ka vismaz atsevišķi no šiem ražotājiem pārstrādā, teiksim, fermās kūtsmēslus un arī novērš tādā veidā šos te kaitīgos izmešus, kas rodas tieši no lauksaimniecības atkrituma? Vai to arī nav jāņem vērā šajā procesā?

S. Harbacēviča.

Es domāju, ka tas ir ņemts vērā procesā. Es domāju, teiksim, tāpēc jau, nu tur, teiksim, tai koģenerācijai jau no kaut kā ir jārodas. Ja viņa var rasties no kūtsmēsliem, tad ļoti labi. Jā, tas noteikti atbilst, teiksim tā, pozitīviem vides attīstības scenārijiem.

Bet, savukārt, valsts atbalsta kontekstā, tad droši vien šis jautājums krīt piešķiršanas leģitīmo mērķu kategorijā, ko mēs ar to gribam sasniegt. Un tas ir tas, ko

es arī teicu, kad nu mums nav vienkārši valsts atbalsts abstrakti, bet valsts atbalsts kaut kādu mērķu labā.

A. Laviņš.

Paldies.

Vēl būs jautājums tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Jā, paldies vēlreiz.

Klausoties jūsu atbildes, vēl radās tāds jautājums tieši no Eiropas tiesībām. Un konkrēti runājot par direktīvām, kas ir būtiskas minētās lietas ietvaros, un proti, attiecībā uz valsts atbalstu.

Sakiet, lūdzu, kā ir, jūsuprāt, vai Eiropas Savienības tiesības valsts atbalsta gadījumos kaut kādā veidā iekļauj tiesiskās palāvības principu, uz ko varētu paļauties komersants un kā šis princips caur Eiropas Savienības tiesībām izpaužas? Kur ir tā tiesiskās palāvības... nu, tas kodols un garantija, ko dod Eiropas Savienības tiesības? Paldies.

S. Harbacēviča.

Tas ir varbūt... es varbūt tagad necitētu vēlreiz gari un plaši, jo tajā, ko es teicu, es arī varu nocitēt arī, ja, teiksim, nav iespējams ieskatīties šajā viedoklī citā lietā... Es tam pieskāros lietā 2022-06-03 un principā arī ar vairākiem citātiem par tiesisko palāvību.

Bet kopumā es gribētu teikt, ka aizsardzība, kuru iedos šī principa piemērošana Eiropas Savienības tiesā un Eiropas Savienības kontekstā, viņa būs ļoti, ļoti ierobežota. Pirmkārt, tiesībām atsaukties uz tiesiskās palāvības aizsardzības principu ir ikvienai privātpersonai, kurai Savienības iestāde, sniedzot tai precīzus solījumus, ir radījusi pamatotu palāvību. Un te mēs vienkārši runājam par loģisku... šī lieta runā... ja mēs nacionālajām iestādēm... droši vien šīs te nomas, kur ir runa par Eiropas Savienības iestādēm, varētu vienkārši, teiksim tā, piemērot pēc analogijas.

Bet, tad jau mēs aizejam... mēs aizejam, teiksim, arī šajā diskusijā, kas notiek jums šo OIK lietu kontekstā, kas gan ir tie precīzie solījumi, kas gan ir tā pamatotā palāvība un tā tālāk. Tā kā šī principa nozīme, viņa tiek atzīta, neapšaubāmi. Bet es nevarētu teikt, ka, teiksim tā, piemērošana dod ļoti lielu praktisku aizsardzību uzņēmējam.

Atkal tieši šo pašu iemeslu dēļ, kad valsts atbalsts principā ir aizliegts, ja nav atļauts.

A. Laviņš.

Paldies. Saņēmām atbildi.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem būs jautājumi?

T. Krūmiņš.

Paldies. Jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvim? Vai būs jautājumi?

H. Skarbnieks.

Paldies. Jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Un Ministru kabineta pārstāvim?

. Vītiņš.

Paldies. Jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Tātad jautājumi ir uzdoti, kas tiesnešiem bija.

Harbacēvičas kundze, paldies jums par dalību tiesas sēdē un par viedokļa sniegšanu un atbildēm uz jautājumiem. Novēlēšu jums jauku dienu un arī varat atslēgties no pieslēguma tiesas sēdei. Paldies!

S. Harbacēviča.

Veiksmīgu lemšanu. Visu labu! Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Labi. Šajā brīdī tiek izsludināts pārtraukums līdz pulksten 14.00.

Tad turpināsim tiesas sēdi un raudzīsim, vai mēs varam pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības.

Pārtraukums līdz pulksten 14.00.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Lūdzu, sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Pirms noskaidrojam viedokli par to, vai varam pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības, tiesnešiem vēl ir daži jautājumi.

Tāpēc vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Man būs viens jautājums Ministru kabineta pārstāvim.

Sakiet, lūdzu, vai apstrīdētās normas un precīzāk Ministru kabineta noteikumu normas ievieš izmaiņas ar Eiropas Komisijas saskaņotajā valsts atbalsta shēmā? Ja ievieš izmaiņas, vai tās bija jāsaskaņo ar Eiropas Komisiju un, ja jūs uzskatāt, ka bija jāsaskaņo ar Eiropas Komisiju, vai šīs izmaiņas tika saskaņotas ar Eiropas Komisiju? Paldies.

R. Vītiņš.

Nu ar šiem Ministru kabineta noteikumiem netika veiktas izmaiņas valsts atbalsta shēmā un attiecīgi, nu tad Ministru kabineta ieskatā, arī nebija nepieciešams veikt nekādas paziņošanas procedūras Eiropas Komisijai.

A. Laviņš.

Paldies. Citi jautājumi? Nav.

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem jautājums. Kā jūs uzskatāt, vai varam pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības un pāriet pie tiesu debatēm?

T. Krūmiņš.

Jā, protams. Mums nebūs iebildumu.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvim?

H. Skarbnieks.

Jā.

A. Laviņš.

Un Ministru **kabineta** pārstāvim?

R. Vītiņš.

Jā, varam pāriet pie tiesu debatēm.

A. Laviņš.

Tātad, lietas izskatīšanu pēc būtības pasludinu par slēgtu un pārejam pie tiesu debatēm.

Tā... lietas dalībniekam debatēs tiek piešķirtas 30 minūtes.

Lūdzu! Debatēs vārds pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem.

T. Krūmiņš.

Liels paldies.

Godātā tiesa! Visupirms pieteicēju vārdā vēlējāmiem pateikties par rūpīgo iedziļināšanos šajā tehniskajā lietā un tā ir svarīga gan pieteicējiem, gan arī visai atjaunojamo energoresursu nozarei kopumā.

Iepriekšējo tiesas sēžu laikā, mūsu ieskatā, skaidri un nepārprotami ir izkristalizējušies vairāki lietā nozīmīgi apstākļi, kā faktiski, tā tiesiski. Un šie apstākļi, mūsaprāt, apstiprina un vēl joprojām pieteicējiem liek uzturēt to prasību.

Savā debašu runā pieteicēji neatkārtos konstitucionālajā sūdzībā paustos apsvērumus, kā arī mutvārdu paskaidrojumos sniegtos apsvērumus, tomēr mēs vēlētos īsi izteikties par tiem apstākļiem, kas ir būtiski konkrētās lietas izskatīšanā un kas ir izskanējuši sēžu laikā. Daļa no tiem, kā jau es minēju, ir faktiski, savukārt citi vairāk juridiski, bet, mūsu ieskatā abi tomēr ir ļoti cieši skatāmi kopsakarā.

Vispirms par faktiskajiem apstākļiem. Pieteicēju ieskatā citastarp ir akcentējami tieši divi šādi te apstākļi, proti, apstrīdētajās normās ietvertu prasību neiespējamība un vienotā tehnoloģiskā cikla principa interpretācija.

Pirmkārt, pieteicēji vēl joprojām uztur pieteikumā pausto, ka apstrīdētajās normās ieviestās prasības nav iespējams izpildīt. Šajā sakarā akcentējami kopskaitā trīs vairākkārt sēžu laikā izdiskutētie apstākļi, proti, prasību izpildes neiespējamība no tehnoloģiskā, sezonālā un staciju novietojuma viedokļa.

Vispirms par tehnoloģisko raksturu. Mūsu ieskatā nav pamata apšaubīt ne Kirsanova kunga pausto, ne arī Barisas kundzes pausto, ka tīri teorētiski šo te 75 procentu efektivitātes rādītāju ir iespējams sasniegt, vērtējot abstrakti pieteicēji to nebūt neapstrīd. Tomēr mūsu ieskatā ir absolūti vitāli izprast to būtisko starpību starp 70 procentiem un 75 procentu lietderības koeficienta rādītāju. Mēs nekādīgi nevaram piekrist Ministru kabineta pārstāvja paustajam, ka starp šiem te procentiem veidojas tikai 5 procentu aritmētiska starpība. Nevar piekrist arī BVKB paustajam, ka faktiski tie ir viens no otra izrietoši rādītāji. Tas tā nebūt nav un to pamato salīdzinoši elementāri matemātiski aprēķini, kas arī tika veikti sēžu laikā.

Jāatgādina, ka iepriekš noteiktais koeficients bija 70 procenti pēc 30 procentu pašpatēriņa. Kārklīņa kungs precīzi to nodemonstrēja. 100 procenti mīnus 30 procenti pašpatēriņš ir 70 procenti. Un 70 procenti no 70 procentiem ir 49 procenti. Un tā jau nebūs vairs nav 5 procentu aritmētiska starpība, bet jau 26 procentu aritmētiska starpība.

Turklāt, Kirsanova kungs sēdes laikā veica matemātiskus aprēķinus, atsaucoties uz pieteicēju pārstāvju jautājumiem un šie te aprēķina atklāja vēl dramatiskāku ainu. Proti, ja par atskaites punktu ņem 100 megavatstundu kurināmā vienību, lai sasniegtu 75 procentu efektivitāti, lietderīgi ir jāizmanto 50 megavatstundas siltuma. Savukārt 70 procentu pēc 30 procentu pašpatēriņa ir jau tikai 24,5 megavatstundas. Tā kā šajos te 5 procentos neslēpjas ne tikai 5 procenti, ne 26 procenti, bet faktiski divreiz stingrākas

prasības, jeb, Barisas kundzes vārdiem, 70 procenti pēc 30 procentu pašpatēriņa un 75 procenti, ņemot vērā pašpatēriņu, nav salīdzināmas vienības.

Ir jānorāda arī, ka apstrīdēto normu prasības nemaz nebija jāattiecina uz maza apjoma koģenerācijas iekārtām vai tādām iekārtām, kas nav jaunas ir būtiski modernizētas. Pieteicēji no pieaicināto personu puses, kā arī no institūcijām, kas ir izdevušas apstrīdētos aktus, nesadzirdēja pamatotus apsvērumus, kādēļ Latvijas valsts šajā sakarā izvēlējās noteikt stingrākas prasības. Tieslietu ministrija to it kā skaidroja ar valsts rīcības brīvību. Tajā pašā laikā mēs dzirdējām, ka šādas rīcības brīvības saprātīgumu un to, vai to ir faktiski iespējams arī īstenot, Tieslietu ministrija nemaz nav vērtējusi un tas nemaz nav bijis Tieslietu ministrijas kompetencē. To šodien apstiprināja arī Karnītes kundze un Soņecas kundze.

Dzirdējām, ka to nav arī vērtējis Ministru kabinets. Tā vietā stingrāku prasību nepieciešamība tika skaidrota ar Kabineta pārstāvja vārdiem, maigi sakot, Latvija nav līdere atjaunojamo energoresursu zaļās enerģijas izmantošanā. Proti, stingrākas prasības it kā ir noteiktas, lai sasniegtu Latvijai izvirzītos mērķus atjaunojamo energoresursu jomā un klimata jomā. Pieteicēju ieskatā šādas stingrākas prasības ir panākušas tieši pretējo rezultātu. To šodien savukārt apstiprināja Jerņevas kundze.

Jānorāda arī uz vairāku pieaicināto personu viedokli par lietderības koeficientu gradāciju vēl smalkākā izteiksmē. Piemēram, Ekonomikas ministrijas pārstāvja ieskatā pamatotāk būtu pārskatīt šīs te prasības atkarībā no stacijas veida un pielietotajiem tehniskajiem risinājumiem.

Arī Valdmaņa kungs norādīja uz nepieciešamību veikt detalizētāku iedalījumu. Piemēram, attiecībā uz biomasas stacijām bargāku koeficientu noteikšana ir pat pamatota. Savukārt, ņemot vērā biogāzes staciju būtisko lomu sabiedrībā, būtu jānosaka zemākas prasības, piemēram, 50 procenti vai 60 procenti, ņemot vērā gan to, ka stacijas ir novietotas nomaļā apvidū, gan arī to, ka iespējams šo te staciju īpašnieki veic kaut kādu sabiedrībai nozīmīgu funkciju, piemēram, lauksaimniecības atkritumu pārstrādi, gurķu audzēšanu vai kaut ko tamlīdzīgu.

Kirsanova kungs šajā sakarā gradācijas nepieciešamību norāda arī pašpatēriņa kontekstā. Atkarībā no izejvielu avota un struktūras atšķiras ražošanas process, kvalitāte, kā arī siltumenerģijas patēriņš. Lai arī Kirsanova kungs paskaidroja, ka trūkst datu, kas ļautu precīzi noteikt piemērojamo koeficientu, vai tas būtu 70 procenti vai 60 procenti, vai kāds cits, pieteicēji norāda, ka šādi dati ir pieejami gan Ekonomikas ministrijai, gan arī BVKB. Nav šaubu, ka šo datu pienācīgas analīzes rezultātā visas ieinteresētās puses spētu panākt ko vairāk, kā tikai kompromisu, ko atspoguļo pavasarī pieņemtie grozījumi.

Attiecībā uz sezonālītāti. Arī šajā sakarā dzirdējām skaidrus un nepārprotamus viedokļus par prasību nepamatotību. Kā vienīgo argumentu stingrāku prasību noteikšanai Ministru kabinets norādīja, ka norēķini obligātā iepirkuma sistēmā tiek

veikti mēneša ietvaros. Šāds pārmērīgi formāls iegansts nevar attaisnot prasību nesamērīgumu. Turklāt, skaidrojumu tam, kāpēc iepriekš prasības tika noteiktas gada griezumā, šobrīd mēneša griezumā, mēs tā arī nesadzirdējam.

Vairums pieaicināto personu bija vienisprātis, ka sezonālitate tieši biogāzes stacijām ir ļoti būtiska. Tā ir viens no būtiskākajiem faktoriem, kas ietekmē staciju spēju sasniegt efektivitātes rādītājus. Pat Ministru kabineta pārstāvis atzina, ka pavasarī veiktie grozījumi, pretstatā apstrīdētajām normām, vairāk atbilst sezonālitates raksturam un Latvijas klimatiskajiem apstākļiem. Kirsanova kunga ieskatā savukārt prasība sasniegt noteikt rādītājus ik mēnesi, nav pamatota, jo īpaši ņemot vērā biogāzes staciju specifiku.

Absurdo efektivitātes rādītāju vērtēšanu ik mēnesi precīzi raksturo vēl kāda Kirsanova kunga atziņa. Nevar būt tā, ka tehnoloģija ir efektīva vienu mēnesi, bet nevar būt efektīva otru mēnesi. Tā vai nu ir, vai nu nav efektīva un to vislabāk apliecina gada griezumā veikti novērojumi.

Arī Kārklīņa kungs un Irbes kungs, kā arī Barisas kundze, tāpat arī Valdmaņa kungs norādīja uz acīmredzamo. Latvijai ir raksturīga sezonālitate, ziemā patēriņš ir būtiski lielāks nekā vasarā un, ja lietderības rādītājs jāsasniedz ik mēnesi, nepieciešams atrast konstantu siltuma patērētāju. Barisas kundze norādīja uz piemēriem par baseinu vai slimnīcu... nu, lieki teikt, ka šādi patērētāji neatrodas biogāzes staciju tiešā tuvumā.

Savukārt, minētais sasaucas arī ar trešo aspektu, proti, staciju novietojumu. Mūsaprāt, apstrīdētās normas nav samērīgas arī no šī te viedokļa puses. Pieteicēju stacijas tika celtas, kā mēs esam uzzinājuši, pēc iespējas tuvāk izejvielu ieguves vietai. Varētu tikai pievienoties Barisas kundzes tēlainajam apzīmējumam par biogāzes staciju kukurūzas lauka vidū, tikai kukurūzas lauks būtu jānomaina ar govju kompleksu vai cūku fermu, kas tā ir visbiežāk. Proti, arī šāda rīcība, ceļot stacijas pēc iespējas tuvāk izejvielām, bija racionāli ne tikai no tā skatupunkta, ka prasība siltumenerģiju izmantot lietderīgi nebija obligāta, bet arī no praktiskiem apsvērumiem. Piemēram, Kirsanova kungs norādīja, ka nebūtu pamatoti izejvielas transportēt uz piepilsētām, rastos ne tikai neracionāli transporta izdevumi, attiecīgi CO₂ izmeši, bet tam līdzī sekotu arī izejvielu specifiskais aromāts.

Pieteicēji kategoriski nepiekrīt Ministru kabineta izteiktajam apgalvojumiem, ka, palūkojoties uz Latvijas karti, būtu jāsecina, ka Latvija nav tā pati lielākā valsts un siltuma noņēmēji it kā atrodas uz katra stūra. Saprātīgam komersantam paveroties uz karti, Ministru kabineta ieskatā, it kā būtu bijis jāparedz, ka pēc vairākiem gadiem valsts no tiem varētu prasīt siltumenerģijas lietderīgu izmantošanu. Šādiem apgalvojumiem, mūsu ieskatā, nav nekāda pamata.

Kā to norādīja Valdmaņa kungs, biogāzes staciju gadījumā primārais priekšnoteikums izvēloties stacijas novietojumu bija tieši izejvielu tuvums. Šo staciju virsmērķis ir lauksaimniecības un citu atkritumu produktu pārstrāde. Izejvielu tuvums

ir būtisks izmaksu ietekmējošs faktors, savukārt elektroenerģijas vai siltumenerģijas patērētāja atrašanās tuvums, Valdmaņa kunga vārdiem, ir otršķirīgs vai pat treššķirīgs apstāklis.

Ja patiesi paveramies uz Latvijas karti, redzēsim, ka biogāzes staciju tuvumā atrast konstantu siltumenerģijas patērētāju lielākoties ir ļoti apgrūtināši, ja ne neiespējami. Piemēram, pieteicēji „Bio Future” un „Bio Gas”. Abas stacijas atrodas apdzīvotas vietas Vaiņodes tuvumā, turklāt līdz pašai Vaiņodei, kas jau tā uzskatāma par nelielu apdzīvotu vietu, ir nepilni 7 kilometri. Citu siltumenerģijas noņēmēju kā blakus esošais „Vaiņodes bekons” abām stacijām vienkārši nav. Turklāt ziemas mēnešos teju visa siltumenerģija tiek izmantota fermenteros, lai uzsildītu izejvielas. Ja šo siltumenerģiju uzskata par nelietderīgi izmantotu, tad lietderības rādītājus vienkārši nav iespējams sasniegt.

Staciju novietojuma sakarā vēlētos arī norādīt uz kādu būtisku apsvērumu, kas siltuma noņēmēju atrašanu lauku apvidos padara ja ne neiespējamu, tad noteikti ekonomiski nepamatotu.

Tiesas sēžu laikā iespēja it kā pieslēgties siltumenerģijas caurulēm vairākkārt tika pieminēta kā kaut kas pašsaprotams, kā kaut kas tāds, kas nesagādā nekādas problēmas. Vēlētos norādīt, ka tas tā nebūt nav. Ne tikai vairumam staciju tuvumā neatrodas centralizētais siltumapgādes tīkli, bet šādu siltumtrašu izbūve nemaz nebūtu ekonomiski pamatota nedz no ieguldījuma, nedz arī siltumenerģijas pieprasījuma viedokļa.

Jau atkal jāatsaucas uz Kirsanova kunga teikto. Vērtējot iespējas izbūvēt siltumtrases, jāņem vērā ne tikai nepieciešamo ieguldījumu apmērs, bet arī siltumenerģijas zudumi. Nepieciešams izsvērt siltumenerģijas pieprasījuma blīvumu. Nav pieņemts būvēt siltumtrases, ja gada siltumenerģijas patēriņš ir mazāks par 4 megavatstundām uz vienu metru izbūvētās siltumtrases. Ja mēs ņemam tipisku situāciju — biogāzes staciju, kas gada laikā saražo 8 tūkstoši megavatstundu siltuma, to izdalām ar 4 megavatstundām uz vienu metru, mēs iegūstam 2000 metrus jeb 2 kilometrus. Tātad ekonomiski pamatoti būtu meklēt un izbūvēt siltumtrasi rādiusā 2 kilometru ap konkrēto biogāzes staciju. Paveramies uz Latvijas karti, kā ir aicinājis Ministru kabineta pārstāvis. Top skaidrs, ka šāda siltuma noņēmēju 2 kilometru attālumā vairumā gadījumā nav. Turklāt, pat ja izdodas tādu atrast, tad jau atkal jāatsaucas uz Kirsanova kunga teikto, kurš apstiprināja, ka ne vienmēr centralizētās siltumapgādes sistēmas ir gatavas pieņemt šo te siltumu, jo jārēķinās ar vairākiem juridiskiem šķēršļiem.

Viss minētais mūsu ieskatā apliecina, ka apstrīdētajās normās noteiktās prasības bija neiespējami izpildīt gan no tehnoloģiskā, gan sezonālā, gan arī staciju novietojuma viedokļa un tās nebija samērīgas.

Un to apstiprina mūsu ieskatā arī šīgada pavasarī veiktie grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr. 560.

Zīmīgi, ka nozari uzraugošā Ekonomikas ministrija nepārprotami atzina, jā, nozare ir pārregulēta. Un faktiski ar ministrijas vārdiem mēs esam iekrituši otrā grāvī, no kura mēģinām saprast, kur tad ir tas vidusceļš.

Un pieteicējiem ir jājautā šajā sakarā: vai tiešām nepieciešams iekrist otrā pārregulācijas grāvī, lai tomēr sāku meklēt visiem pieņemamu vidusceļu? Šāds vidusceļš, kompromiss, kā daudzkārt izskanējis, it kā esot šobrīd pieņemtie grozījumi, kas šķietami sasniedz balansu starp ražotājiem un plašāku sabiedrību. Arī Ministru kabineta pārstāvis negribīgi, tomēr tieši un nepārprotami atzina, ka šobrīd spēkā esošais regulējums ražotājiem ir labvēlīgāks un to tiesības ierobežo mazāk. Tātad jāsecina, ka iepriekšējais regulējums — apstrīdētās normas — tāds nav bijis. Turklāt, jāpiekrīt arī Kārkliņa kunga teiktajam, ka esošie grozījumi, spēkā esošais regulējums, nebūt nav apmierinošs. Tas ir uzskatāms tikai par kompromisu. Efektivitāte tiek vērtēta vēl joprojām mēneša griezumā un šī te amplitūda — 20 procentu līdz 40 procentu pašpatēriņš — ne vienmēr ir pamatota, jo īpaši mazo staciju gadījumā, kā, piemēram, pieteicēju „Vecauces” gadījumā. Par to, ka šobrīd esošā gradācija nav optimāla, kā dzirdējām, ir norādījušas arī vairākas citas pieaicinātās personas.

Tiktāl par prasību neiespējamību.

Otrs faktiskais apstāklis, kas iet kopsakarā ar pirmo, ir par vienoto tehnoloģiskā cikla principu. Proti, šajā sakarā vēlējāmie akcentēt vienu konkrētu būtisku jautājumu. Vai siltumenerģija, kas patērēta biogāzes ražošanas procesā, ir uzskatāma par lietderīgi izmantotu? Pieteicēju ieskatā atbilde ir apstiprinoša. Uz to norāda arī kompetentu pieaicināto personu viedokļi. Galvenais apsvērums, meklējot atbildi uz šo jautājumu, ir tas, ka biogāzes ražošanas procesa mērķis nav tikai biogāzes ražošana, kas vēlāk tiek izmantota, lai ražotu elektroenerģiju vai siltumenerģiju. Biogāzes kompleksa galvenais mērķis ir lauksaimniecības produktu apstrāde un SEG-emisiju samazināšana.

Jāpiekrīt Kirsanova kunga viedoklim, ka nebūtu jāvērtē tikai saražotās elektroenerģijas vai siltumenerģijas daudzums. Primāri jāvērtē ir sociālie un klimata mērķi, kas tiek sasniegti biogāzes ražošanas procesā. Kā dzirdējām, atšķirībā no biomasas, biogāzes procesā saražotā elektroenerģija ir ar negatīvu CO₂ zīmi. Lauksaimniecība ir viens no lielākajiem CO₂ izmešu radītājiem. Biogāze tam ir ļoti liels atspaidis. Barisas kundze pieminēja šo te starpību. Reizes 270 kūtsmēslos esošās emisijas ir bīstamākas par CO₂ m-emisijām. Siltumenerģiju, kas nepieciešama to pārstrādei, nav iespējams uzskatīt par nelietderīgi izmantotu.

Arī Valdmaņa kungs akcentēja, ka ir būtisks un tiešs sabiedriskais labums — siltumenerģija tiek izmantota, lai pārstrādātu lauksaimniecības atkritumus. No tā iegūst visa sabiedrība. Samazinās emisiju daudzums un uzlabojas vides kvalitāte.

Kā dzirdējām no Kirsanova kunga, viņš savā praksē nemaz nav redzējis, ka efektivitātes rādītājus skatītos vienkopus koģenerācijas iekārtai un koģenerācijas stacijai.

Arī Jansones kundze no Zemkopības ministrijas atzina to pašu. Kāpēc? Man ir tāds pats jautājums. Viņa ar pretjautājumu vērsās pie Rodiņas kundzes, uzzinot, ka pašpatēriņam izmantotā siltumenerģija it kā nav lietderīga. Jansones kundzes ieskatā faktiski kūtsmēsļu pārstrādes procesā izmantotais siltums, tieši ņemot vērā tos mērķus, ko tas sasniedz, ir uzskatāms par lietderīgu. Savukārt par nepamatotām būtu atzīstamas Ministru kabineta pārlietu formālās norādes, ka vienotā tehnoloģiska cikla princips būtu interpretējams plaši, ņemot vērā arī biogāzes ražošanas procesu.

Tēlainus, bet nu... jāsaka, ka visnotaļ trāpīgus salīdzinājumus par vienotā tehnoloģiskā cikla sākuma punkta interpretāciju mēs savukārt dzirdējām no Kārklīņa kunga.

Pieteicēji kategoriski arī nepiekrīt Ministru kabineta pārstāvja aplamajiem secinājumiem, ka biogāzes ražošanā izmantotais resurss ir tāda atjaunojamā enerģija, kas pēc savas būtības nemaz nav zaļā enerģija. Ministru kabineta pārstāvja ieskatā biogāzes ražošanā izmantoto izejvielu pārstrāde nepalīdzēs sasniegt attiecīgos klimata mērķus. Pats tehnoloģijas veids, kā to norāda Ministru kabineta pārstāvis, salīdzinājumā ar vēja enerģiju vai citiem AER veidiem it kā nav tas labākais, lai sasniegtu AER un klimata mērķus.

Pieteicēju ieskatā Barisas kundzei noteikti būtu kas sakāms šajā sakarā.

Tiktāl par faktiskajiem apsvērumiem.

Tālāk īsumā par juridiskajiem apsvērumiem.

Visupirms īsi jāpakavējas pie jautājuma par pamattiesību ierobežojumu. Pieteicēju ieskatā nav šaubu, ka to ekonomiskais labums, kas izriet no piešķirtajām tiesībām noteiktā laika periodā darboties obligātā iepirkuma sistēmā, būtu atzīstams par tiem piemītošām īpašumtiesībām Satversmes 105. panta pirmā teikuma tvērumā. Šādā ekonomiskajā labumā ietilpst arī veiktie ieguldījumi, lai pēc iespējas pielāgotos jaunajām prasībām. To šodien savukārt apstiprināja arī Harbacēvičas kundze.

Kategoriski nevaram piekrist Tieslietu ministrijas pārstāves viedoklim, ka šādi ieguldījumi ir daļa, kas tiek it kā atrauta no negūtās peļņas. Šāda izpratne par komercdarbības veikšanu nav saprotama. Ieguldījumi ir līdzekļi, kas tiek ieguldīti, lai sekmētu peļņas gūšanu. Tā nav no negūtās peļņas it kā atrauta daļa.

Papildus pieteikumam, mutvārdu paskaidrojumos paustajam, pieteicēji vēlētos arī bilst dažus vārdus par tiesisko paļāvību kopsakarā ar ierobežojumu noteikšanu ar likumu.

Apstrīdētajās normās ietvertās prasības un regulējuma izmaiņas apliecina pieteicēju tiesiskās paļāvības nepamatoto aizskārums. Atliek tikai piekrist Jansones kundzes teiktajam, ka pieteicēju regulējošajos normatīvajos aktos nepārtraukti ir tikušas veiktas izmaiņas, kurām vienkārši nav bijis iespējams pielāgoties.

Obligātās siltumenerģijas lietderīgas izmantošanas prasība tika noteikta 2018. gadā. Tā stājās spēkā 2020. gada 1. janvārī. 70 procenti pēc 30 procentu pašpatēriņa.

Pāris mēnešus vēlāk tika pieņemtas apstrīdētās normas un tiek noteiktas divreiz stingrākas prasības. Jau atkal... vēl pēc pāris mēnešiem šī gada pavasarī regulējums jau atkal tek mainīts un mēs atgriezāties pie pašpatēriņa ņemšanas vērā. Ekonomikas ministrijas pārstāvja vārdiem: no vienas grāvja otrā.

Nozare ir tikusi pārregulēta un šobrīd spēkā esošais, it kā zelta vidusceļš, ir tiešs un nepārprotams apliecinājums tam, ka iepriekš spēkā esošās prasības nav bijušas nedz pamatotas, nedz samērīgas.

Vēlējāties arī šajā sakarā vērst godātās tiesas uzmanību uz kādu apstākli, kas apliecina, ka šīs normas nav bijušas paredzamas un pietiekami stabilas un nemainīgas. Proti, zīmīgi ir tas, ka šajā lietā teju katrai personai bija savs viedoklis par to, kad tad tieši tika noteikta obligātā prasība izmantot siltumenerģiju lietderīgi. Ministru kabineta pārstāvis, interesanti pretēji atbildes raksta paustajam, vairākkārt savās atbildēs savu nostāju mainīja. Sākumā it kā teica, ka prasības obligātumu paredz 2016. gadā tirgus likumā izteiktā atsauce uz direktīvu. Pēc tam atbildot uz jautājumiem viņš apstiprināja, ka nē, tomēr prasība obligātā tika noteikta ar 2018. gada grozījumiem. Savukārt BVKB prasības obligātumu saskatīja tieši Elektroenerģijas tirgus likumā. Valdmaņa kungs arī ar 2018. gada veiktajiem grozījumiem. Tieslietu ministrijas pārstāve, savukārt ar apstrīdēto normu pieņemšanu.

Pieteicēji atkārtoti uzsver, ka līdz 2018. gada grozījumiem šāda obligāta prasība nepastāvēja. 2018. gadā, kad stājās spēkā 2020. gadā, šī prasība ieguva obligātu raksturu, tomēr, tad tā bija, jācītē Kārklīņa kungs „piepūstiem vaigiem, bet tomēr izpildāma”. Un tā nerādīja pieteicējiem pamattiesību aizskārumu.

Savukārt divreiz augstākas prasības jau vairs nebija izpildāmas nedz no tehnoloģiskās, sezonālītātes, nedz staciju novietojuma viedokļa.

Ievērojot biežās regulējuma izmaiņas, pieteicēji nav spējuši plānot savu saimniecisko darbību, kas arī pasaka, ka to tiesiskā paļaušanās ir bijusi pārkāpta.

Nobeigumā pieteicēji vēlētos īsumā norādīt uz dažiem apstākļiem, kas saistīti ar to pamattiesību ierobežojumu samērīgumu.

Pirmkārt, pieaicināto personu paustie viedokļi ir apstiprinājuši, ka apstrīdētās normas nav piemērotas leģitīmo mērķu sasniegšanai. Ja apstrīdēto normu virsmērķis ir bijis panākt efektīvu staciju darbību, nodrošinot, ka saražotā siltumenerģija tiek izmantota lietderīgi, apstrīdētās normas šī mērķa sasniegšanai vienkārši nav piemērotas. Tikai un vienīgi nosakot augstākus sasniedzamos koeficientus, netiek panākts, siltumenerģija arī tiek izmantota lietderīgi. To apstiprināja vairākas pieaicinātās personas. Arī Barisas kundze norādīja, pieteicējiem aizejot no obligātā iepirkuma sistēmas, to izmantotais siltumenerģijas daudzums, visticamākais būtiski nemaz nav mainījies. Pieteicēji to var tikai apstiprināt. Barisas kundzes vārdiem „brīdī, kad stacijas pieteicās valsts atbalstam, staciju mērķis bija ražot elektroenerģiju”.

Biogāzes stacijas to izvēlējas darīt koģenerācijā tikai un vienīgi tā iemesla dēļ, lai nodrošinātu pašpatēriņu biogāzes reaktoros, proti, tur, kur tiek ražota biogāze.

Arī šobrīd, kad vairums pieteicēju vairs nav obligātā iepirkuma sistēmas ietvarā, saražotā siltumenerģija citastarp tiek izmantota šo staciju pamatmērķim, lai pārstrādātu atkritumus. Savukārt tie siltumenerģijas patērētāji, kas iepriekš bija lietderīgi, lietderīgi ir arī šobrīd un efektivitātes rādītāji vai izmantotais daudzums vienkārši nav mainījies.

Savukārt, kas attiecas uz samērīgumu šaurākā izpratnē, atliek tikai vēlreiz akcentēt kompetentos vairāku pieaicināto personu viedokļus. Biogāzes staciju mērķis nav tikai elektroenerģijas ražošana. To primārais mērķis ir lauksaimniecības produktu pārstrāde. To darot tiek sasniegti ne tikai Latvijas izvirzītie atjaunojamo energoresursu mērķi, bet arī, un jo īpaši, klimata mērķi. Biogāze ir vietējais energoresurss. Tāpat tā var aizvietot arī dabasgāzi. Dzirdējām, ka biogāzi var pārveidot arī par biometānu, kam ir liels potenciāls transporta sektorā, lai samazinātu CO₂ emisijas.

Barisas kundze arī norādīja, ka biogāzes ražošana būtu stiprināma arī no inovāciju skatupunkta. Samazinās emisiju daudzums, tiek uzlabota vides kvalitāte, nodrošināta enerģētiskā neatkarība un radītas jaunas darba vietas reģionos.

Tomēr pēdējos gados biogāzes stacijās uzstādītās jaudas krītas. Barisas kundzes vārdiem „, ir bažas, ka Latvijai izvirzītie klimata mērķi un AER mērķi vienkārši netiks sasniegti”. Tieši šis apstāklis un nevis siltumenerģijas nenozīmīga daudzuma pūšana gaisā, Barisas kundzes ieskatā ir lielāks drauds klimata mērķu sasniegšanai.

Pieteicēju ieskatā, sabiedrības ieguvumi no biogāzes staciju darbības ir neizmērojami lielāki par tās zaudējumiem. Kā to ir norādījuši vairāki atsevišķi Satversmes tiesas tiesneši, šis atbalsts ir nepieciešams, lai veicinātu enerģētikas politikas virzību uz vides aizsardzību un klimata pārmaiņu ietekmes mazināšanu, stimulētu vietējo un atjaunojamo energoresursu izmantošanu. Šie mērķi, nešaubīgi, ir arī visas plašākas sabiedrības mērķi.

Mēs visi šobrīd esam liecinieki tām sekām, ko ir radījusi pārlietu liela uzticēšanās fosilajiem neatjaunojamiem energoresursiem. Latvijas valsts sev par pašmērķi ir izvirzījusi fosilo un neilgtspējīgo resursu patēriņa būtisku samazināšanu un vienlaicīgu pāreju uz ilgtspējīgu atjaunojamo un inovatīvo resursu izmantošanu, mūsu ieskatā ir tikai loģiski, ka šādus mērķus pavada ilgtspējīgs, drošs, stabils, nemainīgs normatīvais ietvars. Tas nepieciešams, lai tam varētu uzticēties. Diemžēl apstrīdētās normas šāds regulējums nav. Valsts pašas izvirzītiem mērķiem diametrāli pretējas un nepārdomātas rīcības sekas izjūt ne tikai visa šodienas sabiedrība, bet izjutīs arī nākamās paaudzes, kuru iespējas dzīvot labvēlīgā vidē ir atkarīgas no mūsu šodienas izvēlēm.

Ņemot vērā visu minēto, pieteicēji vēl joprojām uztur savu prasību, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 1. un 105. panta pirmajam teikumam.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds debatēs Saeimas pārstāvim. Lūdzu, jums arī tiek piešķirtas 30 minūtes.

H. Skarbnieks.

Jā, paldies, godātā tiesa!

Saeimas ieskatā, arī uzklusot lietas dalībniekus, ir konstatējams, ka apstrīdētie grozījumi tieši Elektroenerģijas tirgus likumā neaizskar šīs te īpašumtiesības un nav uzskatāmi par tādiem, kas nesamērīgi ierobežo tiesības uz īpašumu pieteicējiem. Proti, pieteicējiem... astoņām stacijām ir piešķirtas tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, balstoties uz iesniegumiem, kas jau saņemot šīs te tiesības ir... kuros saņemot šīs te tiesības, jau ir norādīts, ka šī te siltumenerģija, kas būs produkts ražojot elektroenerģiju, tiks lietderīgi nodota patēriņam.

Un vienlaikus, zināmā mērā, šī te prasība tādējādi jau pastāvēja no 2012. gada, kad tā bija ietverta Ministru kabineta noteikumos Nr. 262. Un līdz ar to mūsu ieskatā šādas te prasības izvirzīšana nav nekas negaidīts.

Arī Kārklīņa kungs netieši norādīja, ka šādas prasības ieviešanu varētu uzskatīt par samērīgu tieši tiem pieteicējiem, kas savos iesniegumos ir norādījuši lietderīgās siltumenerģijas izmantošanu un par šo ir saņēmuši papildus punktus.

Jāņem vērā, ka stacijas, kas pārdod elektroenerģiju, kas ir ražota no atjaunojamajiem energoresursiem un stacijas, kas pārdod elektroenerģiju, kas ir ražota augstas efektivitātes koģenerācijā, darbojas pēc līdzīgiem principiem. Tādējādi šo te terminu izmantošana „lietderīgā siltumenerģija”, tā ietveršana likumā un attiecināšana arī uz stacijām, kas darbojas, pārdodot elektroenerģiju atbilstoši atjaunojamo energoresursu direktīvai, ir pamatota un samērīga. Šādu te viedokli ir arī sniegusi gan Tieslietu ministrija savos mutiskajos paskaidrojumos, gan arī rakstiskajā viedoklī Satversmes tiesai.

Turklāt jānorāda arī uz pieaicinātajiem ekspertiem. Gan Harbacēvičas kundze, gan Valdmaņa kungs, gan arī Barisas kundze norādīja, ka prasība lietderīgi izmantot siltumenerģiju, kas ir iegūta ražojot elektroenerģiju, paša par sevi jau ir saprātīga un pat samērīga un ir sagaidāms no komersanta, ka viņš visus iegūtos resursus izmantos lietderīgi. Un šādas te prasības izvirzīšana, papildus saņemot valsts atbalstu, mūsaprāt, ir samērīga un pamatota.

Turklāt, ir jāņem vērā, ka šodienas tiesas sēdē viena no ekspertēm norādīja, ka iespējams, ka likumā ietvertās normas varētu būt tiesiskas, ja likumdevējs būtu noteicis konkrētas prasības Ministru kabinetam, kā viņas ir izpildāmas. Vienlaikus ir jāņem vērā, ka visa atbalsta shēma, jau no pašiem pirmsākumiem, ir bijusi diezgan vispārīgi ietverta likuma prasībās, deleģējot tieši Ministru kabinetam izstrādāt sīkāk šos te noteikumus, kādā atbalsta shēma tiek īstenota.

Un līdz ar to vienas sīkas prasības par lietderīgo siltumenerģiju ietveršanu likumā pašu pa sevi nepadara šī te likuma prasību nesamērīgu vai neizpildāmu.

Un līdz ar to nu nevar piekrist arī viedoklim, ka likuma... Saeimas izstrādātā likumprojekta atbilstība Satversmei vērtējama tikai no tā viedokļa, kā šo te prasību, kas ir ietverta likumā, ir īstenojis Ministru kabinets.

Tā... Vienlaikus tiesā parādījās jautājums, vai neatšķiras prasības un vai ir pamatoti... vai ir pamatoti, ka atšķiras prasības starp biogāzes, biomasas un koģenerācijas stacijām vienotā tehnoloģiskā cikla ietvaros. Tad šeit ir vienkārši jāvērs tiesas uzmanība, ka mūsu ieskatā atšķiras arī saņemtais valsts atbalsts par katru kilovatstundu. Proti, biogāzes stacijām tas ir visaugstākais, savukārt koģenerācijas stacijām ir gan mazāks atbalsts, gan arī īsāks atbalsta periods. Un līdz ar to, proti, biogāzes stacijas, salīdzinājumā arī ar pārējām stacijām, ir nostādītas sava veida privilīģētākā stāvoklī. Protams, ka šis atbalsts ir rēķināts, ņemot vērā tajā skaitā arī šos te sākotnējos ieguldījumus. Vienlaikus tomēr mūsu ieskatā nebūtu tiesiski un samērīgi salīdzināt katras stacijas atbalstu un katrai stacijai izvirzāmās prasības, jo atšķiras jau šie te atbalsta apmēri katrai stacijai.

Turklāt, šodien arī no Karnītes kundzes mēs dzirdējam, ka tiek ierobežotas tiesības piedalīties obligātā iepirkuma ietvaros, jo tās tiek atceltas. Šim apgalvojumam nevarētu Saeima piekrist, ņemot vērā, ka tiesību ierobežojums attiecas tikai uz obligātā iepirkuma ietvaros pārdoto elektroenerģijas daudzumu. Proti, komersants nezaudēs savas tiesības piedalīties obligātā iepirkuma ietvaros. Viņš tiek ierobežots apjomā, kādā viņš šīs tiesības var izmantot. Un tikai tie komersanti, kas faktiski ir snieguši nepatiesu vai nepamatotu informāciju, var zaudēt, pēc attiecīga Būvniecības Valsts kontroles biroja lēmuma, pārdot obligātā iepirkuma ietvaros saražoto elektroenerģiju. Vienlaikus komersantam nevienā brīdī netiek ierobežotas tiesības darboties brīvā tirgū, pārdot elektroenerģiju patērētājiem.

Ņemot vērā šo te faktisko apstākļu izklāstu un kā arī juridiskos argumentus, kurus jau mēs esam norādījuši savā viedoklī, mēs uzskatām, ka pieteikums par likuma neatbilstību Satversmei ir nepamatots.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds debatēs Ministru kabineta pārstāvim. Arī jums laiks tiek piešķirts 30 minūtes. Lūdzu!

R. Vītiņš.

Paldies.

Nu, tātad Ministru kabinets, atsaucoties uz Ministru kabineta atbildes rakstā un papildu paskaidrojumā, kā arī 13. septembra tiesas sēdē šajā lietā sniegtajiem paskaidrojumiem, uzskatām, ka apstrīdētās Ministru kabineta normas ir atbilstošas Satversmes 1. un 105. pantam un tās neierobežo īpašumtiesības, nepamatoti.

Un attiecīgi Ministru kabinets, ņemot vērā Elektroenerģijas tirgus likumā 31.³ trešajā daļā doto deleģējumu, ir pamatoti pieņēmis apstrīdētās tiesību normas.

Apstrīdēto tiesību normu primārais un galvenais mērķis ir nodrošināt, lai komersanti ievērotu lietderīgā siltuma prasības, savukārt, no otras puses, lai tiktu nodrošināta un izveidota tāda sistēma, un attiecīgi komersanta rīcība, kā arī sniedzamā informācija un komersanta rīcībā esošie dokumenti un materiāli, lai būtu iespējams tad veikt šos te kontroles pasākumus un kontroles pasākumus ļoti detalizēti ir aprakstījis Būvniecības Valsts kontroles birojs savos rakstveida un mutvārdu paskaidrojumos, arī šajā lietā sniegtajos.

Attiecībā uz viena mēneša termiņu daudzi jautājumi radās. Bet šis te viena mēneša termiņš arī ir jāskatās tieši no atbalsta perioda, tas ir, obligātā iepirkuma maksājumi tiek maksāti viena mēneša termiņā, attiecīgi arī lietderīgā siltuma prasība tiek vērtēta viena mēneša ietvaros. Attiecīgi, ja pa mēnesi ir ievērotas prasības, tad par šo te mēnesi, tad arī attiecīgi šo te mēnesi ir arī pienāktos obligātā iepirkuma maksājumi.

Un otrs jau arī aspekts ir, ka tiek samazināts finansiālais risks, nelikumīga, nepamatota valsts atbalsta apmaksāšanas gadījumā, jo šeit ir runa par vienu divpadsmito daļu nevis visa gada šo te normu.

Attiecībā uz tādu lietu, kā samērīgumu... Nu, tad arī norādām uz to, ka ir nepieciešams ņemt vērā ne tikai komersantu intereses un komerciālu iespējamo labumu, bet ir arī visas sabiedrības intereses un sabiedrības intereses arī ir ne tikai patērētājiem, kuri varētu... kuri pēc būtības samaksā par visu obligāto iepirkumu... visu sistēmu pēc būtības. Bet arī ir jāņem vērā otrs aspekts... un tātad ir ne tikai mazāki elektrības rēķini, bet arī komersantiem ir iespēja līdz ar to arī nu konkurētspējīgāk veikt savu saimniecisko darbību nevis tikai Latvijas ietvaros, bet arī iespējami konkurējot ar citām Eiropas Savienības dalībvalstīm un arī trešajām valstīm.

Un tāpat arī noteikti ir ņemami vērā tādi aspekti kā vides prasības un klimata mērķi. Nu, par to jau neviens no aptaujātajiem ekspertiem nenoliedza, ka siltuma laišana jeb pūšana gaisā nekādā ziņā neveicina šo te klimata mērķu sasniegšanu un vides prasību izpildi.

Tālāk ir nu pie tādiem aspektiem kā valsts atbalsts. Tad vēlamies atsaukties uz Solvitas Harbacēvičas šajā tiesas sēdē sniegto viedokli, ka valsts atbalsta samazināšana neveicina jeb nerada nekādas negatīvas sekas, jo nu vispār Eiropas Savienības valsts atbalsta mehānisms, tā kontroles mehānisms, vērsts uz to, lai netiktu ierobežota vai kropļota konkurence starp Eiropas Savienības dalībvalstīm. Princips ir tāds — jo vairāk

ir valsts atbalsts, jo ir negodīgāka konkurence attiecībā pret citu dalībvalstu komersantiem, jo mazāks atbalsts — jo attiecīgi brīvā tirgu mehānisms strādā un tad attiecīgi arī šī te saimnieciskā darbība atbilst vairāk konkurences principiem.

Nu, tālāk tad ir par tādu lietu kā tiesisko paļāvību. Nu, ļoti daudz tika norādīts. Tad kopumā Ministru kabinets uzskata, ka godprātīgs komersants varēja izpildīt attiecīgu apstrīdēto Ministru kabineta normu prasības un šeit ir runa jau stratēģiski... šo te attiecīgi... izvēloties biogāzes staciju atrašanās vietu, nozīme ir ne tikai izejmateriālu jeb šī te bioloģiskā materiāla atrašanās vietai, bet arī attālums līdz infrastruktūras objektiem, tas ir, siltuma trases, elektrolīnijas un kā arī, protams, ir šie te patērētāji, kas tad varētu pirkt attiecīgo šo te siltumu vai elektrību.

Nu, jā, noteikti ir arī šis te jautājums radies, kā tad īsti ar tām obligātajām prasībām. Nu, tad tas gala viedoklis būtu tāds, jā, ka tomēr, arī kā izrietēja no Saeimas pārstāvja norādītā tiesu debatēs, tas ir, ka šī te prasība jau šādas obligāta rakstura aprises jau guva ar 2018. gada 10. aprīļa grozījumos 262. noteikumos. Savukārt, kā priekšvēstnesis šīm te prasībām, ko arī godprātīgs komersants arī varēja savukārt jau stratēģiski virzīties uz to, tas ir, veicot regulāras investīcijas savas biogāzes stacijas efektivitātes palielināšanai un efektivitātes palielināšana, protams, arī ir nodrošināt lietderīgu siltumenerģiju. Un tad šeit tiek dota atsauce uz Elektroenerģijas tirgus likuma, informatīvajās atsaucēs un uz Energoefektivitātes direktīvu 2012/27/ES jau no 2012. gada, kas ir, un Atjaunojamo energoresursu direktīvas 2018/2001.

Un arī par šīm te abām direktīvām jau ir sniedzis savu viedokli arī Tieslietu ministrija, ka šīs te direktīvas viena otrai nav pretrunā, vienas direktīvas piemērošana neizslēdz otras direktīvas piemērošanu un arī uz otru pusi.

Līdz ar to, tiešām šeit varētu runāt par kādu sinerģiju, nu, ko arī savukārt nenoliedza... un sinerģiju kā atslēgvārdu... arī aptaujātā eksperte Viktorija Soņeca, arī šajā tiesas sēdē.

Nu un tad vēl pie tādām lietām kā tiesiskā paļāvība. Nu, tad arī joprojām uzskatām, ka saimnieciskās darbības veikšana jeb plānošana balstoties tikai uz valsts atbalstu, nerēķinoties ar iespējām arī saražoto siltumu un elektroenerģiju pārdot patērētājiem brīvajā tirgū, nekādā ziņā nu nebūtu uzskatāma par ilgtspējīgu un ekonomiski pamatotu saimniecisko darbību.

Tā kā pie šādiem te apstākļiem arī ņemot vērā arī to, kas ir norādīts iepriekš, arī uzskatām, ka apstrīdētās tiesību normas ir atbilstošas Satversmes 1. un 105. pantam.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvji izmantos tiesības uz repliku?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Mēs esam spiesti to izmantot, dzirdot to, kas ir skanējis.

A. Laviņš.

Lūdzu! Jums ir tāda iespēja.

L. Liepa.

Godātā tiesa! Paldies.

Kā jau replikā tas arī ir paredzēts, es nekādā ziņā neatkārtošu jautājumus, kas jau ir izrunāti debatēs vai arī kas nav minēti manu godāto oponentu paustajā debašu runā, taču pieskaršos kopumā trim jautājumiem, vienam nepieskaršos. Proti, acīmredzot, mūsu oponentiem nav nekas ko sacīt par normu atbilstību Eiropas Savienības tiesībām un šodienas sēde, kurā mēs uzklusījam augsti kvalificētus speciālistus Eiropas Savienības tiesībās, apliecināja tikai to, ka mūsu izteiktais pieņēmums par normu neatbilstību Eiropas Savienības tiesībām ir pamatots.

Taču tas nenozīmē, ka mēs prasītu godāto tiesu vērsties Eiropas Savienības tiesā, jo, mūsaprāt, Latvijas Satversmes tiesa ir kompetenta lemt arī par lietā aktuāliem Eiropas Savienības tiesību jautājumiem.

Protams, ir ārkārtīgi sāpīgi dzirdēt, ka, neskatoties uz trim intensīvām, ļoti piesātinātām tiesas dienām, joprojām dažas no tēzēm, kuras mēs dzirdējām pirmajā dienā un par kurām mums radās pārliecība, ka visticamāk iestādes pie tām noteikti nepaliks, neturēsies, tomēr joprojām izskan.

Kā tāda ciniskākā vai, var teikt, neprātīgākā tēze ir tā, ka uzņēmēji, kuri iegūstot tiesības ilgstošā laika posmā darboties pēc valsts piešķirta īpaša saimnieciskās darbības režīma, proti, 20 gadu periods, kādā var ražot atjaunojamo elektroenerģiju, rīkojas ne ilgtspējīgi.

Godātā tiesa! Ja to sacītu kāds vērotājs no malas, tad par to varētu runāt. Bet, ja tādu tēzi pauž institūcijas, kuras ir radījušas šo tiesisko sistēmu un jāatzīst, ka 20 gadi, mūsdienu straujajā laikmetā noteikti ir ilgtermiņš. Tātad tas ir posms, kurā vari plānot savu darbību, vari arī, protams, diversificēt, ievērot tos noteikumus kā uzņēmējs, kurus valsts tev ir nodrošinājusi un valsts ir garantējusi.

Šinī kontekstā, protams, nākamā tēze, kas ir skanējusi, proti, ka uzņēmējiem jau izmantojot šīs valsts dotās iespējas vajadzēja veikt regulāras investīcijas efektivitātes paaugstināšanai, ir visnotaļ tukša tēze, jo šajā gadījumā būtu dīvaini iedomāties, ka stacijas varētu darboties 20 gadus, kā tas ar šo labvēlīgo režīmu tām bija paredzēts, ja šādas investīcijas nebūtu veiktas. Jautājums, kādā virzienā šīs investīcijas ir jāveic? Kas ir tās domas, kas ir tie virzieni, kuros būtu jādarbojas? Un šeit, protams, tie stimuli nāk vai nu no paša uzņēmēja, no paša uzņēmēja iniciatīvas, vai arī tie nāk no valsts. Ja valsts šādus stimulus nedod, vai arī šādu stimulu vietā dod sodu par to, ka īsā termiņā nav

iespējas pārorientēt savu saimniecisko darbību, tad to noteikti nevarētu saukt par labvēlīgu, uzņēmējdarbībai labvēlīgu vidi.

Nu un, protams, arī manu godāto kolēģu arguments pārstāvēt Saeimu, par to, ka tātad jau no 2012. gada ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 262, jau ir bijušas prasības izmantot efektīvi siltumu, siltumenerģiju... Skan, jāsaka, arī pilnīgi ignorējot to, ko gan eksperti ir sacījuši, gan to, ko mēs esam lietas izskatīšanas gaitā noskaidrojuši. Nav nekādu šaubu un noteikti arī mūsu pārstāvim ir uzņēmumi... nešaubās par to, ka efektīva siltumenerģijas izmantošana ir ne tikai laba, bet arī nepieciešama. Taču, ja 2012. gadā šāda izmantošana dod tikai papildus punktus valsts uzlikto regulējumu ietvaros, tad 2021. gadā tā jau ir transformējusies par obligātu prasību. Tās ir divas atšķirīgas modelitātes — iespēja saņemt lielākus punktus vai arī iespēja tikt izslēgtam Būvniecības Valsts kontroles biroja vērtējuma un darbības ietvaros no obligātā iepirkuma programmas, ja šīs straujās un negaidītās prasības vairs netiek izpildītas. Tās ir divas dažādas prasības. Obligāta prasība vai stimulējoša iespējama prasība bez norādes, kad un kā tā varētu transformēties par obligātu prasību.

Un šinī sakarā, protams, arī tātad trešais arguments par vides un sabiedrības interesēm... Jā, protams, var piekrist, ka mēs visi esam ieinteresēti vides jautājumu uzlabošanā. Mēs noteikti vēlamies, lai visi uzņēmēji darbojas mūsdienīgi un domājot arī par nākotni, taču gan tiesas rezonē jautājumi, gan arī pieaicināto ekspertu — Tehniskās universitātes mācībspēka — argumenti par to, ka arī biogāzes stacijas, kuras novērš dabā kaitīgām metāna pārmērīgu izplūšanu, to transformējot enerģijā, arī ir cīņa par labāku vidi. Arī ir klimatam atbilstošas uzņēmējdarbības veikšana. Tātad, uz šo jautājumu nedrīkst skatīties tikai ar tādām šaurām zirgu klapes acīm, redzēt tikai vienu perspektīvu, kādā mēs darbojamies vides jautājumu uzlabošanā.

Nu, un protams, arguments par konkurētspēju, par to, ka Latvijā tātad tiek īpaši sarežģīti apstākļi radīti enerģētikas uzņēmumiem, lai viņi muktu prom un darbojas ārzemēs, manuprāt, īpašus komentārus vispār neprasa. Ir pilnīgi skaidrs, ka uzņēmēji... un tas ir mūsu klienta, vienas no stacijām, arī piemērs, ka redzot, ka Latvijā šī sākotnēji labvēlīgā vide tiek aizvien sarežģītāk un sarežģītāk regulēta, pārceļas uz Lietuvu un pārceļas uz Igauniju. Un mēs redzam, ka arī Latvijas lielākais enerģijas uzņēmums savas lielākās atjaunojamās energostacijas saules enerģiju attīsta mūsu ziemeļkaimiņvalstī, kuras regulējums ir labvēlīgāks.

Un noslēgumā es gribētu sacīt par vienu no būtiskākajiem argumentiem, par paļāvību, par tiesisko paļāvību. Ir jāsaka, ka, protams, no komersanta var prasīt, lai tas darbojas efektīvi un dabiski, var sacīt arī tā, ka tādā mainīgā un trausmainā uzņēmējdarbības vidē, kādu Latvijā diemžēl mēs esam radījuši saviem komersantiem, ļoti grūti ir izdzīvot un ir jālieto kāda īpaša sestā maņa, ar kuras spēju ne tikai rakstītā tekstā, bet arī intuitīvi varētu nojaust, ko tad tagad valsts no manīm prasīs, ko tagad izdarīt. Bet šajā gadījumā, diemžēl, šī spēja nebūtu varējusi palīdzēt, jo, ja šobrīd mēs

nonākam situācijā, kurā uzņēmējam prasa ne tikai elektroenerģijas ražošanu, bet arī lietderīgu siltuma izmantošanu, tā tātad tādām maksimālā apmērā, tad mēs skaidri redzam, ka nav iespējams pārceļt, kā kolēģis Toms Krūmiņš to norādīja, pie cūku fermas izveidotu elektrostaciju, tuvāk kādai apdzīvotai vietai. Un tas noteikti, man jāsit bumba atpakaļ jūsu pusē mani godātie kolēģi, nav ilgtspējīgs Latvijas attīstības modelis, kurā mēs stimulējam, arī enerģētiskā jomā, stimulējam urbanizāciju, stimulējam lauku mazapdzīvoto vietu depopulizāciju, jo šobrīd mūsu klienti ir nodrošinājuši darbaspēku vietās, kurās nav tik intensīvi blīvi apdzīvotu vietu, kurās siltumenerģiju varētu plaši izmantot. Ar jūsu pieeju Latvijai tādas nav vajadzīgas. Dodamies visi uz Rīgu, Liepāju un Ventspili un apsildām lielās pilsētas un tādējādi izpildām simtprocentīgi visu, kas tiek prasīts.

Godātā tiesa! Uz šo lietu ir jāskatās arī Latvijas nākotnes perspektīvā, tas ir signāls komersantiem un tas, protams, arī ir... tā ir valsts atbilde uz jautājumu, vai mēs respektējam komersantu tiesības uz... komersantu interesi iegūt tās tiesības, kādas valsts tām ir piešķīrusi.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai Saeimas pārstāvis izmantos tiesības uz repliku?

H. Skarbnieks.

Jā, godātā tiesa.

A. Laviņš.

Lūdzu!

H. Skarbnieks.

Viena īsa replika. Mēs īsti nevaram runāt, ka tiesiskā situācija visu periodu, kad ir piešķirtas tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, nemainās. Proti, šīs izmaiņas, kas gan ir notikušas gan Ministru kabineta noteikumos, gan likumos, ir pieņemtas balstoties uz sabiedrības viedokli par obligātā iepirkuma komponenti, nepieciešamību to padarīt efektīvāku un lietderīgāku sabiedrībai. Un jāņem vērā, ka kopš jau 2012. gada tikai dēļ tā, ka iepriekšējā sistēma, obligātā iepirkuma sistēma, nebija izstrādāta lietderīga, efektīva un balstoties uz sabiedrības interesēm, faktiski obligātā iepirkuma tiesību piešķiršana no 2012. gada ir apturēta, vairs netiek piešķirtas šīs te obligātā iepirkuma tiesības.

Tādēļ mēs tiešām nevaram nerisināt jautājumus, kas sabiedrībai ir aktuāli, nepadarīt šīs... neizvirzīt prasības ražot lietderīgo siltumenerģiju, nepadarīt šo te staciju darbību efektīvāku. Tā mēs nonāksim pie tā, ka vienkārši šāda te atbalsta vispār stacijām nekad arī pārskatāmā nākotnē nebūs. Mēs arī nevarēsim sasniegt nekādus

klimata mērķus bez sabiedrības atbalsta. Jo ir jāsaprot, ka visus šos te maksājumus maksā sabiedrība. Pirms tam sabiedrība maksāja pa tiešo no sava maciņa, katrs sabiedrības loceklis, tagad šīs te saistības ir uzņēmies valsts budžets, bet vienlaikus ir jāņem vērā arī sabiedrības viedoklis.

Un vēl viens mazs punkts saistībā ar to, ka mēs nerunājam par Eiropas Savienības tiesību jautājumiem. Mums līdz galam īsti nav skaidrs, kam tad īsti neatbilst Elektroenerģijas tirgus likums. Jo, ja tas neatbilst samērīguma principam, tad šo jautājumu var risināt Satversmes tiesa un tas nav jāskata kontekstā ar Eiropas Savienības tiesībām. Ja atsevišķi izmantotie terminoloģija un... jā... un mēs arī neredzam pamatu, kāpēc mēs nevaram koģenerācijas staciju darbības sfērā darbojošos veiksmīgi izmantotu terminu attiecināt arī uz stacijām, kas ražo elektroenerģiju no atjaunojamiem energoresursiem.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai Ministru kabineta pārstāvis izmantos tiesības uz repliku?

R. Vītiņš.

Jā.

A. Laviņš.

Lūdzu!

R. Vītiņš.

Jā, izmantosim un attiecībā uz norādīto par ilgspējīgiem risinājumiem un diversifikāciju... nu, tad norādām, ka šī te komersantu darbības diversifikācija arī izpaustos kā ražojot un pārdodot elektroenerģiju un siltumenerģiju, nevis tikai valsts atbalsta jeb obligātā iepirkuma ietvaros, bet arī patērētājiem brīvajā tirgū.

Tālāk. Nu... tā kā nākamais ir par to normatīvo regulējumu... Nu, ka tas tomēr ir saistīts ar valsts atbalsta saņemšanas kontroli un tas neierobežo komersanta darbību brīvajā tirgū. Tā kā komersants brīvi var izvēlēties.

Nu un tālāk par klimata mērķiem. Par metāniem un CO₂... nu, tad siltuma laišana gaisā arī pēc būtības ir vides piesārņojuma radīšana.

Un tad ceturtais par attīstību pilsētās un laukos. Nu, tad norādām, ka ekonomiskie apstākļi un reģionālās attīstības situācija mainās, nu tam ir jāseko līdzi, un tas ir jāņem vērā arī komersantiem uzsākot saimniecisko darbību, piesakoties valsts atbalstam, izveidojot biogāzes stacijas, jo arī jāņem vērā, ka valsts atbalsts nevar būt pārmērīgs un mūžīgs jeb neierobežots laikā.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Lietas dalībnieki ir uzklausi.

Šobrīd informēšu, ka tiesas nolēmums lietā tiks pasludināts 27. oktobrī pulksten 16.00.

Līdz ar to tiesas sēdi pasludinu par slēgtu.

Stenogrammas izgatavotāja

Mārīte Ceļmalniece

Tiesas sēdes sekretāre

Alise Ziemele